Norsk Arbeidsmandsforbunds
37. ordinære landsmøte
10.-14. mai 2011
PROTOKOLL

Sammen for et anstendig ARBEIDSLIV

Protokoll

Norsk Arbeidsmandsforbunds
37. ordinære landsmøte 10.-14. mai 2011

ARBEIDERBEVEGELSENS
ARKIV OG BIBLIOTEK

Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek

331.81(481)2 Ar17L

2x

Utforming: LO Media
Trykk: 07 gruppen

Forord

Denne protokoll gir et kronologisk referat av forhandlingene ved Norsk Arbeidsmandsforbunds 37. ordinære landsmøte. Møtet ble avholdt i Oslo 10. - 14. mai 2011. Under landsmøtet ble det laget referat for hver dag. Referatet ble trykket opp og utdelt til representantene. Det var anledning til å komme med merknader og foreslå rettelser i de enkelte dagreferater. Rettelsene er tatt hensyn til ved redigeringen av den endelige protokoll.

Innsendte forslag som ble tatt opp på landsmøtet, er gjengitt under det punkt på dagordenen hvor de ble behandlet. Andre framsatte forslag er gjengitt i tilknytning til forslagstillernes innlegg. Debattinnleggene er gjengitt i konsentrert form - unntatt i de tilfeller der manus er levert referentene i forkant.

Deltakerlisten er tatt inn til slutt i protokollen.

Referenter: Geir Øvrevik, Jan Herdal

I tillegg til korrigeringene referentene har foretatt etter forslag de fikk under landsmøtet, er det kontrollert mot den førte møteprotokollen og videoopptak av landsmøteforhandlingene.

Innhold

Landsmøtets åpning 6
Minnetalen 6
Åpningsdalen 10
Hilsen fra innenlandske gjeste 23
Hilsen fra de utenlandske gjestene 24

Dagsordens punkt 1. Landsmøtet
– åpning og konstituering 25
Dagsorden 27
Forretningsorden 28
Dagsorden pkt. 2. Regnskap og revisjonsrapport 32
Dagsordens pkt. 3.
Beretning for 2007, 2008, 2009 og 2010 37

Landsmøtet onsdag 39
Dagsorden pkt. 4. Vedtektene – Innkomne forslag 39
Vedtektsdebatten 42
Dagsorden pkt. 6. Den faglige situasjon
- Innledning v/LOs leder Roar Flåthen 60
Dagsorden pkt. 7. Den politiske situasjon
- Innledning ved statsminister Jens Stoltenberg 69
Dagsorden pkt. 4. Vedtektene – Innkomne forslag 80

Landsmøtet torsdag 88
Dagsorden pkt. 8. Næringspolitikk
- Innledning ved næringsminister Trond Giske 95
Dagsorden pkt. 9. Veiskiller i norsk arbeidsliv
- Innledning ved arbeidsminister Hanne Bjurstrøm 106
Dagsorden pkt. 10. Forbundets handlingsprogram
- Innkomne forslag 115
Handlingsprogrammet 119

Landsmøtet fredag 128
Dagsorden pkt. 10. Forbundets handlingsprogram
- Innkomne forslag 128
Dagsorden pkt. 11. Diverse innkomne forslag 130
Dagsorden pkt. 13. Bevilgninger 132
Dagsorden pkt. 12. Valg 133
Dagsorden pkt. 12. Valg 139
Landsmøtet lørdag 142
Dagsorden pkt. 10. Forbundets handlingsprogram
- Innkomne forslag 143
Dagsorden pkt. 14. Avslutning 156

Landsmøtets deltakere 158
Talerliste 169

Landsmøtet tirsdag

Landsmøtets åpning

Norsk Arbeidsmandsforbund 37. ordinære landsmøte ble åpnet i Folkets Hus i Oslo tirsdag 10. mai 2011 kl. 13 00.

Trubadurene *Åge Aleksandersen* og *Mikael Wiehe* skapte god stemning da de sammen gjennomførte et kulturprogram med egne sanger, en sang av *Bjørn Afzelius* og en oversatt sang av den kubanske dikteren *Silvio Rodriguez*. Åge og Mikael sang vekselvis og i duett noen av sine mest kjente sanger. Høydepunktet kom til slutt da de sang den kjente Åge-slageren "Mykji lys og mykji varme".

Trubadurene takket for seg, og Åge skrøt av at han var æresmedlem av Sulitjelma Gruvearbeiderforening; han var det man kunne kalle en æresslusk. Det ga landsmøtet varm applaus til.

Forbundsleder *Erna Hagensen* takket sangerne og sa at de hadde satt landsmøtet i en god stemning, ikke minst takket være det gode innholdet i sangene. Vi er utrolig glade for at dere tok dere tid til å komme til landsmøtet. Det er ikke hver dag at vi har så gode sangere på besøk. Norsk Arbeidsmandsforbund vet at Åge Aleksandersen har startet et fond for unge musikere i Nicaragua, i samarbeid med AOF, LO og Fagforbundet. Vi vil gjerne være med å støtte dette fondet med 50.000 kroner, sa forbundslederen, som overrakte sjekken til Åge.

Åge takket på vegne av fondet og sa at dette var et veldig nøkternt fond. Det forsto man når man fikk vite at det første stipendiet til en ung musiker var på 2000 dollar. Men når vi vet at gjennomsnittlig årslønn i Nicaragua er på under 20 000 kroner, så sier det sitt. De 50 000 kronene kommer godt med, sa Åge Aleksandersen.

Minnetalen

Forbundsleder *Erna Hagensen* holdt følgende minnetale:

Kjære landsmøte!

Fellesskapet og samholdet er selve livsnerven i vårt forbund og i vår bevegelses engasjement og holdninger. Det er de tuseners innsats lokalt og sentralt, som gjennom historiens gang har gitt vår bevegelse nødvendig styrke til å gjennomføre reformer og framforhandle løsninger til det beste for fellesskapet.

Mange har nedlagt betydelig innsats for at vi alle skulle få bedre kår både i fritid og arbeidsliv, og ikke minst for en sterkere fagbevegelse.

I den landsmøteperioden vi nå har lagt bak oss, har vi mistet mange gode fagforeningskamerater og venner. Det er alltid tungt når nære venner og fagforeningskamerater går bort. Våre tanker går først og fremst til deres nærmeste etterlatte. Siden sist vi var samlet til landsmøte, har 1633 av våre medlemmer gått bort. Mange hadde et langvarig medlemskap i bevegelsen og kunne vise til aktiv tjeneste på arbeidsplassen, i fagforeningen, i forbundet eller i lokalsamfunnet.

Mange av disse har på ulikt vis bidratt til de oppnådde resultater, uten å ha mottatt noen stor honnør for sin innsats. Mange går bort i stillhet uten stor oppmerksomhet. Noen også i så altfor tidlig alder. Vi minnes og hedrer også de av forbundets medlemmer og tillitsvalgte som har gått bort i alt for tidlig alder som følge av arbeidsulykker.

Mange av oss sitter igjen med varme og gode minner etter våre kameraters bortgang, minner som gir oss nødvendig styrke i det videre arbeidet. Alle fortjener de den samme ære og honnør fra landsmøtet og fagbevegelsen. Det er ikke mulig å nevne alle ved navn, men de er alle med i våre tanker når jeg framhever noen få som representanter for de mange som har gått bort de siste 4 årene. Alle fortjener den samme ære og anerkjennelse fra landsmøtet. Deres store innsats skal aldri bli glemt og de er alle med i våre tanker.

Distriktssekretær Kjell Iversen gikk bort i april 2009, bare 59 år gammel. Med sorg mottok vi budskapet om Kjells uventede bortgang i en alt for tidlig alder. Vi har mistet en god fagforeningskamerat, venn og arbeidskollega. Han var en markant fagforeningsmann med klare politiske holdninger – og sterke strategiske evner.

Kjell hadde lang fartstid fra fagbevegelsen, Arbeiderpartiet og Nei til EU før han kom til forbundet som distriktssekretær i avdeling 8 Sør-Trøndelag. Han ble fort godt likt og respektert i alle deler av forbundet, og vi har hatt god bruk for brobyggeren Kjell og hans gode evner til å drive faglig og politisk arbeid. Fra første stund var han opptatt av å få mer politikk inn i det faglige arbeidet.

Han var en raus person som alltid bød på seg selv, og hans nære kollegaer satte stor pris på hans medmenneskelighet og hans gode humør. Kjell jobbet effektivt og lavmælt, han var ikke opptatt av å framheve sin egen person. Tvert i mot var han opptatt av å få andre fram i lyset, og han har spilt en viktig rolle i å være talentspeider blant medlemmene for å bygge opp og dyktiggjøre stadig nye tillitsvalgte.

I Arbeidsmandsforbundet var Kjell også i en periode på 6 år tillitsvalgt for forbundets distriktssekretærer og organisasjonsarbeidere. I dette vervet bidro han sterkt til godt samarbeid mellom ledelsen og de ansatte. De som arbeidet nær Kjell, framhever hans fabelaktige evne til å bygge bro mellom folk som i utgangspunktet hadde svært forskjellige oppfatninger. Her fikk han også til fulle brukt sine analytiske og strategiske evner

Vi vil huske Kjells gode humør, engasjement og entusiasme for forbundet og arbeiderbevegelsens grunnverdier. Det står stor respekt og verdighet av hans innsats - i forbundets og i arbeiderbevegelsens tjeneste, og vi vil huske Kjell som et flott og varmt menneske.

Distriktssekretær Roy Olav Olsen omkom 21. januar i år i en trafikkulykke, bare 51 år gammel. Med sorg mottok vi budskapet om hans bortgang i så alt for ung alder. Han ble brått revet bort midt i en aktiv arbeidsdag. Vi har mistet en god fagforeningskamerat, venn og arbeidskollega. Han har etterlatt seg et stort tomrom i det faglige og politiske miljøet.

Vi i Arbeidsmandsforbundet fikk gleden av å bli kjent med Roy Olav da han i 1999 ble ansatt som distriktssekretær i avd. 36 Oppland. Senere ble det sammenslåing med Hedmark, og avdelingen fikk navnet Innlandet. Han hadde flere år bak seg i forsvaret og i Gjøvik Kretsfengsel, der han var fengselsbetjent. Han var aktiv tillitsvalgt også der og var leder for Gjøvik Fengselstjenestemannslag i mange år.

Roy Olav stilte alltid opp for våre medlemmer. Han var en inspirerende og god samarbeidspartner som gjorde at det alltid var trygt å være der Roy Olav var tilstede. Samtidig var han en god og tydelig ambassadør for forbundet, da han alltid var klar i sin tale når han ble konfrontert med urettferdighet mot forbundets medlemmer.

Hans virke som leder av distriktskontoret på Lillehammer, bidro også til en trygg og god arbeidsplass. I lokalmiljøet var Roy Olav engasjert både i fotball og politikk. Han var med i Arbeiderpartiet, og var blant annet listekandidat til årets kommunevalg i Vestre Toten. Han hadde så mange framtidsplaner, og det er med vemod vi nå savner hans iver og samfunnsengasjement. Roy Olav var en mann som alltid bød på seg selv uten å be om noe tilbake. Vi minnes derfor i ærbødighet Roy Olavs gode humør, lune smil og engasjement for forbundet og arbeiderbevegelsens grunnverdier. Vi tar med oss disse gode minnene videre og takker for hans innsats for Norsk Arbeidsmandsforbund.

Hilmar Ødegården gikk bort 7. mai 2007 - 66 år gammel. Hilmar hadde sin bakgrunn som tillitsvalgt i Statens vegvesen. Etter hvert ble han både valgt som avdelingsleder og seinere ansatt forretningsfører og distriktssekretær i avdeling 1 Buskerud av Norsk Arbeidsmandsforbund.

Han var en dyktig organisasjonsmann med stor arbeidskapasitet for forbundet og fagbevegelsen. Mange vil også huske Hilmar for hans brede politiske engasjement i parti og fagbevegelse. Han fikk i år 2000 forbundets hedersdiplom for sin store innsats i forbundet. Han sto alltid i bresjen for å fremme våre medlemmers rettmessige krav. Vi vil alle huske Hilmar for hans lune vesen og sterke vilje, som har satt dype spor etter seg i en viktig epoke av forbundets historie.

Alf Gullen gikk bort 5. mai 2009 - 59 år gammel. Alf gikk bort så alt for tidlig etter en tids sykdom. Han var mangeårig tillitsvalgt, klubbleder og tidligere leder av avdeling 1 Øst. Vi vil alle savne Alfs brennende engasjement for forbundet, fagbevegelsen og i lokalpolitikken gjennom mange år.

Ole Klemo gikk bort 1. desember 2009, 88 år gammel. Han innehadde en rekke verv i forbundet og var blant annet tidligere forbundsstyremedlem og forretningsfører i tidligere Oslo og omegn Arbeidsmandsforbund. Vi vil

blant annet huske hans utrettelige innsats for innføring av 6-timersdagen og rettferdige kår for arbeidsfolk.

Vi minnes og hedrer også i dag øvrige tidligere ansatte og tillitsvalgte i forbundet:
Harald Haugli
Tore Inge Andersen
John B. Thue
Kari Engan
Edvard Moen
Rune Dale
Svein Taule
Rolf Knoph
Paul A. Løvdal
Tormod Larsen
Berit Hovden
Oddvar Ongamo

De mange har alle gjort en stor innsats for Norsk Arbeidsmandsforbund og fagbevegelsen. De var alle markante personligheter. De nevnte vil derfor stå som representanter for de mange som har gått bort. Vi hedrer dem alle! Jeg vil be landsmøtet reise seg, og i verdig stillhet minnes alle våre fagforeningskamerater som har gått bort i perioden.

ÅPNINGSTALEN

Forbundslederen holdt så følgende åpningstale:

På landsstyrets vegne har jeg den glede og ære å ønske delegater og gjester velkommen til Norsk Arbeidsmandsforbunds 37. ordinære landsmøte. Jeg vil også ønske velkommen til presse og andre tilhørere. Og ikke minst til våre funksjonærer - uten dem ville det ikke vært mulig å gjennomføre et så omfattende arrangement. Og så har jeg en spesiell hilsen til *Harald Øverås*. Vår tidligere – meget markerte leder – som skulle vært her – men som dessverre i dag er alvorlig syk. Jeg foreslår at landsmøtet sender sine hilsener og blomster - med ønske om god bedring.

FRAMTIDIG ORGANISERING

Arbeidsmandsforbundet står støtt. 116 år etter stiftelsen er forbundet fortsatt livskraftig. Vi har en stabil medlemsmasse, en ryddig økonomi og en velfungerende organisasjon med et av LOs beste distriktsapparater.

Vi er ikke i den situasjon som enkelte andre forbund har vært i, at produksjonen blir flyttet eller nedlagt og hele yrkesgrupper har forsvunnet. Norske fjell og kyst– lar seg ikke flytte. Norske veier og kyst må forbli i Norge. Norske hus må rengjøres der de står. Og norsk sikkerhet må også skapes i Norge. Vi har et stabilt medlemspotensial, vi har muligheter til å vokse, og vi har muligheter til å bli enda sterkere enn vi er i dag. Arbeidsmandsforbundet er ingen syknende olding. Arbeidsmandsforbundet står støtt.

Men - verden forandrer seg. Og det er ikke gitt at den organisasjonsstrukturen vi har i dag, vil være den mest hensiktsmessige i morgen. Husk at Arbeidsmandsforbundet alltid har vært et forbund i forandring. Yrkesgrupper har kommet til og yrkesgrupper har forlatt forbundet - og dannet nye organisasjoner.

Forandring er nødvendig. Forbundet har vært det LO-forbundet som har ivret for den mest radikale organisasjonsendringen: Et forbundsløst LO. Vi vet at tiden er inne for å gjøre radikale endringer i LO-strukturen, men vi erkjenner at tiden neppe er moden for en slik endring.

Jeg gremmes når jeg ser på hvordan vi av og til bruker tid, krefter og penger på innbyrdes krangel om hvem som skal ha organisasjonsretten og hvilke tariffavtaler som skal gjelde. Ja da skulle en tro at flere burde trekke den samme konklusjonen som vi har gjort: Et LO uten særforbund. Men der er vi altså ikke.

Ikke ennå – men jeg har med interesse merket meg at lederen av Fellesforbundet har gitt uttrykk for at dersom man i dag skulle bygge opp et LO fra starten av, ville det blitt et forbundsløst LO. Tendensen innen LO-familien går foreløpig i retning av flere forbundssammenslåinger og tettere samarbeid mellom enkeltforbund. Det har som det meste – noen fordeler og noen ulemper.

Som før er jeg redd for at storforbundene kan komme til å være seg selv nok og svekke LO som sentralorganisasjon. Et LO uten særforbund vil også

kunne frigi ressurser. Med den teknologien vi har i dag, virker det tåpelig at et 20-talls forbund sitter på hver sin tue og utfører administrative oppgaver som kunne vært gjort i èn operasjon. Dessuten kan det være en ulempe at maktfordelingen innen fagorganisasjonen forskyves. De små forbundene blir enda mer usynlige og de store mer dominerende. Forskyvninger i forbundets medlemsmasse kan være negativt for noen. Ulik organisasjonskultur kan også skape problemer.

Selv om vi i NAF står organisasjonsmessig støtt, ser også vi en rekke fordeler med et utvidet samarbeid med andre forbund som vi har felles interesser med. Og sammen med Norsk post- og kommunikasjonsforbund og Norsk Transportarbeiderforbund har forbundsstyret satt i gang et kartleggingsarbeid for å se om vi kan finne fram til samarbeidskonstellasjoner vi alle kan ha fordeler av.

Jeg er blitt spurt om det betyr en nedleggelse av forbundet. Til det er å si: - Det er alt for tidlig å trekke noen konklusjoner. Det **kan** bety at forbundet går opp i en større enhet. Eller at vi finner andre måter å organisere oss på som vil være tjenlig for oss. Det kan også ende opp med ingenting. Det er alt for tidlig å trekke noen konklusjoner. Forbundsledelsen har fått mandat til å gjennomføre en dyptgripende kartlegging. Dette er en oppfølging av landsmøtevedtak fra forrige landsmøte. Og så får vi trekke konklusjoner når kartleggingen er foretatt.

Dersom forbundet skal lykkes. Det vil si: Dersom vi skal greie å omsette de vedtakene et landsmøte gjør, til praktisk politikk, må vi ha et velfungerende kontorapparat. Det har vi. Og selv om det er en innviklet organisasjon med et stort hovedkontor og et dusin distriktskontorer og underkontorer, så fungerer det bra. Vi har lagt ned mye arbeid i å få til god kommunikasjon de ulike leddene imellom; vi har hatt en rekke samlinger der vi åpent har kunnet diskutere problemer og finne løsninger på praktiske oppgaver vi hele tiden blir stilt overfor. Det koster en del – både tid og penger. Men jeg tror vi har igjen for det.

En organisasjon som vår – spredt over hele landet, inkludert Svalbard – og med veldig forskjellige oppgaver – kan lett komme til å bli en lite sammenhengende organisasjon. Ved å satse på god dialog, har vi unngått det. Og jeg er glad for å kunne meddele landsmøtet at vi har et velfungerende apparat av ansatte med høy kompetanse. De er verd en applaus.

Og som jeg sa innledningsvis: Norsk Arbeidsmandsforbund står støtt. Vi handler ikke ut fra svakhet og tvingende nødvendighet. Vi handler ut fra fornuft – og et ønske om å få en sterkere innflytelse på samfunnsutviklingen; først og fremst i Norge, men Arbeidsmandsforbundet har også tradisjon for et sterkt internasjonalt engasjement. Forbundet har hatt som mål å være en del av en bred internasjonal solidaritetsbevegelse. Dette engasjementet er tuftet på vissheten om at fattigdom og sosial nød ikke bare er urettferdig, men at det er konfliktskapende og fremmer vold.

Også i denne siste landsmøteperioden har forbundet deltatt i internasjonalt arbeid, og det skal vi også fortsette med. For behovet for internasjonalt faglig samarbeid er økende. Når næringslivet blir mer og mer internasjonalt, må fagbevegelsen kjempe for sine fundamentale rettigheter på en internasjonal arena. Når regler og konvensjoner skal utformes – for eksempel i ILO – er det viktig at fagbevegelsen har sterke talspersoner og representanter.

Og når arbeidsstokken i en rekke bedrifter og næringer er internasjonalt sammensatt, er det viktig å ha sterke tillitsvalgte som kjenner både norske og internasjonale regelverk. Derfor er satsing både på internasjonalt samarbeid og styrking av apparatet av tillitsvalgte viktig. I Arbeidsmandsforbundet merker vi denne internasjonaliseringen godt. Både ved at mange av våre medlemmer er ansatt i internasjonalt eide konserner – og vi merker det ved at stadig flere ansatte har ikke-norsk bakgrunn. Det er miljøer som ikke kjenner kulturen i norsk arbeidsliv. Den kulturen som er bygget på solidaritet mellom arbeidsfolk og et faglig og politisk samarbeid mellom fagbevegelse, arbeidsgiverorganisasjoner og staten. En modell som har vært vellykket – og som vi slett ikke akter å gi opp.

Samfunnet utvikler seg raskt. På godt og på ondt. **De fleste av oss** har fått det økonomisk bedre i løpet av de siste tiårene. Men ikke alle. Innen noen av våre yrkesgrupper finnes det folk som opplever hver dag som en dag med økonomiske problemer. Mange uten fast ansettelse, og som går på tilfeldige deltidsjobber. Foreldre som ikke kan la ungene få være med på fritidsaktiviteter, fordi de ikke har råd til det. Unger som ikke får gå i bursdagsselskaper – og ikke får invitere klassekamerater til bursdagsselskaper, fordi de ikke har råd til det. Fattigdommen er ikke utryddet - innen enkelte grupper er den heller økende. Og av fattigdom gror sykdom. **De fleste** av oss har i løpet av de siste 10-årene fått bedre helse og kan forvente å leve lenger, men ikke alle.

Innenfor vårt organisasjonsområde er det mange som er utslitt før de når pensjonsalderen. De får aldri noen avtalefestet pensjon. De er ute av arbeidslivet før de blir 62 år. Og om de skulle holde ut så lenge, kan de ikke forvente noen avtalefestet pensjon. Bedriftene de har jobbet i, har ikke vært med på AFP-ordningen, eller de har aldri hatt sammenhengende fast jobb. De blir uføretrygdet og minstepensjonister.

De fleste kan se fram mot alderdommen uten frykt for at det betyr å synke ned i fattigdom. Men ikke alle. Slett ikke alle har opplevd utviklingen som positiv. De økonomiske forskjellene i dette landet er økende. Og mange av disse "ikke alle" er folk som hører til vårt organisasjonsområde. De er ikke medlemmer. Men det er vår soleklare plikt som et forbund for alminnelige arbeidsfolk - å kjempe for at ikke deler av norsk arbeidsliv utvikler seg slik at stadig flere blir sosialt dumpet og fysisk og psykisk ødelagt.

For dette landsmøtet har vi valgt mottoet: **Sammen for et anstendig arbeidsliv.** Det er ikke et tilfeldig valgt slagord, når Norge gang på gang blir utpekt som et av verdens beste land å bo i. Og det har ikke bare med økonomi å gjøre. Ikke minst har det med demokrati å gjøre.

I det norske demokratiet har et fritt organisasjonsliv sin naturlige plass. Og blant organisasjonene er fagbevegelsen et av de viktigste demokratiske virkemidler. For det første fordi vi representerer så mange, og fordi målet vårt er å sikre medlemmenes livsstandard gjennom å bedre lønns- og arbeidsvilkårene. Men fagbevegelsen har også en rolle å spille som vaktbikkje når det gjelder politisk utvikling.

Vi ønsker et samfunn med små økonomiske forskjeller. Ingen er i det lange løp tjent med et samfunn med store sosiale ulikheter. Samfunn med store klasserforskjeller, er samfunn med et høyt indre spenningsnivå. I slike samfunn er risikoen stor for at det skal bryte ut voldelige konflikter, slik vi har vært vitne til i deler av verden nå i de siste månedene. Dessuten kan det være fornuftig en gang imellom å stanse opp og tenke igjennom den demokratiske grunnsteinen som heter **likeverdighet.**

Ingen har skapt seg selv, ingen har valgt sine foreldre, ingen har valgt hvor og når de vil bli født og ingen har satt sammen sine egne gener. Ingen er i stand til å leve et liv uten i samfunn med andre mennesker. Derfor er vi avhengige av hverandre. Derfor er vi – i all vår ulikhet – like verdige, likeverdige. Det er derfor - som jeg så tydelig har gitt uttrykk for – med bekymring jeg konstaterer at Norge er et land der de økonomiske og sosiale forskjellene er økende. Ikke minst ser vi det innenfor deler av våre egne organisasjonsområder. Særlig innen renholdsbransjen. Det skal jeg utdype, men først noen betraktninger om betydningen av de landsomfattende tariffavtalene.

De landsomfattende tariffavtalene har vært et fundament i oppbyggingen av den norske velferdsstaten. Avtalene har sikret en nasjonal minstestandard. De har sikret en utvikling som er kommet de store arbeidstakergruppene til gode – og de har sterkt bidratt til å utvikle et samfunn hvor sosiale forskjeller ble nedbygget. De landsomfattende tariffavtalene har også bidratt til at norsk næringsliv har vært forutsigbart og lite konfliktfylt. Noe som igjen har gjort investeringer i Norge trygge, og kompensert for et lønnsnivå som har ligget over mange konkurrerende land.

I en periode etter krigen var det sett på som en nasjonal samlende oppgave å utrydde fattigdom, klasseforskjeller og uvitenhet. Jeg har tidligere sitert fra "Fellesprogrammet" som alle – alle de politiske partiene gikk sammen om i 1945, og jeg siterer det gjerne igjen:

"Alt lønnsarbeid reguleres ved tariffmessige overenskomster mellom arbeidsgivernes, arbeidernes og funksjonærenes organisasjoner. For de yrkene hvor fagorganisasjonen helt eller delvis savnes, skal Riksmeglingsmannen kunne fastsette lønns- og arbeidsvilkårene."

Og videre heter det: *"ingen arbeidsledighet må tåles. – vi går inn for den store samlede oppgave å utrydde fattigdommen, klasseforskjellen og uvitenheten."*

Slik er det ikke lenger. Det er slett ikke noe nasjonalt mål å få utryddet klasseforskjeller. Og de landsomfattende kollektive tariffavtalene er under angrep. Det tydeligste eksemplet på det er uttrykt på denne måten i Fremskrittpartiets prinsipprogram. Der heter det:

"et fritt arbeidsmarked fungerer ikke godt så lenge monopollignende organisasjoner inngår avtaler sentralt for arbeidstakere og arbeidsgivere. Gjennom bedriftsmessige oppgjør vil lønningene i større grad tilpasses bedriftenes inntjeningsevne."

Jeg tror de fleste av våre medlemmer skal prise seg lykkelig over at lønnsutviklingen og arbeidsmiljøbestemmelser ikke skal basere seg utelukkende på lokale forhandlinger. Nå ser vi eksempler på at alminnelige arbeidstakerrettigheter står under sterkt press. Doble skift. Opptil 84 timers arbeidsuke. Da Arbeiderpartiet i forrige periode satte en stopper for flere midlertidige ansettelser og mer bruk av overtid, argumenterte Høyres *Martin Engseth* slik:

Dette er en ren umyndiggjøring av arbeidstakere. Hvorfor i all verden kan ikke arbeidsgivere og arbeidstakere ha lov til å inngå arbeidstidsavtaler på den enkelte bedrift som passer begge parter?

Det er da jeg har lyst til å trekke frem høyresidens begrunnelse fra 1887 da de gikk imot 10 timers dag og 60 timers arbeidsuke. Da sa de at Loven da ville stå i veien for at voksne menn selv bestemmer hvorledes de skal nyttiggjøre sin tid. Dette viser med all tydelighet at Addeco- saken ikke først og fremst handler om manglende kontroll i kommunene. Det handler om en villet politikk fra høyresiden.

Dagens utfordringer krever dagens løsninger og ikke en politikk fra 1887. Frp og Høyre har vært bremseklosser i det arbeidet som er gjort for å unngå sosial dumping de siste årene. Utallige vedtak i Stortinget bekrefter dette! Og de har vært kraftige forkjempere for mer overtid, mer midlertidig ansettelser og mindre bruk av landsomfattende avtaler – kort sagt alt som fører til en løsere og mer utrygg tilknytning til arbeidslivet.

Når FRP og de borgelige roper på mer arbeidstilsyn og kontroll som svar på Addeco- avsløringene, glemmer de et helt sentralt element: nemlig at hadde det vært opp til dem, hadde jo ikke Arbeidstilsynet trengt å slå ned på en del slike saker – for det hadde vært lovlig.

Vi vil ikke ha et A– og B-lag i arbeidslivet. Vi vil også i dag bekjempe klasseforskjellene. Ingen er i det lange løp tjent med et samfunn med indre spenningsnivåer. I slike samfunn er risikoen stor for at det skal bryte ut voldelige konflikter, slik vi har vært vitne til i deler av verden nå i de siste månedene.

De borgelige partiene har i den senere tid forsøkt å fremstille det som at de har æren for velferdssamfunnet vi har i dag. Ja, *Erna Solberg* har uttalt at *"Høyres sjel ligger i velferdspolitikken"*. Så drar den borgerlige tenketanken Civita strikken enda lengre i boka *"Den norske velferden"* der de prøver å

skrive om historia. Det er visst høyre og kapitaleierne som nå har gått i bresjen for å sikre arbeidsfolk velferd og rettigheter i Norge. Eller som *Kristin Clemet* sa det: - *Det er den borgelige sidens opprinnelige samfunnssyn som har vunnet frem i velferdsstaten.*

Det er nesten ikke til å tro. Jeg hørte partisekretæren i Arbeiderpartiet, *Raymond Johansen*, fortelle om sin bestefar som jobbet hos grossist Ingvald Nielsen i Oslo. På den tiden handlet det om knallharde klassesamfunn. Han fortalte om at når han dro for å levere varer i de store villaene på vestkanten i Oslo, ble han møtte av to skilt: På det ene sto det: *Bud vennligst gå kjøkkenveien* – på det andre: *Vokt dem for hunden.*

Bestefaren til Raymond stemte alltid på Arbeiderpartiet og meldte seg tidlig inn i LO for å slippe å stå med lua i hånda. Men ifølge Civita og høyresiden, tok han altså feil. Han skulle ha stemt det samme som folka i det huset som ba ham gå kjøkkenveien. Dette er historisk kvakksalveri.

Høyre har selvsagt vært med på en del av velferdssamfunnets utvikling. Men alle forstår jo at det ikke er partiet Høyre som har vært pådriver for sosial utjevning, for deltagelse på alle samfunnsarenaer og for å sikre folk en lønn å leve av. Eller sterke fagforeninger. Det er litt som et bulgarsk danseband, sa Raymond Johansen. De synger gjerne " Let it be" på en helt grei måte, men alle vet at det ikke er de som har skrevet den sangen.

POLITISKE LØSNINGER

I denne forsamlingen er det ikke nødvendig å utdype dette nærmere. Men det er all grunn til å minne om at deler av vårt omfattende handlingsprogram bare kan la seg gjennomføre med vedtak i politiske organer der forbundet ikke har representasjon. Som på Stortinget. Derfor er det heller ikke likegyldig for oss hvem som sitter med den politiske makten.

Vi glemmer ikke hva som skjedde under den forrige borgerlige regjeringen; da ble en rekke arbeidstakerrettigheter svekket. Ferietillegget for arbeidsløse ble fjernet, adgangen til midlertidige ansettelser ble økt, overtidsreglene ble endret til ugunst for ansatte, og ventedagene på trygd ble økt - for å nevne noe.

Vi må huske på at den rødgrønne regjeringen snudde en rekke av disse negative utviklingstrekkene. Jeg sier dette for å minne landsmøtet om at det ikke

er likegyldig for oss hvilke politiske partier som sitter i maktposisjoner. At vi har en regjering som jobber med oss og ikke mot oss, ser vi nå resultater av innenfor renhold. Arbeidsminister *Hanne Bjurstøm* har lovet ulike tiltak for å få bukt med sosial dumping innen renhold. Jeg skal komme tilbake til det.

Men først noen ord om bergindustrien. Fortsatt synes det politiske Norge å være lite bevisst de verdier våre mineralske ressurser representerer. Det er blitt foretatt adskillig leting etter geologiske naturressurser. Men nesten alltid under vann. I Sverige brukes det 6 ganger så mye som i Norge på leting i fjell. Malm og mineraler, pukk og grus er geologiske naturressurser på linje med olje og gass. Norges geologiske undersøkelser har anslått verdien av malm og mineraler i Norge til mer enn svimlende 2000 milliarder kroner. Bare forekomsten ved Bjørnevatn har en anslått verdi på mer enn 100 milliarder. Det samme gjelder Titanias ilmenittforekomst.

I Kina er man avhengig av økonomisk vekst og stabilitet. De to tingene henger nøye sammen. For å oppnå dette, trenger landet tilgang til store menger av metalliske og mineralske ressurser. Derfor ser vi en formidabel økning i egenproduksjon; samtidig som de inngår strategiske avtaler med særlig land i Afrika og oppkjøp av selskaper i andre land, som for eksempel Canada og Australia.

I europeiske land forbruker man 6 - 7 ganger mer mineralske råvarer enn det som produseres i Europa. Det har ført til at man i EU har begynt å bekymre seg for tilgangen av slike ressurser. Norden – ikke minst Norge – er et av to områder i Europa som har mulighet til å øke produksjonen av mineralske produkter i betydelig grad. Det bør vi også gjøre. Bergindustri er langsiktig industri. Derfor bør vi øke innsatsen kraftig nå. Det kan være avgjørende for norsk økonomi den dagen oljen ikke lenger spiller en så dominerende rolle i norsk verdiskaping. Jeg er derfor glad for at næringsminister *Trond Giske* nå har tatt til orde for å meisle ut en egen bergverkspolitikk. I den planen vil forbundet ha et ord med i laget. Jeg tror også at fremtidig bergverksindustri blir en viktig forutsetning for å bevare et livskraftig Distrikts-Norge.

Jeg er bekymret når det gjelder utvikling innen renhold. Og jeg skal bruke litt tid på renholdsbransjen. Ikke fordi renhold er den største av medlemsgruppene våre, og slett ikke fordi jeg har bakgrunn som renholder. Men fordi utviklingen i renholdsbransjen best illustrerer hvor ille det kan utvikle seg i samfunnet vårt. I 1997 var det registrert ca 1900 renholdsbedrifter i

Norge. Den gang sa vi: Det er alt for mange. Den 31. desember 2010 var det registrert 6303 renholdsbedrifter. **6303**. Det høres absurd ut. Men verre er det blitt. For i går var tallet steget til 6475 - det vil si at det kommer til 2 nye bedrifter hver dag.

Folk flest vil vel riste på hodet og si at "dette må jo være rene galskapen". Men det er ikke slik. Det er verre enn galskap. Det er en rå, beregnende og hensynsløs forretningsvirksomhet. De aller fleste av disse - såkalte – "bedriftene" holder til i østlandsområdet. Og eierne er i stor grad innvandrere. Det er folk som har dårlige språkferdigheter, snakker dårlig norsk, skriver enda dårligere og har meget begrensede muligheter på arbeidsmarkedet. Så hvordan greier de å opprette og drive et firma? Jo, det er enkelt, de setter navnetrekket sitt på et papir. Og så er det gjort. I høst var en som organiserer på denne måten - meget åpenhjertig. Han var med på å opprette firmaet Renholdssentralen – og den skal drives – sa han – "som en drosjesentral" med 1000 underleverandørbedrifter, enmannsbedrifter som skal tjene mer enn renholdere med tarifflønn. Samtidig vil kundene få en reduksjon i renholdsutgiftene på opp til 25 %. Slå den!

Tidsskriftet Renholdsnytt kommenterte dette på følgende ironiske måte: "Når noe er for godt til å være sant, så er det som regel nettopp det." Skal dette bli det nye arbeidslivet? Arbeidsfolk som omgjøres til såkalte bedrifter og frasier seg en rekke arbeidstakerrettigheter, som oppsigelsesvern, retten til feriepenger og sykelønnsordninger. Og selv om det finnes en rettskraftig dom som sier at dette er fingerte bedrifter, så her må arbeidstakerrettighetene gjelde, da kan dere tenke dere hvor mange av disse såkalte renholdsbedriftene som vil gå til søksmål mot oppdragsgiveren.

I et marked hvor denne typen virksomheter opererer fritt, er konkurransen blitt så knallhard at bedrifter som har de beste intensjoner – kutter hjørner, presser ansatte og kan neppe lenger sees på som seriøse bedrifter. Og så kommer siste ledd i dette resonnementet: Innkjøpere, innkjøpere - private og offentlige - som har fått en oppfatning av at renhold er nesten gratis. Og som nesten konsekvent velger billigste anbud. Får vi ikke satt en stopper for denne utviklingen, ser jeg for meg en bransje uten organiserte renholdere, en bransje uten tariffavtaler - bare hauger av nesten rettsløse, såkalte enmannsbedrifter. Da er vi satt mer enn 100 år tilbake i tid, til den gang da kontraktørvesenet var et system for organisering av deler av arbeidslivet, og der arbeidet ble auksjonert bort til lavest mulig pris.

I anleggsbransjen råder lignende forhold. Anbudspolitikken er beinhard. Oppdrag vinnes på anbud som forutsetter at Arbeidsmiljøloven brytes. Prosjekter med for kort byggetid, krever at det arbeides både 13 og 15 timer i døgnet, uten overtidsbetaling. Polakker stues inn i falleferdige og usanitære brakker, gjerne med urimelige husleier. Det må være billig. De seriøse foretakene er ofte sjanseløse i deler av markedet og ser etter muligheter for å kutte kostnader.

Det blir vanskeligere å få noen til å ta på seg jobben med å være tillitsvalgt, når forutsetningen er at man lukker øynene for brudd på arbeidsmiljølov, framforhandla avtaler om arbeidstidsbestemmelser og brakkestandard. Vi er bekymret over tendenser vi ser når det gjelder anbudspolitikk. Adecco-saken rystet mange. NRK avdekket ulovlig virksomhet, der deler av arbeidsmiljøloven glatt og systematisk var satt til side.

I etterkant er det avdekket flere lignende tilfeller, også i offentlig virksomhet. Går vi inn i enkeltsaker, er det ikke vanskelig å finne eksempler på lov- og avtalebrudd som vi kan ha forståelse for. For eksempel hun som opplever at den nyinnkjøpte boligen ble mye dyrere enn forventet, og som blir sjukere av å **tenke** på at hun ikke greier å betjene gjelda – enn hun blir av å jobbe noen ekstra overtidstimer uten overtidstillegg.

Eller han som bor og har familien langt og lenger enn langt unna arbeidsplassen; og som synes det eneste fornuftige er å jobbe doble skift i bytte med noen ekstra fridager. Vi kan forstå det. Men det er ikke slik at mange små bagateller blir til en stor bagatell. Faren oppstår når rekken av enkelttilfeller blir til et system. Eller sagt på annen måte. Når enkelttilfellene blir systemundergravende. Da er det som en vev som er begynt å rakne. Og i dette tilfellet er det ikke mindre enn velferdsstaten – med arbeidsmiljøloven innebygget - som er veven. Dere skal få et konkret eksempel på hva jeg mener. Hvert år dør det ca 12 000 gruvearbeidere her på jorda, i arbeidsulykker. I gruven på Løkken i Sør-Trøndelag døde det gjennomsnittlig ett menneske hvert år fra 1910 og fram til 1960-åra. De siste 25 årene gruva var i drift, døde ingen.

Tilfeldig? Nei. Det var resultat av et systematisk arbeid for å trygge liv og helse. Og ser vi på norsk bergindustri og sammenligner med forhold i andre land, da kan vi være stolte. Men disse forbedrede forholdene er ikke kommet av seg selv. Det er resultat av lovgivning og avtaler mellom fagbevegelse og arbeidsgivere opp gjennom tidene. Jeg tror ingen tør eller vil stå opp og forlange å få de gamle uregulerte forholdene tilbake. Ikke i gruvene. Ikke på veiene. Vi ønsker ikke flere ukontrollerte trailere – som kan kjøre fortere og med sjåfører som kan kjøre døgnet rundt, bare fordi det blir mer lønnsomt både for bedriften og sjåføren. Og ikke minst – mer smidig og mer tilpasset den enkelte!

Men stuptrøtte anleggsarbeidere på livsfarlige maskiner; det synes noen er greit. Og et stuptrøtt helsepersonell, det er også greit – for de skal jo bare ta seg av mennesker. Adecco-saken rystet mange. Det stilte spørsmål om helseinstitusjoner var et marked som egnet seg for konkurranseutsetting. Og det rystet mange - at et så stort og tilsynelatende seriøst foretak - systematisk brøt både lover og avtaler. Helt bevisst.

Senere har det dukket opp flere tilfeller innen samme bransje, også innenfor offentlig virksomhet. Vi er – som forbund – ikke imot enhver form for anbud, men vi er altså meget skeptiske til sider ved dagen anbudspolitikk. Derfor har vi fått FAFO til å foreta en konsekvensanalyse, slik at vi kan få et dokumentert grunnlag å trekke slutninger fra. Resultatene av denne undersøkelsen foreligger nå og vil bli presentert her på landsmøtet.

Jeg er altså bekymret over utviklingen innen renholdsbransjen. Men samtidig står vi på terskelen til å få i gang en storstilt opprydning. For aldri før har vi hatt en statsråd – og en regjering – som har forstått problemene bedre. Og som har vist større vilje til å sette i gang tiltak som bransjen i årtier har bedt om. Det aller viktigste tiltaket er å få etablert en offentlig godkjenningsordning for renholdsbedrifter.

Arbeidsminister *Hanne Bjurstrøm* har lovet at nå – endelig – skal det etableres et offentlig godkjenningssystem for renholdsbedrifter i Norge. Og det er satt av 10 millioner til bransjeprogram for renhold. Hvordan arbeidet skal organiseres og hvilke kriterier som skal legges til grunn for å bli godkjent, gjenstår å se. Men vi er med i prosessen – og vi skal sette vårt preg på det.

I denne saken har arbeidsgiverforeningen og vi kunne stå samlet. En utvilsom fordel. Det ser også ut til at vi får allmenngjort tariffavtalen for reinholdsbransjen. Det vil også bidra til å stoppe den negative utviklingen. Også her har NHO-service og vi kunnet stå sammen. ID-kort er også et virkemiddel. Sammen med andre tiltak, vil dette også ha en positiv effekt. Nok en

gang har partene kunnet stå sammen. Men så har vi et problem. Vi har i Stortinget fått aksept for å opprette en regional verneombudsordning innen renhold. Det er vedtatt, og forskriften er utformet etter mønster av RVO-ordningen innen bygg- og anlegg. Dette har falt vår ærede motpart tungt for brystet, og de har varslet en rettslig vurdering av prinsippet om at bedriftene skal betale for verneombud som er oppnevnt av - og ansatt i Arbeidsmandsforbundet.

Jeg frykter det vil bli en meget uheldig prosess. I verste fall kan det forkludre hele prosessen med opprydning i bransjen. Derfor ber jeg innstendig om at NHO-service nå aksepterer Stortingets vedtak. Først da kan vi sette oss ned å diskutere. Vi i Arbeidsmandsforbundet rir ikke kjepphester, og vi er klar over at de regionale verneombudene innen renholdsbransjen må arbeide på andre måter enn verneombudene innen bygg og anlegg. Med litt godvilje tror jeg det kan være mulig å finne måter å organisere dette arbeidet på som også arbeidsgiverne vil se nytten av. Jeg ser fram til en dialog.

VI SKAL FORTSATT KJEMPE FOR DE LAVTLØNTE.

Det er vi som må ta kampen for de lavtlønte. Svikter vi i den kampen, svikter vi våre grunnleggende verdier. For mange av våre medlemmer har ei lønn de **ikke** kan leve av. Mange vektere har sagt til meg at de ikke kan kjøpe seg verken bolig eller bil. De tjener for dårlig til å greie dette, eller de har for lav stillings brøk. De kjemper for å få heltidskontrakter. Ingen kan gå i banken å få lån til bolig dersom de ikke har en fulltids jobb å vise til, eller en inntekt som kan betjene et boliglån.

Dette var bakgrunn for at vi fikk streik under forhandlingene i fjor. Det var nødvendige og berettigde streiker vi hadde både innenfor vakt og renhold. De ble gjennomført på en ordentlig og verdig måte. Det ga også resultater. Begge gruppene fikk et oppgjør som var bedre enn det som var tilbudt da vi brøt forhandlingene. Begge gruppene fikk demonstrert hvor viktige de er i samfunnet.

Og motparten på arbeidsgiversiden fikk en klar påminnelse om at det er lønnsomt for dem å vise større forhandlingsvilje enn de gjorde i fjor. Vakt og renhold var også ute i streik i fjor under tariffoppgjøret. Fremdeles er vektere og reinholdere et stykke unna den inntekt de fortjener, en inntekt de kan leve av. Begge grupper har fått demonstrert at de er viktige i samfunnet og at konflikter rammer hardt. Men hva vi kan oppnå ved neste korsvei,

avhenger ikke minst av slagkraften. Og den kraften er igjen avhengig av organisasjonsgraden og forbundets økonomiske muskler. For streik koster.

AVSLUTNING

Landsmøtedelegater. Vi har et stort arbeid som skal utføres i noen hektiske dager framover. Vi skal meisle ut en plan for arbeidet i de kommende 4 årene. Vi skal sette oss nye mål og velge styrende organer og daglig ledelse. I det alt vesentlige tror jeg vi er enige om målene. Men i et forbund med ulike grupper og sterke talspersoner, vil det sikkert være delte meninger om de veivalg vi skal gjøre. Så jeg forventer kraftige diskusjoner. Men erfaringene fra mange landsmøter tidligere - tilsier at jeg også forventer saklige ryddige debatter, slik at også dette landsmøtet vil avsluttes med et samlet forbund, et forbund klar til fortsatt kamp til beste for medlemmene. Med dette ønsker jeg igjen representanter, gjester, pressen, tilhørere og landsmøtets funksjonærer velkommen, og erklærer det 37. ordinære landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund for åpnet.

HILSEN FRA INNENLANDSKE GJESTER

Forbundsleder *Roger Hansen* fra Norsk Transportarbeiderforbund var svært glad for å få lov til å hilse på vegne av de innenlandske gjestene, og han så frem til spennende landsmøtedager med gode debatter og valg. Det er alltid noe å lære på et landsmøte; det er en skole i organisasjonsarbeid og faglig arbeid.

Det var en spesiell glede for ham å være til stede her på grunn av det utredningsarbeidet som er satt i gang av hans forbund, Arbeidsmandsforbundet og Post- og kommunikasjonsforbundet om et nærmeres samarbeid. Han ville også for sin del understreke at ingenting er avgjort. Utredningsarbeidet skal gå sin gang, og det er medlemmene som avgjør. Men det er et par gode grunner til at arbeidet bør lykkes. Våre tre forbund har medlemmer som står nær hverandre, noe som fra tid til annen medfører en viss konkurranse om medlemmene. Det er noe det brukes for mye tid på. Verden har forandret seg. Noen er skeptiske til et forbundsløst LO; da kan det være mer realistisk at forbund samarbeider tettere.

Arbeidsmandsforbundet har gjennom sin historie opplevd at en rekke nye forbund er splittet ut av forbundet, og det har også avgitt medlemmer til andre forbund ved flere anledninger. Da ville det ikke være mer enn rett og rimelig at utviklinga endelig går motsatt vei.

Tariffavtalene er et viktig verktøy for oss. De har skapt sivilisasjon i arbeidslivet. Politikere på høyresida går til angrep på tariffavtalene, og de sier gjerne at de er for individets rettigheter. Men det er ikke det de er opptatt av – de er ute etter å svekke arbeiderbevegelsen. Bemanningsbyråene må ikke få noen forkjøpsrett. Faste og hele stillinger skal fortsatt være hovedregelen, og vi må demme opp for sosial dumping.

Også Arbeidsmiljøloven er viktig for oss; den har gitt oss et verktøy på arbeidsplassene, og den er viktig for alle våre medlemmer. Vi husker at Bondevik-regjeringa foreslo å svekke arbeidsmiljøloven, noe den rødgrønne regjeringa reverserte. Frp's mål er å ødelegge arbeidsmiljøloven. Det er snakk om å skru klokka flere tiår tilbake. Her ser vi en klar forskjell på høyre- og venstresida i Norge. Det går mot et nytt valg, og enda viktigere er det som kommer om to år. Da må fagbevegelsen være aktiv. Erna og Siv må ikke få noen grunn til å feire.

HILSEN FRA DE UTENLANDSKE GJESTENE

Hans Öhlund, Fastighetsanställdas Förbund i Sverige, hilste på vegne av de utenlandske gjestene, og åpnet med å takke for invitasjonen. Det hadde vært en flott innledning, og det kom helt sikkert til å bli et inspirerende landsmøte. Han pekte på at han hadde truffet Erna flere ganger, og berømmet hennes store arbeidsinnsats, bl.a. i nordisk sammenheng. Han var til stede da hun ble valgt til forbundsleder for 8 år siden, og han regnet med at han fikk oppleve det igjen denne gangen.

Öhlund var helt enig i den sterke vekt som er lagt på samarbeid. Svensk LO har 18 medlemsforbund. 6 av dem har innledet et nærmere samarbeid, så dette er et viktig tema. Dette handler om solidaritet. Greier vi ikke å stå sammen, vil det svekke vårt faglige arbeid. Vi må finne felles veier for å stanse de arbeidsgivere som utnytter oss, og vi må engasjere oss både i det enkelte land og internasjonalt. Ved samarbeid og solidaritet blir vi sterke i framtida. Og i Norden har vi et spesielt ansvar. Vi har et kollektivt avtaleverk som resten av verden misunner oss. Sterke krefter vil svekke dette.

I Sverige har vi tapt valget to ganger. Regjeringen ledes av et høyreparti som sier at de liker kollektivavtaler – men det er ren løgn! Den har sterkt svekket både A-kassan og sykeforsikringen, og benytter enhver anledning til å støtte arbeidsgiverne. Ja, vi har mye å gjøre, og det kjennes godt å være

her. Dessverre kan ikke vi skryte av at medlemsantallet øker i vårt forbund, noe dere har klart. Uansett må vi fortsette samarbeidet, avsluttet Öhlund.

Forbundsleder *Erna Hagensen* takket for hilsningene, og gikk over til pkt. 1 Konstituering. *Oddbjørn Nilsen* ble valgt til å føre protokollen inntil konstituering var foretatt.

Dagsordens punkt 1. Landsmøtet – åpning og konstituering

a) Fullmaktskomitéens godkjenning

Organisasjonsleder *Kirsti Mandal* la fram følgende protokoll fra fullmaktskomiteen:

Møtet ble holdt i forbundets kontorlokaler i Oslo 9. mai 2011.
Kirsti Mandal, Karl Severin Olsen og Britt Rogn var til stede.

Listen over delegater til forbundets 37. ordinære landsmøte slik den er lagt fram for landsmøtet, ble kontrollert opp mot de innsendte fullmaktskjemaene med fortegnelse over representanter og vararepresentanter slik de er valgt på avdelingenes årsmøter. Alle fullmaktskjemaer er mottatt innen fristen som var 31. mars. Representantenes medlemskap er kontrollert mot forbundets medlemsregister og medlemskapet er funnet i orden til alle på delegatlisten.

Landsmøtet i 2007 vedtok en endring i vedtektenes § 5 pkt 3. Før ble det valgt personlige vararepresentanter, nå skal vararepresentantene velges i nummerert rekkefølge for alle delegatene.

Avdeling 8 Midt Norge møter med vararepresentanter som ikke følger rekkefølgen på de innsendte fullmaktskjemaer. Fullmaktskomiteen har mottatt en skriftlig redegjørelse fra avdelingsleder Eva Jenssen som forklarer at avdelingen ville sikre at det ved forfall fra en delegat skulle møte en vara fra samme gruppe. Derfor har årsmøtet valgt nummererte vararepresentanter innen hver gruppe,

I forhold til den utdelte lista har repr. 146 forfall. 1. vara Turid Ytterdal møter.

Repr. 151 har forfall, vararepr. Nr. 6 Tore Burmo møter.

På delegat nr 152 er det Fredrik Hellevik som møter, han er 11. vara.

Avdeling 9 Nord møter med vararepresentanter som ikke følger rekkefølgen på de innsendte fullmaktskjemaer. Avdelingens årsmøte har valgt personlige vararepresentanter. Avdeling 9 Nord fikk et av utjevningsmandatene, der forbundsstyret har gitt pålegg om å stille med en representant med ikkevestlig innvandrerbakgrunn. Der skulle det velges en personlig vara fra samme gruppe. Dette er på delegatnr. 175. Her møter den personlige vararepresentanten Diana Kuskleer i henhold til retningslinjene som er gitt.

På delegatnr. 171 er det 5. vararepresentant som møter.

Komiteen har sett det som sin oppgave å foreta en kontroll av om vedtektene er fulgt. Vi finner at det ikke gjort ved valgene av vararepresentanter i avd. 8 Midt-Norge og avd. 9 Nord. Komiteen anbefaler derfor ikke å godkjenne fullmaktene for delegatene nr. 151 og 152 fra avd. 8 Midt-Norge, samt delegatnr. 171 fra avd. 9 Nord.

Komiteen har mottatt noen permisjonssøknader, men siden disse er for siste dag på landsmøtet har vi ikke behandlet dem. De overleveres dirigentbordet etter møtets åpning for behandling på vanlig måte.

Det er ett forfall i landsstyret derfor utgjør forbunds- og landsstyret 22 representanter .Med de foreslåtte godkjente fullmakter vil det være 199 stemmeberettigede til stede.

Fullmaktskomiteen anbefaler landsmøtet å godkjenne fullmaktene, med de ovenfor nevnte unntakene.

Oslo 10. mai 2011
Karl Serverin Olsen Kirsti Mandal Britt Rogn

Mandal sa at det var så langt komiteen hadde møte i går. Ved registreringen i dag ble det meldt forfall på delegat nr 92, Per Aspelund, fra avdeling 5. Han vil ha forfall hele uka, ingen vara kan møte. I tillegg har Monica Gram Larsen fra avd. 2 Oslo/Akershus søkt permisjon grunnet eksamen, fra møtets

start til kl 16. Den anbefales godkjent. Med disse endringene korrigeres antallet stemmeberettigede til 197.

Eva Jenssen, forbundsstyret, la seg langflat og sa at ja, det var blitt gjort feil fra de nevnte avdelingene, og det beklaget hun så sterkt hun kunne. Men dette var altså ikke de tre delegatenes feil. De var helt uskyldige, og hun framsatte forslag om at de likevel fikk delta på landsmøtet, på vegne av Helga Perander og seg selv.

Forslaget ble satt opp mot fullmaktskomiteens innstilling, og Eva Jenssens forslag ble vedtatt.

Med denne endring ble fullmaktskomiteens innstilling godkjent.

b) Godkjenning av dagsorden og forretningsorden
Følgende forslag til dagsorden forelå:

Dagsorden

1. Landsmøtet - åpning og konstituering
   a Fullmaktskomitéens godkjenning
   b Godkjenning av dagsorden og forretningsorden
   c Valg av 4 ordstyrere og 4 sekretærer
   d Valg av komitéer:
      -Bevilgningskomité
      -Redaksjonskomité for handlingsprogrammet
      -Redaksjonskomité for politiske uttalelser
2. Regnskap og revisjonsrapport
   - Regnskap for 2007, 2008, 2009 og 2010
   - Revisjonsrapport og kontrollkomitéens rapport for samme perioder
3. Beretning for 2007, 2008, 2009 og 2010
4. Vedtektene - Innkomne forslag
5. Sammen for et anstendig arbeidsliv
   - Faforapport om konsekvenser av anbudspolitikken
6. Den faglige situasjon - Innledning ved LOs leder Roar Flåthen
7. Den politiske situasjon - Innledning ved statsminister Jens Stoltenberg
8. Næringspolitikk - Innledning ved næringsminister Trond Giske
9. Veiskiller i norsk arbeidsliv - Innledning ved arbeidsminister Hanne Bjurstrøm
10. Forbundets handlingsprogram - Innkomne forslag

11. Diverse innkomne forslag
12. Valg
13. Bevilgninger
14. Avslutning

Det ble opplyst at pkt. 9, arbeidsminister *Hanne Bjurstrøms* innledning, var kommet til etter at landsstyret hadde behandlet forslaget til dagsorden. Forbundslederen framsatte forslag om at det ble godtatt.

Forslaget til dagsorden inkludert pkt. 9 ble godkjent.

Det forelå følgende forslag tilforretningsorden:

Forretningsorden

1. *Landsmøtets forhandlinger er åpne for pressen. Likeledes har forbundets medlemmer adgang til ledige plasser som tilhørere. Landsmøtet beslutter om en sak skal holdes for lukkede dører. Representantene må forevise adgangskort ved inngangen.*

2. *Til å lede møtet velges 4 ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse. Til å føre protokollen velges 4 sekretærer.*

3. *Møtene holdes fra kl.09.00 til kl. kl.18.00 med avbrekk for pauser. Det kan bli aktuelt med kveldsmøter.*

4. *Ingen har rett til å få ordet mer enn 3 ganger i samme sak. Med unntak fra innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter for første og 5 minutter for andre og tredje gang.*

5. *Ordstyrerne har for øvrig – når de finner det påkrevet – rett til å stille forslag om ytterligere begrensning og strek ved de inntegnede talere. Til forretningsorden gis ingen ordet mer enn 1 gang og høyst 2 minutter til hver sak. Talerne skal tale fra den dertil bestemte plass i salen.*

6. *Forslag skal leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet på den avdeling representanten representerer. Ikke noe nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsorden oppførte saker, kan ikke behandles.*

7. *Alle beslutninger avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle, eller når minst 10 personer forlanger det, foregår avstemningen skriftlig.*

8. *I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene, samt de fattede beslutninger.*

9. *Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse. Protokollen for siste møtedag oversendes forbundsstyret til godkjenning.*

10. *Referat fra foregående dags møte trykkes og forelegges den påfølgende dag.*

Et forslag fra repr. *Jan Klementsen* fra avd. 2 Oslo/Akershus om endringer i pkt. 6 falt.

Forslaget til forretningsorden ble godkjent.

c) Valg av 4 ordstyrere og 4 sekretærer
Det forelå følgende innstilling til landsmøtet:

DIRIGENTER:

Hilde Thue	avd. 6 Vest	Vakt
Brede Edvardsen	avd. 1 Øst	Renhold
Bjørn Tiller		RVO
Johnny Myrvold		forbundskontoret

SEKRETÆRER:

Linda Edland	avd. 7 Sør-Vest	Private anlegg
Geir Martin Andersson	avd. 7 Sør-Vest	Vakt
Ann Kristin Roksvåg	avd. 3 Møre og Romsdal	Renhold
Kirsti Teigland	avd. 4 Nordland	Vakt

d) Valg av komitéer
Det forelå følgende innstilling på komitémedlemmer:

BEVILGNINGSKOMITE:

Kirsti Mandal., leder	forbundet	
Karl S. Olsen	avd. 3 Møre og Romsdal	kyst
Britt Rogn	avd. 1 Øst	renhold

REDAKSJONSKOMITEEN FOR HANDLINGSPROGRAMMET:

Helge Haukeland	forbundet	
Frode Aalerud	avd. 5 Innlandet	private anlegg
Bente Karin Isdahl	avd. 6 Vest	bom og bru
Geir Kåre Opheim	avd. 6 Vest	vakt
Arve Larsen	avd. 7 Sør-Vest	bergverk
Jan Morten Langolf	avd. 8 Midt-Norge	NVE
Jana Sømliøy	avd. 8 Midt-Norge	renhold
Rachid Navaz	avd. 2 Oslo/Akershus	renhold

Ann Kristin Kristiansen, sekretær for komiteen

REDAKSJONSKOMITEEN FOR POLITISKE UTTALELSER:

Erna Hagensen, leder	forbundet	
Tommy Nymo	Avd. 4 Nordland	bergindustrien
Steinar Rindhølen	avd. 2 Oslo/Akershus	private anlegg
Helga Perander	avd. 9 Nordland	renhold

Trond Erik Thorvaldsen, sekretær for komiteen

Innstillingene ble vedtatt. Møtet hevet for pause kl. 15.15.

Møtet ble satt igjen kl. 15.47. *Johnny Myrvold* takket for tilliten på vegne av dirigenter og sekretærer. Han presenterte de øvrige dirigentene *Brede Edvardsen, Bjørn Tiller og Hilde Thue.* Det var dirigentenes oppgave å lede landsmøtet gjennom en krevende dagsorden, og han håpet at landsmøtet ville hjelpe til med dette. - Vi er helt avhengige av å ha et godt samarbeid med salen. Ingen av oss har denne jobben som profesjon. Vi har tatt jobben fordi noen har spurt oss. Vi håper å få til et godt landsmøte til det beste for medlemmene.

Han viste også til de valgte sekretærene på landsmøtet. Dette gjaldt *Linda Edland, Geir Martin Andersson, Ann Kristin Roksvåg og Kirsti Teigland.* I tillegg ville *Michella Jensen* ta seg av en del praktiske ting og teknologien.

Dirigenten viste også til sikkerhetsinstruksen og minnet om at nødutgangene var merket, og at man ved brannalarm skulle gå rolig og raskt mot Youngstorget, som var oppmøteplass. Han ba videre om landsmøtets fullmakt til å gjøre endringer i rekkefølgen på dagsorden og foreta samordning av forslag under landsmøtebehandlingen. Dette ble godkjent uten merknader. Han minnet også om at statsminister *Jens Stoltenberg* skulle besøke landsmøtet neste dag, og da måtte man antagelig kutte på lunsjpausen. Alle måtte være i salen kl. 14.00. Dirigentene ville komme tilbake til dette neste dag.

Så en litt trasig beskjed. - Hvis det var behov for kveldsmøte under forhandlingene, ville det bli neste dag, onsdag. Han ville komme tilbake til dette hvis det ble behov for det.

Han viste så til det utdelte materiellet, landsmøtepermen med innhold og hefter som er sendt på forhånd. Han viste spesielt til lappene: "Jeg tar ordet", stemmeseddelen og forslagsarkene som alle var i permene. Han da at dirigentene ville orientere nøye underveis under behandlingen; særlig fordi at det for mange av delegatene var første gang de møtte på et forbundslandsmøte. Underveis vil dirigentene forklare voteringsrekkefølge og eventuelt foreta kontravoteringer, men dette skulle man komme tilbake til i detalj når det ble aktuelt.

Han sa at hvis det oppsto usikkerhet om voteringsutfallet, ville man foreta opptelling med tellekorps. Han foreslo som medlemmer de som satt ytterst mot utgangsdørene. De skulle telle **sin** benk. Til å samle stemmene, foreslo dirigenten et utvalg bestående av *Kjell Sagstad, Eirik Næss, Pål Sture Nilsen og Marit Nilsen.* Han presiserte at det bare er ved valg på personer, at man kan stemme blankt under landsmøtet. Ved alle andre valg, skal man stemme ja eller nei. Han foretok en prøveavstemming på følgende påstand: "Rosenborg er Norges beste fotball-lag". Ved avstemningen ble forslaget klart nedstemt.

Protokollen, som sekretærene hadde ansvaret for, skulle inneholde forslag, avstemninger og fattede beslutninger. Protokollen fra hver landsmøtedag ville bli lest opp påfølgende morgen for eventuell godkjennelse.

- Referentene, som sitter ved veggen på motsatt side av utgangsdørene, skriver ned alt vi sier. Dagsreferatet blir delt ut til delegatene hver morgen. Dere skal lese gjennom dette, og hvis det etter deres mening er en feil, må

dette tas opp med en av referentene direkte der borte, og **ikke** her fra talerstolen.

Forhandlingene fra landsmøtet blir overført til verden, gjennom såkalt "streaming". Hvis det ellers er noe dere lurer på, spør ved disken i resepsjonen. De kan svare på det meste. Ellers kan dere spørre forbundets ansatte, de med svart t-skjorte med en drage på ryggen. En ved utgangen viste landsmøtet en slik rygg.

Dirigenten minnet også om frist for forslag til valgkomiteen. Fristen var forlenget. Anne Ruud ville sitte i foajéen om morgenen og mellom 8 og 9 og onsdag kveld.

Etter det man hadde fått opplyst, var det nå 197 stemmeberettigede i salen. Hver morgen og etter hver lunsj måtte distriktssekretærene levere oppdaterte lister slik at man alltid visste hvor mange stemmeberettigede det var og hvem som eventuelt hadde permisjoner eller annet forfall.

Felles fotografering før lunsj fredag. Buss går fra Youngstorget kl. 18.30 i forbindelse med gjestefesten.

Dagsorden pkt. 2. Regnskap og revisjonsrapport

FORBUNDSLEDERENS INNLEDNING
Forbundslederen *Erna Hagensen* holdt følgende innledning.

LANDSMØTEDELEGATER
Tidligere var det landsmøtene som avgjorde om regnskapene skulle godkjennes eller ikke. Ifølge offentlige regler som er innført, skal årsregnskapene avsluttes det påfølgende år. Det betyr at godkjenningsansvaret er lagt til landsstyret. Og landsstyret har allerede godkjent regnskapene.

Det betyr ikke at vi ikke skal gjennomgå regnskapene her. Men det blir ingen detaljert gjennomgang. Som vi gjorde for 4 år siden: Landsmøtet får bare en orientering om den økonomiske situasjonen. Men møtet skal sjølsagt ha full innsikt. Alle tall er tilgjengelige i beretningene. Jeg kommer bare til å ta en gjennomgang av forbundet sentralt, da avdelingen og konsernet står i beretningene.

Økonomien er langt på vei motoren i organisasjonen. Nesten uansett hva vi gjør, så koster det penger. Vi har et stort apparat med valgte og ansatte medarbeidere. Det betyr lønnsutgifter, husleie og kontorutgifter. Og dersom vi ikke skal sitte på kontorene hele tiden, betyr det reiseutgifter. Vi har behov for at våre mange tillitsvalgte – og medlemmer også for den saks skyld - er godt skolert og oppdatert. Det betyr utgifter til kurs, møter og ulike typer samlinger, hvilket igjen betyr reise- og hotellregninger og diett.

I fjor hadde vi tre konflikter. To i forbindelse med tariffoppgjøret og én i forbindelse med krav om tariffavtale. Det viser selvfølgelig igjen i regnskapet. Skal organisasjonen være sunn og frisk trengs det hele tiden et tilsig av nye medlemmer. Få kommer av seg selv, de fleste må rekrutteres gjennom systematisk vervearbeid. Det koster penger, - som vi riktignok får tilbake når de nyrekrutterte begynner å betale kontingent.

Landsmøtet er som en dynamo i organisasjonen. Landsmøtet fatter vedtak og utpeker derved arbeidsoppgaver som organisasjonen skal prøve å realisere. Det koster oftest penger. Og når Landsmøtet nå straks tar fatt på arbeidet med å utmeisle program for de neste årene, så er det nødvendig å huske at det må være en økonomisk realisme i vedtakene. Det er liten vits i å gjøre vedtak som det er økonomisk umulig å gjennomføre. Jeg vil – som jeg har gjort tidligere – minne om at den økonomien vi har til rådighet, er medlemmenes penger. Det pålegger oss ekstra aktsomhet. Pengene må plasseres slik at de er absolutt trygge. Og de må være raskt tilgjengelige i tilfelle en streik. I praksis vil det si at vi så å si aldri henter ut storgevinster på lur pengeplassering. Men vi risikerer heller ikke tap.

Så til de faktiske tallene.

Plansje 1: Medlemsutviklingen

Økonomi er nær knyttet opp til medlemsutviklingen. Og som dere ser – så er vi blitt noen flere medlemmer i 4-årsperioden sett under ett. Det er positivt, selv om økningen ikke er særlig stor. Ser vi på de enkelte årene, har vi hatt økning i 3 av 4 år. Men i 2009 hadde vi en ubehagelig tilbakegang som av bestemte årsaker ikke viser igjen på driftsinntektene. Det skal jeg komme tilbake til.

Plansje 2: Medlemsutvikling innen bransjene

Men først en liten titt på utviklingen for noen av bransjene. Vakt og renhold er ganske stabile. Det er også bergverk. Vi ser at Maskin og Asfalt og veivedlikehold har økt. Og det er bra, men det er bekymring at Private anlegg går ned. Nå er det nok flere grunner til det enn at vi har blitt færre medlemmer. Det har sammenheng med at noen bedrifter har endret organisasjonstilhørighet, endring av avtaler osv. Men vi har en helt klar jobb å gjøre for å verve flere innen denne bransjen; potensialet er der.

Plansje 3: Medlemsutvikling for unge under 31 år

Jeg har også lyst til å vise utviklingen for unge medlemmer, og som dere ser, har vi flere unge medlemmer. Vi har hatt en økning på ca 1000 medlemmer i denne perioden. Det lover godt for fremtiden. Vi er ingen forgubbende organisasjon.

Vi har – inntil det siste året hatt en jevn økning i driftsinntektene. Den kraftige økningen i 2008 trenger en kommentar. Litt av økningen skyldes at medlemstallet gikk noe opp, men en del av forklaringen er at kontingentinnkrevingen ble mer systematisert slik at det gikk raskere fra medlemmene ble trukket kontingent, og til pengene hadde kommet inn til forbundet.

Jeg sa at i 2009 hadde vi et tap av medlemmer. Like fullt øker driftsinntektene. Det krever en kort forklaring. Vi hadde en medlemsforsikringsordning i Sparebank 1, som mange forbund ikke hadde. I 2009 knyttet flere forbund seg til den samme forsikringsordningen (det dreier seg om fritids- og ulykkesforsikring). Da ble vi en del av et større fellesskap, med den forskjellen at vi hadde betalt inn gjennom mange år – og hadde opparbeidet et eget fond. Nå – når flere forbund sluttet seg til - trengte vi ikke ha så stor sikkerhet stående i forsikringsselskapet. Vi kunne ta ut ca 4 millioner.

Så skal vi se på driftskostnadene i perioden. De har rimeligvis steget i takt med inntektene.

Plansje 4: Driftskostnader

Det er 5 store kostnadsgrupper. Det er kontingent til LO og et par internasjonale organisasjoner. Forsikringer. Lønnskostnader. Driftstilskudd til avdelingene og "Andre kostnader"; det vil si kurs, konferanser, reiser etc.
Kontingenten til LO og andre organisasjoner. Det er stabile utgifter knyttet nær opp til medlemstallet. Medlemsforsikringene er den neste store utgiftsposten. Jeg tror ikke det er stort å si om den posten heller. Vi har noen gunstige forsikringer. Driftstilskuddene til avdelingene er utregnet etter et gammelt system. Lønnsutgifter har imidlertid økt.

I landsmøteperioden har posten **lønnskostnader** økt fra 30 millioner og til godt over 40 millioner. Det er en økning på over 30 %. Det er mye. Og spesielt må dere legge merke til hoppet fra 2007 og til 2008. Lønnskostnader består av følgende elementer:

Lønn og feriepenger til oss som arbeider i organisasjonen. Her har lønnsøkningen vært omtrent som i medlemsgruppene for øvrig. Vi har hatt en lønnsøkning på ca 3.3 % pr. år. Blant lønnskostnadene ligger også tapt arbeidsfortjeneste for styrer. Det er altså utgifter i forbindelse med forbundsstyre- og landsstyremøter. Heller ikke her er det skjedd noe spesielt. Løsningen på gåten ligger i underposten pensjoner.

I 2007 var utgiftene 1,9 mill. - I 2008 var utgiftene 7.8 mill. Dette er en konsekvens av den nye pensjonsloven som trådte i kraft 2007. Vi måtte ha et høyere beløp stående inne i forsikringsselskapet. Vi skal ikke betale inn nesten 8 millioner hvert år. Som dere ser av tallene for 2009 og 2010, har det stabilisert seg. Det er ikke penger som forsvinner, de står i forsikringsselskapet.

Så var det driftsresultatet.

Plansje 5 Driftsresultatet

Det er svært bra i 2007 og 2008, men driftsresultatet i 2009 og 2010 gir grunn til litt bekymring. 2009 ser jo greit ut, men da må dere huske på at vi det året fikk noen ekstraordinære inntekter, som jeg allerede har redegjort for. 2010 er spesielt og illustrerende. Vi har bevisst brukt mer penger dette året. Vi har for eksempel økt det som kalles "andre kostnader" med 2.5 millioner. Blant annet har vi brukt mer enn 1.5 millioner på tariffaktivitet. Det vil si møter, konferanser – angående tariffoppgjøret. Jeg tror de fleste vil være enige om at dette har vært nyttig virksomhet. Disse forholdene har redusert driftsoverskuddet.

Jeg er blitt spurt: - Er det nå så nødvendig å gå med flere millioner i overskudd hvert år og legge opp hauger med penger på bok. Er det ikke bedre å

bruke pengene til ulike aktiviteter? Jeg vil svare slik: Normalt finner vi og de arbeidsgiverorganisasjonene vi forholder oss til, fram til lønnsoppgjør som begge parter kan leve med. Men ikke alltid. Da har vi våpenet streik. Arbeidsgivernes våpen er lockout – utestenging. Konflikter er kostbare, men av og til er det nødvendig.

Vår styrke og svakhet er knyttet til økonomi.

Plansje 6: Streikekostnader

De konfliktene vi hadde i fjor, kostet ca 7.5 millioner kroner. I de to streikene, blant vektere og renholdere, tok vi ut 3059 medlemmer i noen få dager. Det resulterte i streikebidrag på om lag 6 millioner. Andre kostnader ved streiken ble på omtrent 1,5 millioner. Så fikk vi refundert nesten 1,6 millioner fra LO. Kostnaden for forbundet blir som dere ser, nesten 6 millioner. Hensikten med forbundet er å sørge for at medlemmene våre oppnår best mulig lønns- og arbeidsforhold. Det prøver vi å oppnå gjennom forhandlinger. Da kreves det forhandlingsdyktighet – men også en sikker økonomi, slik at vi kan tåle en konflikt.

På landsmøtet for 4 år siden sa jeg at vi hadde en egenkapital på 5000 kr. bak hvert medlem. Jeg viste til andre forbund som var betydelig bedre stillet. I dag er situasjonen forbedret, vi har om lag 7000 kr. bak hvert medlem. Bedre, men ikke nok dersom vi skal tåle eventuelle større konflikter. Det er det som er det problematiske ved en organisasjon som vår. Vi må legge oss opp betydelige ressurser. I noen år gikk forbundet med underskudd. Vi tæret på ressursene våre. For 10 år siden begynte vi å snu den trenden. Det var en ubehagelig hestekur.

Da jeg ble valgt som leder for 8 år siden, ble en av de viktigste oppgavene å sørge for at den positive utviklingen vi da var inne i, fortsatte. Det betød igjen at vi måtte sørge for gode overskudd i noen år, slik at vi gjenvant vår økonomiske styrke.
På forrige landsmøte sa jeg dette: "vi har vist kollektivt ansvar. Snuoperasjonen har vært vellykket så langt. Vi er på vei tilbake til god økonomi, men vi innser at det økonomiske fundamentet ennå ikke er sterkt nok." Vi har gått med overskudd hvert år.

Plansje 7: Årsresultat etter finansinntekter

Som dere ser: Årsresultatene i 2007 – 2008 og 2009 har gitt gode overskudd, slik at vi har styrket kampfondet og egenkapitalen. (Hvor stort kampfondet er blitt, synes jeg ikke vi skal gå inn på i et åpent møte der representanter for våre ærede motparter er til stede). Som jeg nevnte for et øyeblikk siden: 2010 er et spesielt år, og det er et lærerikt år. Driftsoverskuddet er kraftig redusert, med finansinntektene har vi tilsynelatende et overskudd på nesten 5,7 millioner.

Landsmøte! Vi har overlevert et regnskap for landsmøteperioden som viser styrket egenkapital. Forbundet har en ryddig økonomi og en bedre økonomi enn vi har hatt på mange år. Regnskapene er revidert, og de er godkjent av landsstyret. Landsmøtet er nå blitt orientert. Vi kan gå inn i neste landsmøteperiode i forvissning om at forbundet har en sunn økonomi – og jeg regner med at vi har en felles vilje i å styrke forbundet ytterligere i årene som kommer.

Takk for oppmerksomheten.

KONTROLLKOMITEENS BERETNING

Leder for kontrollkomiteen, *Jan Marvin Athammer*, refererte fra kontrollkomiteens rapport for samme perioder. Komiteen har fått tilgang til alle opplysninger og dokumenter den ønsket, og samarbeidet har vært godt. Den har hatt totalt 17 møter. Komiteen mener at de fagligpolitiske beretningene for perioden 2007-2011 kan gjelde som forbundets faglige beretning. Til tross for at det har vært flere utskiftninger i komiteen i løpet av perioden, mente Athammer at den hadde fått gjennomført sin oppgave.

Regnskapet ble enstemmig tatt til orientering av landsmøtet.

Dagsordens pkt. 3.
Beretning for 2007, 2008, 2009 og 2010

Aleksander Løkke-Sørensen, avd. 2. Oslo/Akershus, la frem et forslag til endring til beretningen for 2010 på bransjens utvikling. Endres til:

Mange små stillinger som blir kombinert med studier og annen deltidsjobb, gjør medlemsverving krevende, men ikke umulig. Det er få tillitsvalgte innenfor overenskomstområdene, noe som gjør kursing/skolering og verving viktig.

Tariffoppgjøret 2010. Feil satser samt manglende sko- og renholdstillegg og samarbeidskonferanse.

Jeg savner også tall på antall tariffavtaler + medlemmer i bedrifter uten tariffavtale.

Jan Arthur Klemetsen, avd. 2 Oslo/Akershus viste til at det var gjennomført en viktig og nødvendig vekterstreik i 2010. - Vi har ennå ikke fått den lønna vi fortjener, men vi er på vei. Forbundet må ha fokus på hvor viktige vekterne er i samfunnet. De streikende fortjente stor takk for innsatsen og takk også til ledelsen i forbundet som fikk til dette gode oppgjøret.

Ragnar Leine, avd. 2 Oslo/Akershus, sa at for noen områder er minstelønn oppgitt, for andre ikke. Han mente minstelønn bør oppgis for alle, selv om den i noen tilfeller er latterlig lav. Han mente også det måtte jobbes aktivt for å få lagt fagbrev ute i bedriftene, slik at dette ikke bare blir en videregående skole-sak, noe de for øvrig hadde vedtak på i avd. 2.

Dirigenten ba om hjelp fra salen til å avklare hvordan man rent praktisk gjennomfører endringsforslag i en beretning.

Forbundslederen sa at det en naturlig vei å gå er å bare ta det inn i protokollen, og så tar vi det i organisasjonen og redigerer det inn dersom det er mulig. Landsmøtet sluttet seg til dette.

Dirigenten tok så opp de fire årsberetningene til avstemning hver for seg. Samtlige ble enstemmig godkjent uten debatt.

Dirigenten sa så at landsmøtet lå så bra an tidsmessig at han foreslo å sette **strek** her, og gå videre med neste punkt på dagsorden til vanlig tid neste dag. Landsmøtet sluttet seg til dette. Han minnet igjen om bussen med avgang kl. 18.30 til gjestefesten. Møtet hevet kl. 16.40.

Landsmøtet onsdag

Landsmøtet startet onsdag morgen kl. 0900. Dirigent var *Johnny Myrvold*, som åpnet med å ønske velkommen og takke for en hyggelig kveld i går. Landsmøtet sang "Frihetens forpost" med tekst av *Arne Paasche*-Aasen og musikk ved *Jolly Kramer- Johansen*. Det var *Vigdis Fossum* som var forsanger og trekkspillakkompagnementet var ved *Kjetil Skaslien*.

Oddbjørn Nilsen leste protokollen for tirsdagens møte fram til sekretærkorpset var konstituert. Protokollen enstemmig godkjent uten debatt.

Geir Martin Andersson leste protokollen fra resten av tirsdagens møte. Protokollen enstemmig godkjent uten debatt.

Dagsorden pkt. 4. Vedtektene – Innkomne forslag

Dirigenten sa at man nå var kommet til et nytt punkt på dagsorden, nemlig vedtektene. Han viste til det utlagte heftet om forbundets vedtekter og sa at alle medlemmene har hatt anledning til å komme med sine forslag. Forslagene er i tillegg behandlet av en vedtektskomité og av landsstyret, som har kommet med sine innstillinger. Han ga så ordet til organisasjonsleder *Kirsti Mandal* for en innledning.

INNLEDNING VEDTEKTENE

Organisasjonsleder *Kirsti Mandal* holdt denne innledningen om vedtektene:

Den 13. april i år fylte forbundet 116 år. Under forberedelsene til dette landsmøtet, falt det en kommentar omtrent sånn: Når vi nå har holdt på og mast og forandret vedtektene i over 100 år, så må de vel snart være ferdige og bra nok?

Ja, en kunne kanskje si det, men så er det en gang slik at det i en organisasjon som vår skjer stadige endringer - og vedtektene må tilpasses endringer hos oss selv og omverdenen. Det dukker fra tid til annen opp spørsmål som vedtektene ikke har helt klare svar på – og da må forbundsstyret inn og tolke. Det har også skjedd i denne perioden. En gjennomgang hvert 4. år er derfor absolutt på sin plass.

Det denne bemerkningen også sier noe om, er ønsket om å flytte noe av fokuset over på politikk på landsmøtet, så vi ikke bruker så mye tid på det interne som vedtektene representerer. Både forbundsstyret, alle avdelingslederne og våre ansatte har vært med på å legge til rette for å få dette til.

Vi har hatt en vedtektskomité også denne gangen. Jeg har hatt med meg *Karl Severin Olsen* fra forbundsstyret, *Eirik Næss*, avd. 2 Oslo/Akershus, distriktssekretær og *Karl Appelkvist* fra landsstyret. Sistnevnte Kalle fra Nordland fikk problem med møtene. Da vi hadde todagersmøte, hadde Vår Herre bestemt seg for å ordne det slik at været sørget for å holde ham hjemme. Kommunikasjonen måtte derfor skje med mail og andre midler.

Komiteen har ikke lett med lys og lykter etter noe å forandre. Kun tatt tak i de problemstillingene vi fikk inn. Vårt arbeid ble levert forbundsstyret 3. september 2010. Det ble så sendt ut til avdelingene i rundskriv 5/10. Avdelingene har hatt dette med når de har utformet sine forlag. På vanlig måte har alt så vært til behandling i forbunds- og landsstyret - og resultatet er heftet vi har på bordet til behandling. Må fortelle at alle innstillingene fra landsstyret er enstemmig! Det er første gangen jeg har opplevd.

I heftet finner vi 13 forslag fra vedtektskomiteen, 34 fra avdelingene og 7 fra forbunds- og landsstyret. Til sammen 54. Må si vi har lykkes i arbeidet med å få mer fokus på politikken og handlingsprogrammet når vi ser at vi i 2007 hadde 144 til vedtektene og bare 77 til handlingsprogrammet. Nå er det 82 forslag til handlingsprogrammet og 54 til vedtektene. Det lover godt!

Jeg går ikke inn på alle forslagene, men vil nevne noen. Før det vil jeg be dere følge med i forslagsheftet, da jeg vil rette opp noe som har blitt feil.

Først side 8. Forslag nr 13, er ikke fra avd. 9 Nord. Kom i den første runden vi hadde med innspill til komiteen, fra avd. 6. Se neste forslag fra avd. 6 der dere finner igjen samme ordlyd. Forslag 13 går derfor ut.

Side 13 i forslag nr 23. i begrunnelsen er det vist til linje 67 i handlingsprogrammet. Dette skal være linje 69.

Side 15, forslag 26 fra forbundsstyret. Mangler landsstyrets innstilling, som er at det tiltres.

LANDSSTYRET

Det er flere avdelinger som har forslag om å legge ned landsstyret. Begrunnelser er ønsket om å utvide forbundsstyret og spare inn ved å legge ned landsstyret.

Forbunds- og landsstyret har en innstilling som dere ser s 10 i heftet på ny ordlyd i § 6.2. som går på å utvide forbundsstyret fra 11 i dag til 14 og landsstyret fra 23 til 29. Forbundet kan selvsagt leve uten et landsstyre, men bakgrunnen for å ville beholde det, er at det er et demokratisk organ som har muligheten til å korrigere forbundsstyret.

Det er også en arena der flere tillitsvalgte får være med på politiske innledninger og debatter. Om ikke alle deltar så aktivt, om det ikke er de heftigste debattene, så er det et sted man får lærdom og organisasjonserfaring.

Tenk også på da vi fikk inn bestemmelsen om at minst én i landsstyret skal ha minoritetsbakgrunn. Jeg tror det har hatt stor betydning. Said, som den gangen kom inn i landsstyret, har senere også vært delegat på LO-kongressen.

UNGDOMSSEKRETÆR

I den samme innstillingen ligger det å ta inn valg av ungdomssekretær i vedtektene. Jeg er så heldig å få jobbe tett med ungdomssekretæren, først Pål Sture Nilsen og nå Ulf-Terje Eliassen, og jeg vil benytte denne anledningen til å berømme det arbeidet som er gjort på ungdomssida. Begge to har gjort en utmerket innsats, og jeg er stolt av det de to har fått til.

Det kan være en utfordring å ha ungdommer i hus, men det fører også så mye godt med seg! Det at vi nå klarer å få flere engasjert og opptatt av organisasjonsarbeidet, at det spres kunnskap om viktigheten av dette, og sammenhengen mellom organisering og forholdene i arbeidslivet - det er gull verdt - mange blir værende. Alle blir ikke hos oss, men det er viktig også om vi bidrar til at flere har fått med en ballast som gjør at de fortsetter som LO-medlemmer. Flere har merket seg trykket på ungdomsarbeid - så jeg tror ikke det blir uenighet om denne delen av innstillingen.

KONTINGENT

Blant forslagene er det flere som omhandler kontingent. Landsstyrets innstilling på disse er å øke minstekontingenten. Det er et fast kronebeløp som har stått uendret siden 2003; derfor er det også tatt med i forslaget at det

bør være en årlig regulering av beløpet. Landsstyret finner det riktig at også minstekontingenten og pensjonskontingenten følger en vanlig prisøkning.

VALG AV TILLITSVALGTE

Et spørsmål som har dukket opp flere ganger, er regler for valg av tillitsvalgte i klubber og etter Hovedavtalen. Dette finner dere i forslag 53 på side 34 til klubbvedtektene. Her har landsstyret i sin innstilling også fått med regler for hvordan valg kan foretas i de tilfellene ikke alle medlemmer kan delta på samme møte. Mange av våre medlemmer er rammet av dette. Derfor er det viktig å ha retningslinjene klare.

Jeg vil takke komiteen for godt samarbeid Med dette ønsker jeg landsmøtet en god vedtektsdebatt. Bry dere om vedtektene, også i tiden utenom landsmøtene, og vern om organisasjonen og menneskene i den. Lykke til!

Landsmøtet gikk videre til debatten under punktet. Dirigenten tolket forretningsordenen slik at den representant kunne ta ordet maks 3 ganger under debatten om vedtektene, og at det er mulig å sette ned taletiden - om det viser seg nødvendig. Forslag som ikke tiltres av landsstyret, må opprettholdes under debatten om den aktuelle paragrafen. Landsmøtet sluttet seg til denne framgangsmåten.

VEDTEKTSDEBATTEN

§ 1 – Forslag nr.1

Ingebrigt Bjerke, avd. 8 Midt-Norge, sa at han kom fra skiheis og fra Oppdal. Så vidt han visste var det første gang at skiheis var representert på landsmøtet. Han ble valgt på et utjevningsmandat i avd. 8. Han forslo at skiheis fikk et eget kulepunkt. Skiheisbransjen har et stort arrangement hvert år der det er aktuelt å ta med profilmateriell; da vil et eget kulepunkt være bra å vise til. Det er 66 organiserte innen skiheis; over halvparten i Oppdal. Bransjen har over 400 anlegg med 5000 ansatte. Vi kan tenke oss hvordan det ligger an med sosial dumping og lønnsnivå. Vi arbeider for flere helårs arbeidsplasser. Samtidig ser vi at NAV skjerper tonen når det gjelder permitteringsregler og dagpenger.

Ole Jarl Madland tok ordet til forslag nr. 2, og viste til at det i heftet står at det skal avklares til landsmøtet, men Kirsti Mandal sa ikke noe om det i sin innledning.

Kirsti Mandal sa at det ganske riktig ikke var avklart da heftet ble trykket, men nå er saken avklart og forslaget kan tiltres.

VOTERING:
Bjerkes forslag om et eget kulepunkt for skianlegg under § 1, ble vedtatt.

Ragnar Leine fikk ordet til forretningsordenen, og sa at den vedtatte framgangsmåte for behandling av punktet, medførte store problemer. Selv hadde han forslag på flere områder, og han trodde at forslagene skulle bli behandlet i en vedtektskomité.

Dirigenten sa at det måtte gjøres slik det var vedtatt, fordi man ikke hadde noen redaksjonskomité for vedtektene. Han gjentok den allerede vedtatte framgangsmåten, og sa at det imidlertid måtte åpnes for en generell debatt, hvilket ble gjort.

Stian Solevåg, avd. 3, viste til forslag nr. 4 der det står at ansatte sekretærer kan møte på landsmøtet. Det er ganske mange sekretærer ved forbundskontoret, og han trodde han visste hvilke det ble siktet til. Slik han leste vedtektene betyr det at alle ansatte som har sekretær i sin stillingsbetegelse kan møte på landsmøtet. Når det gjelder ungdomssekretæren, står det at det ikke kan skje gjenvalg etter fylte 31 år. Dette ønsket han endret til "det året de fyller 32 år" – det kan ikke være fødselsdatoen som avgjør dette. Og hvilke vilkår er forresten ungdomssekretæren ansatt på, er det de samme som de andre forbundssekretærene? Forslaget lød, ny ordlyd:

Forbundets ledelse bestående av leder, organisasjonsleder, det antall forbundssekretærer landsmøtet bestemmer og ungdomssekretær. Som ungdomssekretær er ingen valgbare det året de fyller 32 år.

Helge Sverre Moen, avd. 3, viste til det Erna hadde sagt innledningsvis om at forbundet hadde en stabil medlemsmasse og en ryddig økonomi. Det er vel og bra, men dette kan ikke brukes som argument for å opprettholde dagens aktivitetsnivå. Vi må passe på slik at medlemmene ikke bare ønskes velkommen for pengenes skyld. Det kan jo ikke være slik at det er medlemmene som skal ta vare på forbundets økonomi. Det er forbundet som skal ta vare på medlemmene. De fleste ønsker et anstendig arbeidsliv og rettferdighet i arbeidslivet, men skal vi oppnå dette, bør vi også gjøre noe med kontingenten. Vi skulle kanskje starte et introduksjonstilbud slik at nye medlemmer

fikk en minstekontingent første måneden. Forbundet må gjøre det klart at vi ønsker nye velkommen som personer, ikke bare som bidragsytere. Det er mange av våre medlemmer som har høye kontingenter fordi de arbeider mye med ubekvem arbeidstid og langt fra hjemmet.

Mange betaler også sin skatt med glede. De betaler toppskatt, og dermed har de gitt sitt ekstra bidrag etter prinsippet om at den som tjener mest, også skal yte mest. Mange av disse har nådd skattefritaksgrensen allerede ved påsketider. Den er på 3600 kroner. Folk som tjener godt, synes altså at det er kanskje dyrt med kontingenten i forbundet. Han viste til § 19, forslag 34, om tak på kontingenten. Han trodde et slikt tak ville gi en mer stabil medlemsmasse og en enda ryddigere økonomi i forbundet. Da vil vi få flere som arbeider for et anstendigere arbeidsliv. Han ville ikke fremme konkrete forslag om introduksjonskontingent.

Ragnar Leine, avd. 2, beklaget den forvirringen han hadde skapt med sitt forrige innlegg. Han unnskyldte seg med at han var et nytt medlem, innmeldt 1. januar dette året. Han viste til s. 5 i forslagsheftet – et forslag fra renhold. Han ville fremme et motforslag. Han ville ikke låse seg til et bestemt antall. Han ønsket en endring på pkt. 3 slik at det sto 130 medlemmer bak hver delegat. Da ville man automatisk få flere eller færre delegater ettersom medlemstallet endret seg.

Han viste til forslagene 14-15-16-17 hvor hensikten er å legge ned landsstyret. Etter hans mening ville man dermed redusere den demokratiske kontroll i forbundet. Han viste til at han hadde levert et endringsforslag om at landsstyret ble erstattet av et representantskap som ikke skulle velges av årsmøtet, men av avdelingene:

Landsstyret avvikles, og det velges et representantskap, der representantskapet består av valgte representanter fra avdelingene og forbundsstyre.

Som en overgangsordning gjøres følgende:

Landsstyret velges etter gamle vedtekter § 8 med funksjonstid fram til 30. juni 2012. På sine årsmøter samme år velger avdelingene sine representanter til det nye representantskapet etter den foreslåtte nøkkelen i nye § 8. Representantskapet trer i kraft 1. juli 2012.

Subsidiært ville han støtte landsstyrets forslag. Landsstyret skal fungere som et politisk verksted hvor man drøfter viktige saker som sosial dumping, tariffpolitikken, vervearbeidet, endringer i forbundets økonomi og medlemmenes situasjon. I forslag til avdelingsvedtekter manglet det etter hans mening noe. Det er kanskje en selvfølgelighet at suppleringsvalg skjer på ekstraordinært årsmøte, men det står ikke klart nok at dette bare gjelder leder og nestleder i styret. Øvrige suppleringer skjer med opprykk av vara. Han hadde også levert et forslag om dette:

Endringsforslag til forslag 50: § 5 nytt punkt 8:

Når noen trer ut av verv de er valg til av årsmøtet; som leder, nestleder eller sekretær; skal det foretas nyvalg på ekstraordinært årsmøte. Andre verv suppleres av styret.

Eva Jenssen, forbundsstyret, sa at hun hadde tatt ordet for å si noe om forslagene om å legge ned landsstyret. Landsstyret er det høyeste organet i landsmøteperioden. Landsstyret er en sikkerhetsnøkkel overfor forbundsstyret. Uten et landsstyre kan vi ikke foreta justeringer når det gjelder økonomi og kurs. - Jeg synes det er skummelt å legge ned det mest demokratiske organet vi har i forbundet i landsmøteperioden. Vær snill og følg landsstyrets innstilling!

Dermed var den generelle debatten over.

Forslag 2 ble tatt opp til avstemming og enstemmig vedtatt.

Kirsti Mandal hadde bedt om ordet for å svare på noen spørsmål som var reist av Stian Solevåg under debatten. Han viste til betegnelsen ansatte sekretærer i vedtektene. Dette gjelder noen få stillinger ved forbundskontoret som er opprettet av og ansatte av forbundsstyret, de er tradisjonelt også medlemmer i forbundet. De øvrige kontorsekretærene er medlemmer av Handel & Kontor og er representert i forbundsstyret gjennom bestemmelser i sin overenskomst. Hun ville gjøre det klart at vedtektene ikke kan forstås slik at alle ansatte kan kalles inn til landsmøtet. Det ble også spurt om hvilke vilkår ungdomssekretæren er ansatt på. For det første er han valgt og ikke ansatt. De gjelder alle i forbundsledelsen, og det er en vesentlig forskjell om man er valgt eller ansatt. Ungdomssekretæren har de samme vilkår som forbundssekretærene når det gjelder regler for hjemreise o.s.v.

Dirigenten viste til § 2, formålsparagrafen, forslag nr. 3. Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

§ 5
Det ble åpnet for debatt til § 5.

Thorbjørg Michelsen, avd. 1, ba om ordet og sa at hun hadde forventet at RVO-ene ble likestilt med andre på landsmøtene. - De bør likestilles med organisasjonsarbeiderne. Som medlemmer av NAF må de kunne stille på lik linje. De representerer en ressurs som vi ikke ville ha klart oss uten i renholdsbransjen. Vi vil slite uten dem, sa Michelsen.

Lars Kjenstadbakk, avd. 8, sa at maskingruppen var imot forslag til nye vedtekter. Han viste til § 5,2 og ville at den skulle bestå som før. Vi har flere ansatte som er medlemmer i forbundet og vi i maskingruppen ser det som en fordel at de fortsatt er med.

Stian Solevåg, avd. 3, opprettholdt endringsforslag til § 5.2, som følger:

Stryk "og ansatte sekretærer og org.arbeidere".

Etter hans mening var dette de valgtes arena, ikke de ansattes.

Christian Heinecke, avd. 7, tok ordet til forslag nr. 4, pkt. 5.2. Han sa at de ansatte gjør en fantastisk jobb, men at landsmøtet er de valgtes arena, ikke de ansattes. Mange av organisasjonsarbeiderne i forbundet er dessuten medlemmer av Handel og Kontor, ikke av Arbeidsmandsforbundet. Han støttet derfor forslag 4.

Jan Arthur Klemetsen, avd. 2, var uenig i forslaget. Han mente at i og med at en person er medlem av Arbeidsmandsforbundet, må vedkommende være valgbar. De ansatte gjør en fantastisk jobb, og da kan det ikke være riktig at de skal ekskluderes på denne måten.

Terje Mikkelsen, forbundsstyret sa at Christian hadde sagt det meste. Er du medlem, er du valgbar, sies det. Men i § 1 av vedtektene framgår hva som er forbundets virkeområde, og det er disse yrkesgruppene vi skal representere. Derfor støttet han forslag nr. 4.

Bente Karin Isdahl, avd. 6, gikk imot forslag nr. 4, og støttet forslaget om at formuleringen bør stå som den gjør i dagens vedtekter.

Dirigenten sa at **strek** var satt. Landsmøtet tok en kort pause.

Møtet satt kl. 10.30. Dirigenten tok landsstyrets innstilling om å tiltre forslag nr. 4 opp til avstemning først. **Landsstyrets innstilling falt.**

Forslag fra delegat 154 *Lars Kjenstadbakk*, avd. 8: Opprettholdes:

"Maskingruppen i avd. 8 går imot landsstyrets innstilling og mener § 5.2 må forbli som den er".,

Forslaget om at dagens formulering skal gjelde, ble vedtatt. Med dette var også de andre forslagene under punktet falt.

Landsmøtet gikk videre tilbehandling av § 6 – landsmøtets myndighetsområde.

Helge Aasmul, avd. 6, sa det er foreslått å nedlegge landsstyret. Det er flere årsaker til dette. Når forbundsstyret utvides til å omfatte alle avdelinger, er demokratiet vel ivaretatt. Det trengs ingen til å kontrollere forbundsstyret. Økonomien er et annet moment. Det koster penger å utvide forbundsstyret, og noe kan spares inn ved å legge ned landsstyret. Han trodde ikke dette ville skade demokratiet i organisasjonen.

Helge Haukeland, forbundsstyret, viste til forslag nr. 17. Han trodde dette handlet om mer enn å spare penger. Sakslista på forbundsstyremøtene kan noen ganger være veldig kort. Det er mange gode argumenter for å beholde landsstyret - kontroll med økonomien er ett. Etter mange år i politikken, visste han hva Tordenskjolds soldater var for noe. Det er ikke alltid så demokratisk, og han forsto ikke at tillitsvalgte ville gi fra seg landsstyret som arena. Dette er bl.a. en arena der vi kan møte stortingspolitikere direkte. Og det har vi gjort. La oss bygge videre i stedet for å rive ned, støtt innstillingen på forslagene 7- 17!

Ingar Oliversen, avd. 1, var enig i at landsstyret burde nedlegges. Han sa at når vi går inn for et forbundsløst LO, må vi være villige til å gå til radikale endringer også hos oss selv. Når forbundsstyret får medlemmer fra alle avdelinger, oppnås bred representasjon der.

Han opprettholdt forslagene nr. 7, 12 og 15.

Stian Solevåg, avd. 3, støttet forslag nr. 17. Han framsatte forslag om følgende ny ordlyd i 6.2:

"Forbundets ledelse bestående av leder, organisasjonsleder, det antall forbundssekretærer landsmøtet bestemmer og ungdomssekretær. Som ungdomssekretær er ingen valgbar det året de fyller 32 år."

Terje Mikkelsen, forbundsstyret og leder av valgkomiteen, sa at valgkomiteen tolket forslaget slik at det skal beholdes 4 valgte forbundssekretærer som i dag, og baserer sitt arbeid på dette.

Jan Arthur Klemetsen, avd. 2, viste til forslag nr. 20 og avsnittet som begynner med at *"Man kan ikke samtidig være ansatt i en stilling i forbundet og være valgt i et verv"*. Avsnittet går veldig langt og ekskluderer de ansatte fra alle utvalg i avdelingene. Han foreslo at hele avsnittet strykes. Om Ragnar Leines forslag om å opprette et representantskap, sa han at det trolig faller, men han ville fremme et subsidiært forslag om at det oversendes og gis en utredning til neste landsmøte.

Ragnar Leine, avd. 2, måtte si seg enig med Klemetsen i at hans forslag om representantskap kanskje falt, og i så fall ville han støtte Klemetsens alternativ. Forslaget er motivert ut fra forslaget om å fjerne landsstyret; noe han mente reduserer demokratiet. Det skal svært mye til å innkalle et ekstraordinært landsmøte, som da blir neste ledd. Demokrati koster, og da bør vi ikke se for mye på økonomien. Transportarbeiderforbundet har lagt ned landsstyret og har opprettet et representantskap i stedet. Det er et mer vitalt og dynamisk organ, der nye representanter kan velges hvert år. Han bad om støtte til dette.

- Stem i hvert fall ikke for forslagene 14, 15, 16 og 17!

Kjell Normann Borglund, forbundsstyret, sa at det meste nok var sagt om landsstyret. Han fremhevet også landsstyrets betydning som det viktigste organ for demokratisk kontroll selv om det ikke hadde funket hittil. Det er landsstyrets egen skyld. Han hadde vært med i landsstyret i fire perioder – i 16 år. Det hadde ikke funket til nå, man han var sikker på at man skulle få det til i neste periode. Derfor, gå for landsstyrets innstilling! Vi må beholde landsstyret.

Dirigenten foreslo **strek** satt under neste innlegg.

Ingar Ellling M. Eira, avd. 9, sa at penger og et aktivt kjønnsliv var bra, men det er samtidig roten til mye elendighet. Vi er alt for raske til å snakke om økonomi når det er noe vi vil bli kvitt, men tonen er en helt annen når vi står overfor bedriftsnedleggelser. Da roper vi varsku. Nei, vi må ikke være så raske til å snakke om økonomi. Det må være andre måter å spare penger på. Vi må heller spørre oss selv om vi bidrar nok til fellesskapet. Jeg tror kanskje ikke alle kan se seg i speilet og hevde at de bidrar nok, sa Eira som støttet at landsstyrets skulle ha en fremtid i forbundet.

Dirigenten fastslo at **strek** var satt.

FAFO-UNDERSØKELSEN OM ANBUD OG ARBEIDSTAKERRETTIGHETER

Dirigenten ga ordet til de ansvarlige for FAFO-rapporten om anbud og arbeidstakerrettigheter: forskerne *Øyvind M. Berge og Silje Sønsterudbråten.* De orienterte om forskningen som var initiert av forbundet.

Øyvind M. Berge sa innledningsvis at det hadde det vært mange urovekkende oppslag om sosial dumping og uverdige forhold i det norske arbeidsmarkedet siste året, særlig for utenlandske arbeidstakere. Tillitsvalgte, så vel som arbeidsgivere, har uttrykt sterk bekymring over en knallhard konkurransesituasjon og framveksten av useriøse aktører i sine bransjer. Enkelthistoriene gjør inntrykk, men det kan være vanskelig å bedømme om de gjenspeiler det mer generelle bildet og tillitsvalgtes erfaringer i sin alminnelighet. Dette var bakgrunnen for at Norsk Arbeidsmandsforbund tok initiativet til forskningsprosjektet "Anbud og arbeidstakerrettigheter". Resultatet er den rapporten alle skal ha fått utdelt. Vi vil her kort gå gjennom hovedfunn fra rapporten. Norsk arbeidsliv preges i stadig større grad av konkurranseutsetting, også i offentlig sektor. Tøffere anbudsutsetting og internasjonalisering av det norske arbeidsmarkedet blir hevdet å sette arbeidstakerrettigheter under press. Det er imidlertid lite dokumentert kunnskap når det kommer til hva slags konsekvenser anbudsutsetting kan ha for arbeidstakernes vilkår. Denne studien har sett på hva slags konsekvenser anbud har for arbeidstakerrettigheter, gjennom fokus på tre bransjer – renhold, vakt og anlegg.

Studien baserer seg på to hovedkilder. For det første har vi gjennomført en spørreundersøkelse blant dere tillitsvalgte i Norsk Arbeidsmandsforbund i

de tre bransjene. Her ønsket vi å kartlegge tillitsvalgtes erfaringer og holdninger når det kom til anbud og anbudsprosesser. Totalt ble spørreundersøkelsen sendt ut til 311 tillitsvalgte og vi fikk inn svar fra 166 tillitsvalgte. Dette gir en svarprosent på drøyt 53 prosent, noe som er godt for denne typen undersøkelser. I tillegg gjennomførte vi tre dybdestudier innen bransjene. Det at spørreundersøkelsen er rettet mot organiserte bedrifter med tariffavtale og tillitsvalgte, og gjort dybdestudier av tre ryddige offentlige virksomheter - gjør at vi trolig har rettet oss mot de mest seriøse delene av bransjene. Vi mener derfor at vi ikke risikerer å overrapportere om problemer knyttet til anbud og arbeidstakerrettigheter, heller det motsatte. I renhold valgte vi å se nærmere på én kommune som har anbudsutsatt deler av det kommunale renholdet. I vaktbransjen valgte vi å se nærmere på innkjøp av sikkerhetstjenester på en statlig eid flyplass i Norge. Og i anleggsbransjen har vi tatt for oss en region i Statens vegvesen. Før vi går nærmere inn på disse konkrete dybdestudiene, vil vi si litt om anbud og arbeidstakerrettigheter mer generelt, på bakgrunn av spørreundersøkelsen til de tillitsvalgte.

Gjennom forskrift for lønns og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter, er offentlige virksomheter forpliktet til å stille krav til lønns- og arbeidsvilkår til de ansatte hos sine leverandører. Det er bare et mindretall av de tillitsvalgte som oppfatter at offentlige virksomheter, eller for så vidt andre kunder, stiller slike krav. Vi finner ingen klare forskjeller mellom bransjene. Bare 12 prosent oppfatter at kundene alltid eller ofte stille slike krav, men mange er usikre. Denne usikkerheten henger trolig sammen med at de tillitsvalgte oppgir at de har lite innsyn i kontraktmessige forhold. Det kan altså være at slike krav blir stilt uten at de tillitsvalgte har kjennskap til det. Likevel er det nesten ingen som har opplevd at kunder kontrollerer hvilke lønns- og arbeidsvilkår de ansatte har, og det burde jo de tillitsvalgte hatt kjennskap til, dersom det faktisk var slik at man kontrollerte.

I alle tre bransjene beskriver både bedriftsledere og tillitsvalgte konkurransen i markedet som hard eller svært hard - med et stadig økende prispress. At det er hard konkurranse i næringslivet, overrasker ingen. Det som er mer slående er at over en tredjedel av de tillitsvalgte rapporterer at uakseptable lønns- og arbeidsvilkår er vanlig eller svært vanlig i deres bransje. Det er store forskjeller mellom bransjene, og verst stilt synes det å være i renholdsbransjen, der over halvparten av de tillitsvalgte oppgir at uakseptable vilkår i bransjen er svært vanlig eller vanlig.

Samlet oppgir rundt halvparten av de tillitsvalgte i bedrifter som benytter seg av underleverandører og/eller innleie, om dårligere vilkår for disse ansatte enn det som er beskrevet i tariffavtalene og/eller i lovverket. Dette dreier seg gjerne om dårligere arbeidstidsforhold, lavere lønn enn tariff, at de systematisk får feil lønn eller at det jobbes flere timer enn det betales for, dårligere HMS-forhold eller manglende arbeidskontrakter. Tillitsvalgte fra alle de tre bransjene kjenner til dårligere vilkår for disse ansatte, men flest fra anleggsbransjen. 14 prosent av de tillitsvalgte har kjennskap til dårligere vilkår blant egne ansatte; alle disse er fra renholdsbransjen og vaktbransjen. Totalt er det i overkant en fjerdedel av de tillitsvalgte som kjenner til at enten egne ansatte, og/eller ansatte hos underleverandører/bemanningsbyrårer, har dårligere vilkår enn avtalt i tariffavtale og lovverk. Dette må betraktes som urovekkende høyt.

Det er viktig for oss å presisere at de aller fleste vi har intervjuet i denne studien generelt, er positive til anbudsutsetting. Som en tillitsvalgt uttrykte det: "det er ett fett hvem som betaler lønna mi så lenge det er ordentlige forhold". Det er med andre ord ikke et uttrykt ønske om heller å være ansatt direkte i virksomhetene som det utføreres oppdrag på vegne av. Samtidig er det flere som understreker at hvordan organiseringen av anbudsprosessen skjer og hvilke kriterier som legges til grunn for å velge en tilbyder over en annen, ofte har rom for forbedringer. Nesten en tredjedel av de tillitsvalgte oppgir at deres medlemmers lønns- og arbeidsvilkår har blitt svekket som følge av anbud deres bedrift har **vunnet.** Dette bekreftes også av dybdestudiene vi har gjennomført. Av figuren ser vi også at usikkerheten er stor, så omfanget kan i realiteten være enda større. Det er noen forskjeller mellom de tre bransjene, med en noe høyere andel blant de renholdstillitsvalgte som har opplevd at vilkårene svekkes.

Det var når anbud vinnes, hva når man taper? Nær halvparten av de tillitsvalgte har erfart at ansatte har mistet jobben fordi bedriften har tapt en anbudskonkurranse, og en drøy tredjedel har erfart permitteringer når konkurranser tapes. Selv om disse tallene selvfølgelig ikke sier noe om hvor mange som mister jobben eller blir permittert, er disse tallene å betrakte som høye. Dette er trolig bakgrunnen for at det bare er 3 prosent av de tillitsvalgte som mener at anbud generelt styrker arbeidstakerrettighetene, mens nær halvparten mener at de svekkes. Gjennom medieoppslag og avsløringer de siste årene har det blitt tydelig at renholdsbransjen står ovenfor store utfordringer. Vi har sett eksempler på utnytting av papirløse innvan-

drere, omfattende skatteunndragelser, hvitvasking av penger, manglende arbeidskontrakter og omfattende lønnsdumping. Bransjen er også preget av hard priskonkurranse som skaper et marked for useriøse aktører. Bransjeaktører rapporterer om at særlig offentlige virksomheter og mindre private virksomheter vekter pris særlig høyt, mens større private virksomheter er mere kvalitetsorientert.

DYBDESTUDIE AV EN KOMMUNE

Vi har gjennomført en dybdestudie av en kommune som fremstår som profesjonell og ryddig og som aktører i bransjen beskriver i positive ordlag. Kommunen har klare og veldefinerte kvalitetskrav, har innkjøpsansvarlige som kjenner bransjen, krever omfattende dokumentasjon fra potensielle leverandører, stiller krav om ID-kort og lønns- og arbeidsvilkår for de ansatte, og har gode rutiner for å kontrollere at stilte krav faktisk følges i praksis. Når vi nå skal snakke litt om renholdsbransjen, vil vi dels ta utgangspunkt i denne dybdestudien, og dels ta utgangspunkt i våre bransjeinformanters betraktninger av bransjen generelt og offentlige kunder spesielt.

Offentlige virksomheter blir generelt beskrevet som en sikker betaler, men tøff forhandler. Dette gjør at offentlige virksomheter på den ene side betraktes som attraktive kunder, mens andre igjen helst unngår offentlig sektor.

Kommunen vi har studert, har valgt å vekte pris 100 prosent i sine tildelingskritterier. Andre krav til leverandører stilles i forkant for å kvalifisere til å bli vurdert som en aktuell tilbyder. Dette er det enkelte av våre informanter som reagerer veldig negativt på, og mener at dette er uvanlig for bransjen, mens andre påpeker at dette uansett alltid praktiseres, og at pris blir oppgitt som eneste tildelingskriterium i så henseende, bare er ærlig.

Uansett blir prisorienteringen blant offentlige virksomheter generelt hevdet å få negative konsekvenser for tjenestekvalitet og arbeidstakernes rettigheter.

Om vi tar kvaliteten først. Her har vi tatt med et sitat fra en av lederne vi har intervjuet:

"Hadde vi hatt en dyktig medarbeider som jobbet mot en offentlig kunde, og vi hadde hatt et privat bygg ved siden av hvor vi hadde en mindre flink arbeidstaker, så hadde jeg bytta. Da hadde jeg satt han ubrukelige over på det offentlige bygget, og den dyktige inn på det private. Vi har mer å tjene på det fordi vi kan ha den private kunden i ti år, mens den offentlige kontrakten er ute igjen på anbud om maks fire år eller gjerne før. Som jeg sier, uansett om man gjør en god jobb eller en dårlig jobb, så kan jobben kun vare i to eller fire år."

Det lederen her viser, er at offentlig sektors prisorientering og at de etter hver periode kjører ny anbudsrunde der pris teller alt, og ikke belønner eksiterende leverandører for godt utført oppdrag, kan føre til at de blir sittende igjen med dårligere kvalitet.

En renholder fra kommunen vi studerte viser også til at han aldri har tid til å levere den kvaliteten som kommunen har bestilt, og at man derfor leverer dårligere kvalitet. Når kommunen skal kontrollere, blir sjefen hans med på å vaske kvelden før, sånn at firmaet består kvalitetskontrollene.

Så til arbeidstakerrettigheter. Renholdsbransjen er arbeidsintensiv, og lønnskostnader utgjør nesten hele kostnaden for renholdsbedriftene. Et sterkt prispress kan derfor også sette press på lønns og arbeidsvilkår. En leder vi intervjuet uttrykker seg på følgende måte:

"I denne bransjen kan du ikke ansette folk fast, fordi oppdragsgiverne er variable. Hadde man hatt krav på seg til å ansette folk i helt faste stillinger, så hadde det ikke vært noen bransje".

Flere bransjeinformanter viser til at det er mange renholdere som utsettes for kritikkverdige lønns- og arbeidsvilkår, og at prispress er med å bidra til dette. Det er også, som jeg var inne på i sted, få som oppfatter at kundene generelt er opptatt av å kontrollere lønns- og arbeidsvilkårene til de ansatte som utfører renholdet på deres bygg. Riktignok har medieoppmerksomheten rundt bransjen det siste året bidratt til at flere kunder etterspør dokumentasjon, men fortsatt er det langt fra alle som gjør dette.

Kommunen vi har sett nærmere på, har omfattende kontrollrutiner for å hindre at ansatte som utfører oppdrag for kommunen blir utsatt for kritikkverdige forhold. Kommunen åpner også for å endre kontraktsummen etter dokumenterte endringer i tariffert lønn – og bidrar med dette til at ikke deres kontrakt legger press på lønnsutviklingen i bransjen, og at ikke

lønnsøkninger medfører svekkelse av andre arbeidsvilkår fordi man er nødt til å tjene inn igjen hele lønnsøkningen, for eksempel gjennom mindre tid til å utføre renholdet. Denne kommunen fremstår på denne måten som et eksempel til etterfølgelse for andre offentlige virksomheter i innkjøp av renholdstjenester.

At vi likevel i en slik kommune finner eksempler på kritikkverdige forhold for ansatte, mener vi illustrerer godt hvilke utfordringer renholdsbransjen står ovenfor. Vi har funnet eksempler på renholdere som jobber flere timer enn det lønnes for, ikke mottar overtidsbetaling, ikke får betalt for reisetid mellom oppdragene i kommunen, og som er nektet fravær og sykepenger ved sykdom. Selv om vi ikke har grunnlag for å anta at dette er særlig utbredt, er det likevel urovekkende at vi finner slike eksempler i en så ryddig kommune som vi her har studert.

VAKT OG ANLEGGSBRANSJEN

Silje Sønsterudbråten kommenterte funnene når det gjaldt vakt og anleggsbransjen. Hun sa at vaktbransjen best kan betegnes som en bransje i vekst. Det er likevel et marked med relativt få tilbydere sammenlignet med de to andre bransjene vi ser på i denne studien. Dette henger blant annet sammen med politigodkjenningen som trengs for å registreres som et vekterselskap. Det er i dag tre store vaktselskap som dominerer markedet. I det offentlige ordskiftet om anbud og konkurranseutsetting i offentlig sektor, er renhold en bransje som har fått mye oppmerksomhet, mens vaktbransjen ikke har blitt betraktet som like relevant. Dette er like fullt en bransje som i stor grad konkurranseutsettes. Samlet utgjør offentlig sektor omtrent 26 prosent av kundemassen i bransjen. En stor del av denne andelen er flyplassikkerhet. Offentlig sektor er derfor en stor og viktig kunde i bransjen, med rykte på seg for å representere harde anbudsprosesser med tøff konkurranse og små marginer. Vaktbransjen er en segmentert bransje med mange ulike spesialfelt. I vår studie har vi valgt å se nærmere på en den spesifikke delen av bransjen som domineres av offentlige innkjøp, nemlig flyplassikkerhet.

Vi har sett nærmere på en statlig eid flyplass og den siste anbudsprosessen på innkjøp av sikkerhetstjenester. Sikkerhetskontraktene på flyplass er av de største kontraktene i bransjen, både i økonomisk verdi og antall ansatte – disse kontraktene blir sett på som sentrale referanseoppdrag av de store tilbyderne. På grunn av størrelsen på oppdraget, er det et begrenset antall tilbydere i disse konkurransene, men siden oppdragene er såpass attraktive,

ser man at de vaktselskapene som er med i konkurransene, ofte er villige til å strekke seg langt for å lande nettopp disse kontraktene. Våre informanter beskriver en anbudsprosess preget av hard konkurranse, hvor kunden sitter med enorm makt til å presse prisene ned og forme kontraktsgrunnlaget slik de ønsker.

Det er 3-års kontrakter med mulighet for 2 år forlengelse. I anbudsprosessen stilles det omfattende krav til leverandørene. Alle potensielle tilbydere må som første del av anbudsprosessen oppfylle en rekke kvalifikasjonskriterier for å kunne vurderes som tilbyder. I tillegg blir kvalitet på leveransen vektet 40 prosent i tildelingen. Sammenlignet med de øvrige bransjene i denne studien, stod vaktkontrakten i en særstilling når det kom til oppfølging. Gjennom ukentlige møter mellom innkjøper og leverandør ble leveransen jevnlig evaluert med hensyn til kvalitet. I den aktuelle kontrakten vi har sett på, er ikke krav om lønns – og arbeidsvilkår inkludert: Dette fordi kontrakten ble inngått før forskriften trådte i kraft i mars 2008. Dette var derfor heller ikke et fokus når det kom til kontraktsoppfølgingen. Det ble imidlertid bekreftet at dette skal inkluderes i neste anbudsrunde på den aktuelle flyplassen.

Samlet sett ble anbudsprosessen av tilbyderne oppfattet som ryddig og godt organisert. Fra tilbyderne sin side, ble to forhold trukket frem som sentrale i forhold til den aktuelle anbudsprosessen. For det første er det en oppfattning at måten anbudet er utformet på, gjør det umulig for leverandørene å konkurrere på kvalitet. I praksis blir man kun vurdert ut fra hvor langt man er villig til å presse prisen ned. For det andre ble det pekt på at den nåværende kontraktsmodellen opererer uten mulighet for å justere prisen i forhold til lønnsutvikling. All lønnsvekst skal predikeres og legges inn i anbudet. Med den tøffe konkurransen som råder i markedet, kan man risikere å prise seg ut dersom man predikerer høyere lønnsvekst enn konkurrentene. Tilbydere vi intervjuet la ikke skjul på at slike konkurransevilkår fikk konsekvenser for arbeidstakerne. Som en bedriftsleder sa: *"Jo mer press som kommer fra innkjøper, jo mer må vi presse de ansatte"*.

På tross av at anbudsprosessen på den aktuelle flyplassen ble organisert som en virksomhetsoverdragelse, og de ansatte dermed beholder sine oppparbeidede rettigheter, medførte overgangen til ny kontrakt en forverring av arbeidsvilkårene for vekterne. Gjennom en innføring av en ny kontraktsmodell hvor tilbyder ikke fakturerte på antall personer på jobb, men på

paks eller passasjergjennomstrømning, ble turnusordningene endret for at leverandør ikke skulle gå i minus i kontrakten. Ved å tilpasse antall hoder på jobb ut fra gjennomstrømningen av passasjerer gjennom sikkerhetskontrollen, tok man i økende grad i bruk deltid, og en større andel av de ansatte ble gående i det som må betegnes som ugunstige turnusordninger. Basert på informasjon fra våre informanter, så man også utstrakt bruk av overtid. Overtid, deltid og ugunstige turnusordninger blir trukket frem som forklaringer på hvorfor man på denne flyplassen, og andre lignende oppdrag innenfor vaktbransjen, sliter med problemer med turnover og sykefravær.

Denne dybdestudien illustrerer på en god måte en av kjerneutfordringene ved anbud og arbeidstakerrettigheter. Man befinner seg ofte i en situasjon hvor effektivitet og lønnsomhet kommer i konflikt med arbeidstakernes posisjon og rettigheter. På denne flyplassen er det bred enighet om at den nye kontraktsmodellen er mer lønnsom og effektiv sammenlignet med den tidligere kontrakten. Samtidig ser man at arbeidstakernes posisjon er blitt svekket. Selv om det ikke er snakk om grove lovbrudd av typen man har sett i medieoppslag fra for eksempel renholdsbransjen, er det liten tvil om at ansattes arbeidsvilkår i form av tilgang på heltidsstillinger og gunstige turnusordninger, kommer i annen rekke. Innkjøper på den aktuelle flyplassen fremholdt at arbeidsvilkår, så sant det holdes innen lovens rammer, er et ansvar som tilfaller leverandørene. Mens tilbyderne på sin side fremholdt at dette var hensyn man ikke kunne tillate seg å ta dersom man ønsket å nå opp i konkurransen. Som en bedriftsleder uttrykte: *"Vi driver business, ikke sysselsettingspolitikk"*.

Gjennom økt fokus på anbud og såkalt sosial dumping, blir anlegg ofte trukket frem i samme åndedrag som bygg. Problemene man diskuterer med hensyn til bygg og anlegg og anbudsutsetting, er imidlertid oftere tett knyttet opp mot byggsiden og er mindre relevant for anlegg. I denne studien ønsket vi å fokusere på hva slags utfordringer man ser spesielt på anleggssida. En viktig strukturell forskjell mellom bygg og anlegg her er at byggfagsoverenskomsten er allmenngjort, noe som ikke er tilfelle for anlegg. Selv om man også i anlegg ser utfordringer knyttet til EU-utvidelsene og økt bruk av utenlandsk arbeidskraft, er ikke sosial dumping og useriøsitet et bransjeproblem for anleggsbransjen i samme grad som i bygg.

Dette betyr likevel ikke at bransjen ikke har sine erfaringer og problemer nedover i kontraktkjedene. Anleggsbransjen er en bransje som lever av anbudsutsetting med offentlig sektor som største kunde. Markedet preges av hard konkurranse med sterk prisorientering. Og bransjen opplever en gradvis pågang av utenlandske entreprenører, ikke bare som underleverandører, men også i noen grad som utfordrere til de store norske hovedentreprenørene.

STATENS VEGVESEN

Innen anleggsbransjen har vi valgt å se nærmere på Statens Vegvesen, som er en av de største kundene innen anlegg og hvordan anbudsprosesser organiseres og oppfattes i en konkret region. Generelt oppfattes denne regionen i Staten vegvesen som en ryddig og forutsigbar innkjøper. Anbudsprosessene beskrives som tøffe med sterk prisorientering, men rettferdige. Den aktuelle regionen stiller omfattende kvalifikasjonskrav til leverandørene og opererer med kontraktsfestede krav til lønns- og arbeidsvilkår. På tross av slike kontraktsfestede krav, er oppfølging og håndheving av kravene et tydelig utfordrende område, spesielt når det kommer til arbeidsvilkår hos innleid arbeidskraft eller underleverandører lengre ned i kontraktskjeden. På tross av rutinemessig og velorganisert oppfølging av kvalitetskriterier i kontrakten, er en gjennomgående tilbakemelding fra både tilbydere og tillitsvalgte at innkjøper sjelden kontrollerer lønns- og arbeidsvilkår. Ansvaret ble av innkjøper i stor grad lagt til hovedentreprenørene, noe vi fant delte meninger om blant bedriftsledere i bransjen.

På grunn av tøff konkurranse og sterk prisorientering i anleggsmarkedet, bekreftet både tillitsvalgte og bedriftsledere at hovedentreprenørene i større grad enn tidligere opererer med kalkulert bruk av innleid arbeidskraft eller underentreprenører. Dette er en arbeidskraftsstrategi som gir økt grad av fleksibilitet og evne til å tåle svingninger i markedet, samtidig som man ofte kan operere med en langt lavere pris da innleie og underentreprenører har en lavere lønn enn egne faste ansatte. På den andre siden er det tydelig at det også er en strategi som medfører mindre grad av kontroll og økt risiko for utnytting av arbeidstakerne. Tendensen til økt bortsetting av arbeid og økt bruk av innleid arbeidskraft fra bemanningsselskaper, har ført til at mange store tilbydere i markedet har fokusert på nedbemanning eller såkalt trimming av egen organisasjon. Dette har ført til økt grad av jobbusikkerhet blant anleggsarbeidere og dette ble beskrevet som et bransjeproblem.

Blant innleid arbeidskraft og nedover i kontraktskjedene, ble det imidlertid pekt på mer alvorlige utfordringer for arbeidstakerrettigheter. Flere bekref-

tet at det forekom press ned mot, eller under minstelønnssatsen, og bruk av ulovlige arbeidstidsordninger. Dessuten påpekes at det særlig er utenlandske arbeidstakere som er utsatt for slikt press. I tillegg pekte flere tillitsvalgte på hvordan økt grad av bortsetting, førte til dårligere arbeidsmiljø ute på anleggene på grunn av økende fraksjonering arbeiderne i mellom. Som en tillitsvalgt uttalte:

"Det sier seg jo selv, hvilket arbeidslag kan fungere når den ene har dobbelt så mye i lønn som den andre".

Øyvind M. Berge tok tilbake stafettpinnen og sa at en gjennomgående tilbakemelding i alle tre bransjene er at anbudshverdagen har bidratt til å utfordre tillitsvalgtrollen. De fleste fremholdt at de kun i begrenset omfang ble inkludert i anbudsprosessen, men ikke alle hadde et ønske om å bli mer inkludert heller. Tillitsvalgte i renhold sliter med at det er en bransje med lav organisasjonsgrad. Det er vanskelig å få taket på de store utfordringene i bransjen, da disse gjerne er å finne nettopp blant de mindre organiserte delene. Lave oppstartskostnader og sterkt prispress gjør at det finnes en rekke useriøse aktører i markedet. Ledere med liten samarbeidsvilje og med få organiserte ansatte i ryggen, gjør det vanskelig for tillitsvalgte å stille krav og ha oversikt over vilkårene til de ansatte.

STORE PROBLEMER MED DELTID

Tillitsvalgte i vaktbransjen viser til at anbud fører til økt bruk av deltid. Dette gjør at mange arbeidstakere ønsker å ta ekstravakter og «jobbe seg inn» i perioder. Ofte innebærer slike ønsker overtramp av arbeidsmiljølovens arbeidstidsbestemmelser. Tillitsvalgte befinner seg derfor i en situasjon hvor både ansatte og arbeidsgiver ønsker å bruke overtid utover det som er innenfor lovens rammer. Tillitsvalgte blir dermed den «stygge ulven» når han eller hun alene må stoppe en slik praksis og sette arbeidsmiljøloven høyere enn de ansattes ønsker.

Å stå alene på slike barrikader oppleves av mange som krevende, og flere påpeker behovet for at et slikt ansvar for håndheving av arbeidstakerrettigheter, deles med en tredjepart. I anlegg blir tillitsvalgte involvert i anbudsprosessen i forbindelse med bruk av underleverandører i deler av oppdraget. Måten man da blir inkludert på, er gjennom et ultimatum: aksepter at vi setter bort deler av oppdraget, eller så vinner vi ikke, og da mister dere alle jobben. Dette oppleves som krevende fordi uansett hvordan man stiller

seg til ultimatumet, vil man kunne bidra til økt jobbusikkerhet for de man er ment å representere.

En annen utfordring for de tillitsvalgte kommer ofte når man har akseptert bortsetting og befinner seg ute på anleggene med et sammensatt arbeidslag, hvor noen er ansatt hos hovedentreprenør, noen hos underleverandører og andre igjen fra bemanningsselskaper. På tross av at det er utbredt kjennskap i bransjen til at det er nedover i kontraktkjedene man finner størst problemer, er det mangel på rutiner for å følge opp. Tillitsvalgte fungerer ofte i praksis som eneste kontrollinstans for disse arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår. Ikke bare er dette en vanskelig oppgave da lønnspress ikke enkelt kan identifiseres. Samtidig fremholder flere tillitsvalgte at i de tilfellene man faktisk avdekker brudd på arbeidstaker-rettighetene, mangler det et system for å ta dette videre, og man opplever at det ikke blir tatt på alvor før det er for sent og oppdraget er avsluttet, og man må begynne på nytt igjen.

Et viktig formål med å sette en tjeneste eller et oppdrag ut på anbud, er å redusere kostnadene. Dette er ikke nødvendigvis det eneste motivet, men det ligger i anbudets natur at pris vil være en viktig variabel i konkurransen. Alle tre bransjene er kjennetegnet med relativt hard priskonkurranse, og i praksis er pris det viktigste tildelingskriteriet. I anskaffelsene vi har tatt for oss i denne rapporten, synes ikke lønnsdumping å være et utbredt problem.

De som har lest rapporten med forventning om å få dokumentert enkeltvise skrekkhistorier, har derfor antakelig blitt skuffet. Vår undersøkelse har ikke avdekket brudd på arbeidstakerrettigheter som kan betegnes som grove, sammenlignet med det som gjerne får store medieoppslag. Dette har dels sammenheng med at vi har studert offentlige virksomheter som kan betegnes som mønstercases, ved at vi har å gjøre med kunder som stiller krav til lønns- og arbeidsvilkår, og følger opp med kontroller på at slike krav følges i praksis. Det som er interessant, er at vi finner utfordringer og kritikkverdige lønns- og arbeidsvilkår selv i slike mønstercases.

I kommunen der vi så på renhold, fant vi eksempler på manglende overtidsbetaling, manglende betaling mellom oppdrag, jobbede timer det ikke ble lønnet for og manglende utbetaling av sykepenger. På flyplassen der vi så på vakt, resulterte anbudet i forverrede arbeidstidsordinger og økt deltidsandel, noe som neppe er et kjærkommet bidrag i en bransje som allerede sliter med høy turnover.

I regionen hvor vi så på anlegg, ble det beskrevet en situasjon der tøffere anbudskonkurranser medfører økt bruk av innleie av utenlandsk arbeidskraft til langt dårligere vilkår enn det norske faste ansatte har. Det er i prinsippet uproblematisk å benytte utenlandsk arbeidskraft, men dersom disse arbeidstakerne lønnes lang dårligere, kan dette være med på å undergrave vanlige standarder i norsk arbeidsliv.

Gjennom forskrift om lønns- og arbeidsvilkår har offentlig sektor kommet et godt stykke på vei i arbeidet med å hindre negative effekter anbud har på arbeidstakerrettigheter. Våre funn demonstrerer at det som gjenstår er styrket kontroll av at de stilte kravene faktisk følges i praksis. Det er behov for tydeliggjøring av hvem og hvordan man skal kontrollere at krav til lønns- og arbeidsvilkår etterfølges. Takk for oppmerksomheten!

Dirigenten hevet møtet for en kort pause 11.25.

Dagsorden pkt. 6. Den faglige situasjon - Innledning v/LOs leder Roar Flåthen

Møtet ble satt igjen kl. 11.35. Dirigenten ba folk som ønsket å ta ordet etter Flåthens innledning, om å tegne seg bak i salen hos Hilde. Dermed gav han ordet til LOs leder *Roar Flåthen.*

Roar Flåthen takket for innbydelsen og sa det alltid var hyggelig å snakke på landsmøter, herunder selvsagt også Arbeidsmandsforbundets. Det var en stolt forbundsleder som kunne åpne landsmøtet i går – det er ingen tvil om at NAF er et forbund som står støtt. Det er synlig, handlekraftig og resultatorientert, og han ville takke for den innsatsen representantene i salen og medlemmene gjorde hver eneste dag.

Han ville starte med tariffspørsmål, noe av det viktigste vi driver med i fagbevegelsen. Der må vi levere, og vi må levere hele tida. Nettopp dette forbundet har alltid vært sentralt i lønnsoppgjørene. Det er ingen tvil om at den innsatsen forbundet gjorde i fjor når det tok oppgjøret innen reinhold og fikk resultat, er et godt eksempel på at NAF står på for medlemmene. Det samme gjaldt for vekteroverenskomsten, et område i sterk vekst, og hvor det er viktig å få til ordna forhold og tariffavtaler.

Når vi ser på den fagligpolitiske situasjonen, er det også i NAF lavlønnsgrupper som er avhengige av at vi står på for de lavtlønte i hvert eneste oppgjør. Om ikke LO sammen med dere hadde satt dette på dagsordenen hver eneste dag, da ville det helt sikkert ha vært mye større lønnsforskjeller i Norge enn hva det er. Det er LO, NAF og andre forbund som alltid står på barrikadene også for de lavtlønte, og sammen får vi til resultater. Takk for det!

Det er ikke mulig å holde en slik innledning uten å si noe om forholdene ute, spesielt i Europa, enten det nå er Hellas, Irland, Portugal eller andre som rammes av denne finanskrisen som Norge har vært forskånet fra. Våre kamerater der ute sliter med helt andre problemer enn det vi gjør: De har høy ledighet, spesielt blant ungdom, de er pressa på lønn som i beste fall står stille, og de er presset på sosiale ytelser og pensjon. Derfor må vi alltid vise solidaritet med våre kamerater ute i Europa.

Neste uke åpner kongressen til den europeiske fagbevegelsen, der finanskrisen blir et tema. I den forbindelsen ville han si litt om diskusjonen om en offentlig minstelønn som det er krefter som vil innføre på europeisk nivå, men som Flåthen var sterk motstander av. 17 land har det allerede. Vi greide å stoppe det i Sevilla for 4 år siden, og det blir neppe vedtak på denne kongressen heller, men diskusjonen pågår. Her hjemme går de borgerlige og arbeidsgiverne inn for minstelønn. Det kan høres uskyldig ut, men dette vil gi press på lønnsnivået, og de lavtlønte vil rammes hardest. Det vil undergrave både lønnsdannelsen og allmenngjøringsinstituttet, som er et viktig verktøy i kampen mot sosial dumping.

Allmenngjøring betyr en lov som gjelder for alle, som i byggfagene. Dette angriper de borgerlige partiene og arbeidsgiverne i Norge. Med innføring av minstelønn vil de kunne nøye seg med å betale ned mot halvparten av dagens lønn. - Dette er en viktig sak for oss, og jeg regner med at dere er enig med meg. Ingen offentlig minstelønn i Norge, sa Flåthen. Reaksjonen fra salen tydet på at han hadde full støtte fra delegatene.

Innvandring er en problematikk som vi må ta på alvor. Våre nye landsmenn er en ressurs. Vi trenger arbeidskrafta. Derfor er det også viktig at inkludering og integrering i arbeidslivet får et godt resultat. NHO og Høyre har begynt å kjøre en ny type retorikk – dette er dyrt og en fare for velferdsstaten. Vi har høy yrkesdeltakelse i Norge, både for kvinner og menn, men for mange faller utenfor fortsatt, og vi har sagt i tilknytning til IA-avtalen,

at integrering er en stor utfordring. I dette lille landet vil vi fortsatt ha for lite arbeidskraft. Vi må utnytte disse ressursene. Vi må ønske våre nye landsmenn velkommen, og her har Arbeidsmandsforbundet gått foran ved å velge medlemmer med innvandrerbakgrunn som tillitsvalgte.

Når det gjelder kampen mot sosial dumping, har regjeringen levert så å si alt vi har bedt om. Mye er avdekket, men han trodde at det også gjensto mye som ikke var avdekket. Kampen mot sosial dumping var ikke over, og i tilknytning til dette tok han opp den skremmende framveksten av bemanningsbyråer. Den har vært sterk ute i Europa, og vi ser at den svekker fagbevegelsen, undergraver faste ansettelser og lønnsvilkårene.

Hvis en ser dette i sammenheng med FAFO-undersøkelsen, har vi mange grunner til å gjøre noe med anbudspolitikken. Vi har allerede sendt brev til Regjeringen angående bemanningsbyråene. Vi ser at også Høyre og Fremskrittspartiet deltar i debatten om arbeids- og lønnsvilkår, men de vil ikke forandre Ammerud-tunet pleiehjem. De vil fortsatt kunne bruke bemanningsbyråer. Arbeidstakere skal kunne jobbe inntil 400 timer mer i året. De skal kunne jobbe 13 timer daglig uten overtidsbetaling. Man ønsker innført Nordsjø-turnusordninger i helsesektoren. Derfor må vi ikke slippe til Høyre og Fremskrittspartiet.

Vi så på Høyres landsmøte at man nesten ikke snakket politikk eller høyrepolitikk. Man snakket minst mulig og opplever å få fremgang av det. Det skapes et inntrykk av at det nesten ikke er forskjell på Høyre og Arbeiderpartiet når det gjelder sosialpolitikk. Dette er en ren bløff. Faktum er at Høyre ikke har endret en tøddel av sitt stortingsprogram i perioden. De står fast på sine gamle standpunkter, og det betyr at vi skal jobbe mer og tjene mindre. Dette skal vi pinadø ta en kamp på, sa Flåthen, til stor applaus fra salen.

Han viste til det en av lederne hadde sagt i FAFO-undersøkelsen. - Vi er her for å drive business, ikke sysselsettingspolitikk! Og takk for det. Det er altså slik at når man driver business, skal man ikke ta hensyn til arbeidsvilkårene. Skal man da fritt kunne utnytte arbeidskraften, bryte tariffavtaler, innføre økt bruk av deltid og svekke kvaliteten på arbeidet. for å tjene mer penger? Det er jo det han sier, Erna. Som du sier Erna, har vi visst alt dette fra før, men det er godt å få det dokumentert. Vi er avhengig av å få på plass et bedre regelverk når det gjelder bemanningsbyråer. Nylig har Regjeringen bevilget 10 millioner kroner ekstra til Arbeidstilsynet, og det jobbes med et

bransjeprogram for renhold, noe dere kan drøfte med statsråden i morgen, når hun kommer til landsmøtet.

Men vi har en felles sak også med de seriøse arbeidsgiverne som er organisert i NHO. De ønsker som oss skikkelige konkurransevilkår og seriøse konkurrenter. Regjeringen og statsråden vil gå langt i å bedre forholdene i bransjen. Ta godt imot *Hanne Bjurstrøm* i morgen. Det har hun fortjent!

Når offentlige anbud legges til grunn, er det ofte korte horisonter på 2-4 år som gjelder. I bussektoren har vi fått til at gjeldende overenskomster skal videreføres ved virksomhetsoverdragelser. Vi håper å få dette til også i andre sektorer. Vi ønsker passuser i anbudsdokumentene som gjør det mulig å regulere anbudene ved tariffoppgjørene som skjer hvert eneste år.

Det å drive sosial dumping med offentlige midler, med våre skattepenger, det skal vi ikke ha noe av. Vi ønsker mer styring. Det er norske arbeidsvilkår som skal gjelde i Norge. Vi må vurdere 3-partsmodellen mellom fagbevegelsen, regjeringen og arbeidsgiversiden. Vi går inn for på styrke det organiserte arbeidslivet bl.a. ved å øke fagforeningsfradraget på skatteseddelen. Dere kan gjerne fortelle Jens dette når han kommer til landsmøtet!

Når det gjelder samferdsel, er det store oppgaver foran oss. Det gjelder vei, jernbane, kyst, havnene, Stad-tunnelen mv. Landsmøtet i Arbeiderpartiet – rettelse Norsk Arbeidsmandsforbund – dere vet at vi får resultater fordi vi aldri gir oss. Vi ser utfordringene med stor prosjekter og problemer med å absorbere store investeringer på kort tid, men vi jobber videre med dette.

Om bergverksindustrien sa Flåthen at han så for seg en renessanse for denne industrien. Det er mange positive tegn i tiden. Det ser ut som om det går et mineralbelte fra Finland gjennom Finnmark til Troms. Det finnes drivverdige mineraler i dag som ikke var det i går. Vi ser for oss en ny verdiskaping i Norge innenfor bergverksindustrien. Han kom også inn på gruvedriften på Svalbard og sa at dette var et viktig område for forbundet, og han understreket at Svea er helt sentral for å kunne bevare samfunnet. Gjennom deres innsats er dere med på å bygge landet,

Lokalvalget står for døren, og det virker ikke som om Høyre har endret seg stort. De snakket som nevnt ikke om politikk på landsmøtet, og de tjener på det. Det blir veldig spennende å se hva som skjer på Fremskrittspartiets landsmøte.

Regjeringen skal legge frem sitt faglige regnskap i september. Jeg vet ikke om et eneste land i verden utenom Norge, hvor en regjering legger frem et faglig regnskap for fagbevegelsen, men nå gjør Stoltenberg det for 2. gang. Vi trenger politikere i kommunene som kan kjempe mot sosial dumping i de kommunale tjenestene, og som kan forsvare velferdstiltakene.

Etter min mening passer høyresiden i norsk politikk best i opposisjon, ikke i posisjon. Avslutningsvis vil jeg si at vi kan være stolte som er medlem av dette forbundet og LO. Vi har kraft til å påvirke samfunnsutviklingen. Står vi sammen, da får vi også resultatene!

Talen ble etterfulgt av stående applaus.

Dirigenten åpnet for debatt på grunnlag av Flåthens innledning. Han sa at det ikke var nødvendig å begrense taletiden til mer enn 3 minutter.

DEBATTEN ETTER FLÅTHEN

Henning Bråten, avd. 9, sa at han var hovedtillitsvalgt for gruven i Syd-Varanger. Her hadde det vært gruvedrift i 100 år. De sentraler aktørene for utviklingen i Syd-Varanger har vært bedriften, fagforeningen og kommunen. Men slik er det ikke nå. Den nye bedriften bygger ikke vei, vann og kloakk og den vedlikeholder ikke parker, slik man gjorde på norske industriarbeidsplasser før i tiden. Bedriften sier at den ikke er en eiendomsmegler eller offentlig forvalter. De driver business. Spørsmålet er kanskje om vi startet opp igjen gruvedriften for tidlig. Vi lider i hvert fall av store voksesmerter og mangler både kompetanse og infrastruktur.

I en kommune med 10 000 innbyggere er det 174 arbeidsledige. Det koster 1,2 millioner kroner for en liten leilighet på 50 kvm. Et oppussingsprosjekt koster 3 millioner. Ville du ha flyttet hit?

Vi har 280 ansatte på 30 fagområder. Det er store problemer med å få skiftordningene til å gå i hop, og det er likeledes problemer med å få innpasset spisepausene. Situasjonen må behandles med respekt fra LOs side. Vi trenger kanskje rotasjon i 2-3 år fremover, og jeg vil takke LO for at de gir oss støtte i møtet med "amerikansk" arbeidsgiverkultur. Vi forlanger at det gjøres på en ordentlig måte.

Jan Ove Jørmeland, avd. 7, takket Roar for en glimrende tale. Han jobbet selv i en Suldal-bedrift og var opptatt av arbeidstidsordningene. Vi sliter med å få til arbeidstidsavtaler lokalt og skulle ønske at man fikk dette regulert sentralt. Vi kjører en femskiftsordning og har en del pendlere som også er knyttet til bedriften. Både arbeidsgivere og arbeidstakere er presset til å få til ordninger ut fra et vanskelig utgangspunkt. Vi burde få bedre retningslinjer for fastindustrien. Det er tøft for våre tillitsvalgte slik det er nå.

Odd Arild Egeland, avd. 214, sa at han representerte Titania, en bergverksbedrift hvor de fleste arbeidstakerne var fastboende. Det var etter hans mening ønskelig med normal rotasjon, og det var vanskelig å få til med skiftplanen. Vi må åpne for nye skiftplaner hvor fastboende skal kunne få samme ordninger som tilreisende, sa Egeland.

Ingar Elling M. Eira, avd. 9, takket LO-sjefen for et stort engasjement i sin innledning. Han sa seg lei over at hele samfunnet etter hvert er gjennomsyret av anbudssystemene og konkurranseutsettingen. Det sies at det er sunt for konkurransen, men jeg må spørre for hvem? Spillereglene må være like for alle, og det er de ikke i dag. Samtidig ser vi at dommerne som skal overvåke ordningen, er blinde eller svaksynte og tunghørte. De er altså egentlig forkjempere for urent spill. Byggherrene tar imot dem med åpne armer. Fagarbeidere avkreves det ene sertifikatet etter det andre, men for å starte en bedrift, er det nok at man kjøper en halvpriskalkulator. Dermed er de med på å auksjonere bort våre arbeidsplasser. Vi bør ta politikerne i nakken og fortelle dem at de må bidra til ryddige og trygge arbeidsplasser.

Eva Jenssen, forbundsstyret, takket Roar for en god innledning og tok opp en sak "som gjør meg forbannet". Hun viste til outsourcing av renholdspersonell fra ISS på et hotell i bransjen. Det viser seg at de ansatte som er organisert i Fellesforbundet, tjener 18 kroner mindre i timen enn våre medlemmer gjør. Så ringer de fortvilt til meg og spør om de ikke kan få det samme som oss. Nei, det kan de ikke, for LO har bestemt at de skal organiseres i FF. Jeg mener at det viktigste må være at medlemmene får de samme arbeidsvilkårene, ikke hvor de er organisert. LO er i ferd med å glemme dette. Dette må vi få avklart mellom NAF, FF og LO. Vi skal jo jobbe for medlemmenes beste, men det er det visst ikke alle som gjør!

Karl Severin Olsen, forbundsstyret, sa at han skulle minne Roar om sine hjertesaker. Han understreket at veier og ferjer som ikke kommer, var et stort

problem på hans kanter. Han bodde på en øy i Møre og Romsdal. Det er ganske ofte at ferjene blir innstilt, og da kan jeg ikke si at jeg har noen trygg ferdsel. I tillegg er det dårlig veistandard. Vi må ikke sette disse ferjerutene ut på anbud. Den som vinner i konkurransen, klarer ikke å håndtere normal drift. Han ville også snakke om beredskapen når det gjaldt oljesøl langs kysten, og han betraktet denne som alt for dårlig. Vi bruker slepebåttjenester for 240 millioner kroner. Hva får vi for dette? Ja, vi har bestilt en båt og har opsjon på båt 2. Det blir dyrt hvis kontrakten ikke blir innfridd. Da ville man tape 30-40 millioner. Hvorfor aksepterer vi anbud og anbudsprinsippet.? Ta heller styring og få orden på dette. Slepebåtene ga ikke tilstrekkelig beredskap. Kystverket visste ikke hva de hadde kjøpt. Husk at kysten har en bosetting tilsvarende 70 % av Norges befolkning. Dette er en befolkning som er veldig glad i kysten sin. Og hvorfor vil man selge Secora? spurte Olsen.

Anne Karin Johannessen, landsstyret: - Landsmøte, dirigenter og referenter! Jeg må takke Roar for en kjekk tale. Hun hadde også fått med seg Roars tale i parken i Stavanger 1. mai og var godt fornøyd også med den. Bemanningsselskapene i Norge har vært et herk i 15 år. I min ungdom visste vi bare om ett selskap, Manpower, som var bemanningsforetak. Siden den gangen har dette utviklet seg grusomt. Menneskene som arbeider i bemanningsbyråene, har ikke de samme rettighetene som andre arbeidstakere. Juristene i LO sier at det er lovlig med bemanningsforetak, men skal utviklingen fortsette, vil det snart ikke være noen som ansetter folk lenger. Her må det skje et eller annet! Dette går feil vei.

Steinar Rindhølen, avd. 2, takket Flåthen for en inspirerende tale. I likhet med forrige taler ville han si litt om bemanningsbyråene, for det er en utvikling vi kjenner på kroppen, i det daglige, og det blir verre jo lenger ut blant underentreprenørene du kommer. Dette går ut over fagbevegelsen, for det er vanskelig å verve medlemmer i byråene, og det er kanskje ikke så rart. Han nevnte et eksempel på at avd. 2 hadde vervet medlemmer på et prosjekt i regi av Jernbaneverket – like etterpå var de ute av arbeidsplassen. Og det er flere problemstillinger. De arbeider gjerne mer enn de skal og flytter fra plass til plass, så dette er det vanskelig å holde kontroll på. Verst er det der man ikke har tariffavtale.

Berner Midthjell, avd. 6, takket også for en god tale av Flåthen. Ikke mye å være uenig i der. Han ville gjerne si litt om anbud og kriteriene for disse. Her må vi forsterke arbeidet. Nå går det på laveste pris, og da blir det som det blir. Fagkompetansen er i ferd med å forsvinne. Det må stilles krav til tariffavtale, vi må få anledning til å regne på et anbud. Mest mulig skal utføres av egne tilsatte, og kompetansen må ivaretas mye mer.

Kåre Johnsen, avd. 2, sluttet seg til dem som syntes Flåten hadde holdt en god tale, og han mente i likhet med forrige taler at man måtte komme anbudsvesenet til livs. Vi må få innsynsrett. Da kan vi komme og ta underentreprenøren. Hva skjer innen veibyggingen som følge av anbudsrundene? Der kan vi nå få avviksmeldinger av en tykkelse som tidligere var ukjent.

Kjell Norman Borglund, forbundsstyret, sa at LO har makt til å få til det vi vil – hvis vi vil. Vi har ikke mye å klage over i Norge, men han ville likevel ta opp en sak – strømprisen. Tidligere var det snakk om felleseie til naturressursene. Vi må ikke overlate krafta til markedskreftene, og dette må LO ta tak i. Vi må få en strømpris vi kan leve med. Vi kan ikke skape en ny fattigkasse på grunn av denne.

Jan Arthur Klemetsen takket for en viktig og god tale, og til støtten til vekternes kamp i fjor. Resultatet var en økt timelønn med kr. 16.59, så vi er på god vei mot en anstendig lønn. De kollektive tariffavtalene er en grunnvoll for oss, og allmenngjøring av store tariffavtaler er veien å gå. Takk for et godt fagligpolitisk samarbeid. Sammen er vi sterke. Fagbevegelsen former framtida!

Said Hassen, landsstyret, takket Flåthen. Han tok opp det faktum at mange fagorganiserte med innvandrerbakgrunn i dag er papirløse, og han bad LO om hjelp slik at de kan få amnesti.

FLÅTHENS OPPSUMMERING

Roar Flåthen fikk så ordet til en kort oppsummering. Når det gjelder anbud, er vi helt enige. Det må gjøres noe med den prosessen. Også når det gjelder sosial dumping og innsynsrett, er vi enige.

Om strømprisen ville han si til Kjell Borglund at ja, det er et strømmarked, men vi har da sikret felleseiet gjennom hjemfallsinstituttet. Trøsten får være at en god del av inntekta tilfaller kommuner og stat, men når det er sagt, er det helt klart at det har vært utfordringer de siste åra. Det er drevet rovdrift i forhold til den faktiske vannsituasjonen, og vi har sett uakseptabelt høye strømpriser. I Norge er det kaldt om vinteren. Vi har tatt opp dette med Regjeringen, så det arbeidet Kjell etterlyser, er i gang.

Til Said Hassen sa han at han hadde notert dette med amnesti, og ville ta det med videre. Han ville igjen berømme Arbeidsmandsforbundet for å ha fått inn medlemmer med annen kulturell bakgrunn enn norsk, som delegater og tillitsvalgte, men det trengs flere.

Til Eva Jenssen sa han at det problemet hun hadde tatt opp, hadde bidratt til å svekke det faglige miljøet på hotellene. Han sa at det er en god dialog mellom Fellesforbundet og NAF for å løse problemene. Og det er det vi må gjøre, finne en løsning vi alle kan leve med. Allmenngjøring av reinhold vil løse en del av dette. Og ingen må tvile på at vi hele tida jobber for best mulige vilkår for arbeidsfolk.

Den kanskje vanskeligste saken er den som går på å innføre arbeidstidsbestemmelser for anlegg på stasjonære arbeidsplasser. I Syd-Varanger ble det gitt dispensasjoner fra arbeidstidsbestemmelsene, og nå er det flere som reiser denne problemstillingen. Her må vi tenke oss nøye om, og se på hva konsekvensene kan bli. Det er en ting for folk som bor på anlegg, og som bare jobber, sover og spiser der. Noe helt annet blir det for de som bor i lokalsamfunnet sitt, og som også skal ha et sosialt liv. Hvordan blir det for dem å arbeide 12-13 timer, ikke bare en dag, men mange dager etter hverandre? Det er dette Høyre vil ha som normalarbeidsdag.

- Men hva med 60-åringen som sier at dette orker jeg ikke. Er det førtidspensjonering neste, da? Her må vi ikke velge lettvinte løsninger. Noen utfordringer har vi i fellesskapet, men vi skal greie å løse disse også, sa Flåthen.

Erna Hagensen delte ut blomster og takket Roar for en veldig god tale. Vi er privilegerte som har et så sterkt LO og en så klar og stødig LO-leder. Flåthen hadde vært inne på at det alltid er arbeidsfolk som får ta regninga for finanskrisen. Da har vi vært heldig også her som har hatt en regjering som tidlig tok grep og som skjermet oss for de verste utslagene. Vi har mye å være glade for i Norge, og det er ikke minst et resultat av en god og sterk fagbevegelse.

- Til Eva Jenssen skulle du selvfølgelig ha svart at løsningen er et forbundsløst LO, avsluttet hun - litt spøkefullt.

Møtet hevet for lunsj kl. 13.00.

Møtet ble satt igjen kl. 14.00. Landsmøtet sang "De unge slekter" med tekst av Kåre Holt og musikk ved Jolly Kramer-Johansen. *Vigdis Fossum* var forsanger, akkompagnert på trekkspill av *Kjetil Skaslien*. Dirigenten ønsket statsminister *Jens Stoltenberg* velkommen og gav ham ordet.

Dagsorden pkt. 7. Den politiske situasjon - Innledning ved statsminister Jens Stoltenberg

Statsminister *Jens Stoltenberg* sa at det var med stor glede han igjen var tilbake på NAFs landsmøte. Han hadde også vært her i 2003 og 2007, og det hadde vært like hyggelig hver gang. Han hadde også skrytt hver gang, og det var også vel fortjent hver gang. NAF er et helt spesielt forbund som det står respekt av. Det er så å si de andre forbunds mor – dere har alet dem opp. Men, i tillegg til det historiske, står forbundet også midt oppe i kampen der den er tøffest, for et velorganisert arbeidsliv og mot sosial dumping.

Dere er i front, og fortjener takk og respekt for det. I tillegg har dere en flott leder. Erna kombinerer en enestående evne til å sette dagsordenen med en hyggelig form, men hun er steinhard. Dette kan være plagsomt, men det er nyttig. Hun er en kvalitet og en styrke i seg selv.

Statsministeren sa videre at det var en ting til han ville fremheve som positivt med forbundet, og det var navnet *Arbeidsmandsforbundet* – med den d-en inni der. Arbeiderpartiet har ofte slike diskusjoner om vi skal ta bort Arbeiderpartiet, men i alle sakene har jeg vært imot forandring. Så jeg vil si til forbundet: Ikke tenk tanken engang om å skifte navn. Navn har noe med tilhørighet og identitet å gjøre. Jeg var også mot at Arbeiderbladet skulle skifte navn til Dagsavisen i sin tid. Jeg synes det er greit at Aftenposten heter Aftenposten, selv om den ikke kommer om aftenen.

Samtidig har selve betegnelsen arbeid et viktig politisk budskap i seg. Det er arbeid som skaper verdier. Det er arbeid som gir identitet, det har betydning for å skape og dele – for verdiskapningen, likestillingen og integreringen i samfunnet. Arbeid står helt sentralt også i næringspolitikken og velferdspolitikken. Arbeid er kjernen i alle spørsmål. Vi snakker om arbeid til alle, sosiale rettigheter og et inkluderende samfunn. Derfor er navnet viktig for dere i NAF og for Arbeiderpartiet.

I alle andre europeiske land ville et hovedtema på et landsmøte som dette vært den store arbeidsledigheten. I EU-landene er gjennomsnittsledigheten ca. 10 %. Vi har lykkes med å holde en lav ledighet på ca. 3,5 %. Dette er et mål vi kan innkassere som en viktig seier for fagbevegelsen og den norske regjeringen. Jeg er opptatt av at vi ikke skal ta dette som en selvfølge. I enkelte land er ledigheten opp mot 20 %. Så sier mange at det ikke er noe rart at Norge har lav ledighet. Vi har jo oljepengene. Ja, vi har det. Det hadde vi også på 80-tallet da jappetiden ført med seg rekordstor ledighet. Vi hadde finans- og bankkrise på 90-tallet som ga oss 200 000 arbeidsledige. Vi hadde også stor arbeidsledighet etter år 2000. De som sier at det er en selvfølge at vi har lav ledighet, tar altså feil. I perioden 2001-2005 – uten finanskrise – hadde vi høyere ledighet enn vi har nå.

Dette at vi har lav ledighet og høy sysselsetting, er resultat av en villet politikk. Etter 2005 har vi fått 250 000 nye arbeidstakere i Norge, og flesteparten har fått jobb i det private - 2 av 3 jobber er i privat sektor. Det er bra. Til tross for finanskrisen som også rammet Norge, har vi styrket sysselsettingen. Vi har vært gode på verdiskaping og nyskaping. I perioden 2001-2005 økte sysselsettingen med 250 000. I perioden etter 2005 har vi tidoblet antallet sysselsatte. Høyre sa at tusenvis av arbeidsplasser i Norge ville forsvinne hvis de rødgrønne overtok. Det er det motsatte som har skjedd. Vi har hatt orden i økonomien, og når finanskrisen traff oss, pumpet vi ut ekstra penger til vegbygging, til Vestlands-pakken, til bankene osv.

Forutsetningen var at vi holdt tilbake i gode tider. Derfor kunne vi også satse mer i dårligere tider. Andre land hadde gjort det motsatte. Jeg vil også takke det inntektspolitiske samarbeidet som har bidratt til å holde en moderat, det som i dag heter *"fornuftig"* lønnsvekst i Norge. Det har bidratt til å sikre arbeidsplassene. Vi har også en realvekst i Norge på 30 %. I andre land diskuterer man hvor mye man skal gå **ned** i lønn, Vi diskuterer hva som er en fornuftig lønnsvekst. Vi takker fagbevegelsen for dens bidrag til en god vekst i norsk økonomi.

Vi investerer i kunnskap, skole, forskning, og vi investerer i samferdsel, jernbane og vei, noe som angår dere. Jeg er klar over at dere ønsker mer, men jernbaneinvesteringene er doblet, og det er plusset på 10 milliarder til vei. Mye skal bygges, mye gjenstår, men det begynner å hjelpe. Antallet trafikkulykker går ned. De er på sitt laveste siden 1950-tallet, tross økt trafikk. Dette har flere årsaker, men bedre veier er en av dem. Jeg er ikke fornøyd,

og blir stadig tatt med på turer. og det er ikke er de gode veiene jeg blir vist. Få har sett så mye dårlig vei som jeg! Men, det bygges.

Vi fører en politikk for lav ledighet, hver dag. Men om vi ønsker arbeid for alle, må vi også ha et arbeidsliv for alle. Derfor er vi også imot deltidsarbeidsløshet. Arbeider du halv tid og ønsker hel, er du halvt arbeidsløs. Derfor er det innført lov om fortrinnsrett for deltidsarbeidende ved utlysninger av hel stilling i virksomheten. Det andre vi ser på, er at de som over lengre tid arbeider større stillingsbrøk enn hva som er avtalt, skal kunne ha krav på å ansettes i den høyere stillingsbrøken.

Spesielt innen helsevesenet er det helgevaktene som gjør det vanskelig å få turnusen til å gå opp. Da er det viktig å være klar over at det eksisterende systemet er fleksibelt, og det muliggjør lokale forhandlinger. Dette er ikke bare noe høyresiden er opptatt av. Og 95 prosent av de lokale ordningene blir godkjent sentralt. Det er altså mulig å finne ulike løsninger for ulike mennesker. Derfor – bruk de ordningene som fins, det er det beste vernet om dagens system.

Et arbeidsliv for alle handler også om et godt arbeidsmiljø. Vi har en god arbeidsmiljølov, men det er ingen selvfølge. Bondevik-regjeringen hadde allerede vedtatt betydelige svekkelser. Det første de rødgrønne gjorde var å stanse dette. Nå har Frp igjen fremmet ekstreme synspunkter, og Høyre trekker i samme trening, om ikke fullt så langt. Så dette kommer til å bli – brutalt – om ikke vi vinner neste valg.

Hvis det er noe med NAF og hele LO-systemet, er det forståelsen for at fagbevegelsen når sine mål ved å stå på to bein. Det ene er tariffavtalene. Det som gjør norsk fagbevegelse så unik og så sterk, er at den også har politisk innflytelse. Dette er svært viktig. Mange er med i fagbevegelsen fordi de ser at den vinner fram også ut over tariffspørsmålene. Det kan nevnes sykelønnsordning, avtalefestet pensjon, fagligpolitisk regnskap m.v. Dette ville ikke ha kommet uten det fagligpolitiske samarbeidet, og det samarbeidet er nøkkelen til mye av det dere vil arbeide videre med. Det er politiske spørsmål. Høyrepartiene er stort sett imot skatter, men de er for skatt på fagforeningskontingent!

Å styrke eller svekke arbeidsmiljøloven, innsats eller ikke innsats mot sosial dumping, bygge på offentlige løsninger eller privatisering, fradrag eller

ikke for fagforeningskontingent, alt dette er viktige forskjeller på høyre og venstre. Jeg vet at dere er utålmodige og vil gå lenger og fortere. Men vi må vinne valg for at vi skal få gjennomslag framover. Det er artigere å samarbeide med de som vinner, enn med de som taper. Det første vi må gjøre er å vinne kommunevalget.

Dirigenten var ikke i tvil om at Stoltenberg hadde rett. Det ble åpnet for debatt, og taletiden satt til 2 minutter.

DEBATTEN ETTER STOLTENBERG

Rolf Martin Madsen, landsstyret, sa at han jobbet i en asfaltbedrift, og der er kompetansen i ferd med å forsvinne. De fast ansatte får ikke dagpenger. Det kan ikke være riktig at vi skal gå rundt og shoppe folk til sesongarbeid. Det samme gjør seg gjeldende innen skianlegg, som er nevnt tidligere. Slik vil vi ikke ha det.

Svein Lorang Engelstad, kontrollkomiteen, takket for et flott og engasjerende innlegg av Stoltenberg. Han viste til FAFO-rapporten om offentlige innkjøp. Hva kommer det av at staten er blitt en versting? Offentlige innkjøpere skal ta hensyn til norske standarder, men det skjer bare ikke. Han hadde et eksempel fra flyplassene der det offentlige nektet å rette seg etter gjeldende standard. Han håpet at Jens tok signalet med seg tilbake til departementene, slik at det kan rettes opp i dette

Stian Solevåg, sa at på forrige landsmøte hadde han tatt opp med Stoltenberg ønsket om å sidestille rabatten for lærlinger med de for studenter. Han hadde lovet å se på saken, så nå håpet Solevåg på svar.

Kåre Naustdal sa at ved Stad stopper mange skip som har en jobb å utføre. Stad Skipstunnel har vært utredet i 20 år. Bygg den nå!

Kjell Sagstad, distriktssekretær, takket Stoltenberg for et engasjerende innlegg. Forrige gang han hadde snakket med statsministeren, hadde han snakket ubåt, og det ville han gjøre i dag også. Det er lovet å heve ubåten ved Fedje. Ingenting har skjedd. Han håpet Stoltenberg ville ta et initiativ for heving, eller i hvert fall for en permanent løsning. Ellers – det snakkes om tusener av nye arbeidsplasser, men mange av disse kommer i useriøse bemanningsbyråer. Vi må ha fastere og hardere regler for disse.

Aleksander Løkke Sørensen, avd. 2, sa at mange av de unge medlemmene i forbundet ble tilbudt flotte jobber. Problemet var bare at de fikk deltidsstillinger på 8, 10 og 12,5 %, Dette måtte det gjøres noe med. Han satt også i et utvalg i LO som samarbeidet mot svart økonomi. Han hadde blitt sjokkert over at så mye som 50 % av skatteinntektene uteble. Jeg tenkte at da skal i hvert fall jeg jobbe hvitt med alt jeg gjør. Det er bare ikke så greit når jeg på Carl Berner går til grønnsakshandleren på hjørnet for å handle. Det slås inn i kassen, men jeg får ingen kvittering. Jeg ser også at det er en luguber pengebehandling med kontanter som flyter i kassen. Jeg savner noen som kontrollerer disse butikkene. Det bør lønne seg å betale skatt her i landet.

Ingar Elling M. Eira, avd. 9, sa: Kjære Jens, jeg synes du var god i dag. LO-sjefen sa tidligere i dag at det ifølge Høyre ikke vare rare forskjellen på Ap og Høyre. Men det er klart at det er en forskjell. Forskjellen ligger i grunntanken i norsk arbeiderbevegelse, og den må man aldri glemme. Jeg tror ikke at Høyre trenger noe markedsføringsselskap. Det som gjelder er å ta tak i problemstillingene til vanlige folk. Ta fatt i strømprisene og gjør noe med dem! Vi har også fått en negativ prisgalopp. Det er riktig som Jens sa at i andre land diskuterer man hvordan man skal få ned lønningene. Men hvis vi glemmer grunntanken, så er vi ikke så langt unna her i landet, heller.

Jan Ove Jørmeland, avd. 7, var opptatt av et inkluderende arbeidsliv. *Svein Fjellheim* vet litt om dette. Vi vet at en del av de som er 50 % uføre, ikke får forsikring i det hele tatt. Her må vi få mer fleksible ordninger, slik man har fått til for noen andre grupper. Når du vet hvor jeg kommer fra, vet du at jeg også er opptatt av andre ting som Haukeli-banen og veiutbygging. Samferdselsministeren kommer jo fra mitt fylke. Hun var tidligere lærer.

Odd Arild Egeland, avd. 214, sa at han kom fra Titania. Der hadde man innført en privat helseforsikring som dessverre fungerte alt for godt. Etter et par år, var forsikringen så mye benyttet at premien økte med 45 %. Forsikringsselskapet sa at det bare var logisk at jo mer ordningen ble benyttet, jo dyrere ble det. Det var jo det samme med bilforsikringspremien. Da er det nok bedre å ha en offentlig helseforsikring. Hvis dette griper om seg, vil det få store konsekvenser for det offentlige helsevesen. Ta fatt i dette, Jens!

Diana Kuuskler, avd. 9, sa at hun ville holde sitt innlegg på engelsk fordi hun ikke var så god i norsk ennå. Hun kom fra Estland. Hun fortalte at hun jobbet som renholder og var bosatt i Tromsø. Hun klaget over at avlønningen

var dårlig og at det var alt for dyrt for en ungdom uten midler å skaffe seg et verdig hjem. Boligprisene var altfor høye. Regjeringen burde ta ansvaret for å skaffe ungdommer bolig til en nonprofit pris, ikke bare markedsprisboliger. Vi må få oss boliger uten at vi behøver å gå konkurs. - Vi ser på bildet på veggen at en kvinne søker hjelp av en mann bak seg. Denne mannen er du statsminister! sa Diana.

Henning Bråten, avd. 9, sa at han kom fra gruvedriften i Syd-Varanger, og her var det behov for dispensasjonsordninger når det gjaldt arbeidstiden. Og da hadde Høyre våknet. NHO i Finnmark vil ikke gi oss retten til dispensasjoner, fordi det koster for mange penger. Høyre har våknet, kanskje ikke som en bjørn, men mer som en småirritert veps. Da er det godt å ha Jens med fluesmekkeren i ryggen slik at vi får orden på arbeidstidsbestemmelsene. Nå forlanger høyresiden inntil 13 timers arbeidstid per dag. NHO krever dispensasjon slik at man skal jobbe 400 timer mer enn de 3000 man jobber i dag. Jeg vil si til høyrekreftene at hvis man prøver seg på gruvearbeiderne, skal man få kjenne et kamporgan på kroppen. Det vi trenger nå er penger i sekken og en rotasjonsordning for en periode på 2-3 år.

I hjemmet er det slik at det finnes godsaker, men kjerringa passer på slik at jeg ikke får for mye og at ikke barna oppdager det. Kjerringa vet at hvis jeg får, skal ungene også ha det. Det er kanskje en dispensasjonsordning på lørdager, og kjerringa er hard, men rettferdig. Men hvis en nabo kommer innom på en tirsdag, kan guttungen lett få føleri. Da er hun rask til å gi dispensasjon. Det kan I verste fall stå om livet. Da kan man godt si at lokaldemokratiet har fått føling.

Janita Blomvik, landsstyret, sa at det var mye deltidsordninger i vaktsektoren. Vekterne var stadig på anbud. Det er veldig stressende situasjon og et kjempepress - særlig på de deltidsansatte. Vektertjenesten på flyplasser er blitt slik at det er pris det konkurreres på. Arbeidsgiverne ønsker mest mulig deltid og økt fleksibilitet. Av de 700 vekterne som er ansatt på Gardermoen, er bare 100 på heltid. Dette er graverende forhold, og skal vi vinne valget i 2011 og 2013, må vi få til det at heltid er en rettighet, mens deltid er en mulighet. Da er jeg sikker på at du får med deg alle her, Jens!

Terje Tyriberget, avd. 5, sa at Jens hadde holdt et flott innlegg. Takk for sist, det var i 80-årslaget til Odvar Nordli på samfunnshuset. Den utvidede arbeidstidsordningen som følge av anbudsutsettingen var etter hans mening

en skamplett, et virus på den norske velferdsmodellen. Skal dette fortsette, kan vi helt glemme 8-timersdagen som vi har kjempet for så lenge. Bedriftene regner anbud, og hvis det lønner seg å jobbe med utvidet arbeidstid, blir dette gjennomført.

Han kom også inn på fattigdomsproblematikken og sa at det var 250 000 – 300 000 fattige her landet. Mange lider under forholdene, ikke minst barna som ikke selv har valgt sine foreldre. Det er dyrt å være fattig. Se bare på strømprisene. En eller annen tapper ned magasinene våre for profittens skyld. Det må det bli slutt på, i hvert fall i år med lite nedbør. Det er et sosialt gode at strømprisen går ned.

Kåre Johnsen, avd. 2, takket Jens og sa at man på hans arbeidsplass slet med at kontrakter ble satt bort som en pakke (bygg og anlegg) og at de tillitsvalgte ikke hadde innsynsrett i forhold til HMS for hele prosjektet. Man må stille spørsmålstegn ved sikkerheten når 60 polske sikkerhetsvakter går inn i Minnesundbrua. Det er skremmende at vi ikke har gjort mer med anbudssystemet, sa Johnsen. Noen må gjøre det.

Øystein Sedolf Pedersen, avd. 9, sa at han kom fra det nordligste fylket Finnmark. Det var nå 5-6 år siden Nord-Norge-konferansen, hvor man ble lovet infrastruktur og ekstra midler til ny satsing i nord. Vi skulle være på forskudd og bygge en god infrastruktur i tide. Vi har imidlertid ikke vært ryddige nok til å legge forholdene til rette for bedriftene. Vi trenger noen tunge ordninger for arbeidsfolk slik at de sikres boliger. Og denne gangen må vi også forsikre oss om at vi må få noe igjen for utnyttelse av fylkets ressurser.

Berner Midthjell, avd. 6, sa at han kunne hilse fra Nordfjord og si at det var en hån mot befolkningen å legge ned akuttberedskapen, fødeavdelingen og ortopediavdelingen i Nordfjord. Etter hans mening var dette også i strid med Soria Moria-erklæringen som sa at ingen lokalsykehus skulle nedlegges. Man begrunnet nedleggelsen av funksjonene med at kjørestrekningen Stryn-Volda ble 15 minutter kortere. Jeg er imidlertid ikke i tvil om at vi er satt 40 år tilbake i tid. Så må dere ikke glemme Stad-tunnelen. Den er viktig for å binde Vestlandet bedre sammen. Dette må gjøres på tross av Kystverkets vurderinger. Og så må noe gjøres med veistandarden i fylket. Den er en skam. Det trengs mer ressurser. Husk på at alle skal ha de samme rettighetene uansett hvor de bor i landet.

Said Hassen, landsstyret, sa at han kom fra renholdsbransjen. Denne bransjen hadde på mange måter blitt adgangsbilletten til det norske arbeidslivet, men dessverre ble de møtt av mange useriøse selskaper. Han var glad for alle tiltak som kunne bedre situasjonen for disse arbeidstakerne og som var imot sosial dumping. I tillegg minnet han om at mange av hans kolleger hadde mistet sin arbeidstillatelse og ikke fikk jobbe mer i Norge, slik som Maria Amelie hadde fått lov til. Han var for styrkede integreringstiltak som dobbelt språkopplæring. I en doktorgradsavhandling kom det frem at mange innvandrere fikk problemer fordi bare en av foreldrene jobbet. De slet også med useriøse arbeidsgivere, språk- og kulturproblemer. Mange går fra kurs til kurs men får ingen jobb.

Thorbjørg Michelsen, avd. 1, takket for sist på LO-kongressen og på landsmøtene i 2003 og 2007. Hun sa at det ikke bare var på Vestlandet man kuttet i sykehusutgiftene. I Helse Sørøst skulle man spare millioner - eller var det milliarder - av kroner. Det ble bevilget mindre til kreftforskning. Selv hadde hun vært så heldig å få behandling for kreft i tide, slik at hun ikke døde. Hun håpet også at mange andre kunne hjelpes i tide hvis de fikk samme prognose.

Anne-Karin Johannessen, landsstyret, sa seg fornøyd med talen. – Vi burde stå sammen for et anstendig arbeidsliv. Vi har lav ledighet og høy sysselsetting. Et hovedproblem er de små stillingsprosentene. Mange ungdommer står uten bolig og kan ikke finansiere noen med en deltidsstilling. Men de må ta til takke med en hushai som tar 7-8000 kroner måneden i leie. Jeg håpet at regjeringen gjør noe med dette før neste valg. Vi trenger en ny boligpolitikk. Hun var også opptatt av tiltak mot bemanningsselskapene. De skviser ut foretak og gir en grunnlønn til folk med innvandrerbakgrunn, men de har ikke samme vilkår som andre arbeidstakere.

Jarle Johannesen, avd. 9, sa at man i Alta hadde vedtatt å innføre bompenger på E6: Selv bodde han i sonen og ble utsatt for dette. Det finnes ikke omkjøringsmuligheter. Statsminister, er det fornuftig å innføre bompenger i Alta?

Felicia McGill, avd. 8, sa at hun jobbet med renhold. Hun hadde ikke noe annet ønske enn å vaske skikkelig der hun jobbet. Hun mente imidlertid at mange hadde språkproblemer. I tillegg til språkundervisning, var det viktig å gi ut informasjonsmateriell på flere språk. Vi vil alle ha et anstendig arbeidsliv, sa McGill.

Steinar Rindhølen, avd. 2, sa til Jens at man neste dag skulle drøfte det fagligpolitiskie samarbeidet. Vi skal drøfte det rødgrønne alternativet og vi trenger en engasjert statsminister, og så kan heller Kongen holde på med sitt. Vi kjemper for et anstendig arbeidsliv, både gamle og nye rettigheter. Jeg kommet fra et sted som heter Heidal. Her sier en nabo av meg: - Det har ikke skjedd noe fagligpolitisk på ti år. Du kan også si hva vil om Jesus, men han utretta i hvert fall mer enn Yngve Hågensen, sier han. Hvordan kan vi bidra til at vi prioriterer bedrifter med tariffavtaler?

Hamdi Sæther, avd. 6, sa at det var en tragisk utvikling på fagutdanningen i den videregående skolen. Her faller over halvparten av elevene fra. Faktum er at mange anbefales en yrkeslinje selv om de ikke er motivert for det. Mange elever er umotiverte og fullfører ikke utdannelsen. Samtidig er det et stort behov for faglært arbeidskraft i Norge. Det gir ingen status på skolene å være glad i mekaniske fag. Andre har fordommer mot enkelte yrkesfag, sa Sæther.

Ulf-Terje Nyheim Eliassen, ungdomssekretær, sa det var en kjent sak at jo lenger ungdom gikk uten jobb, desto lettere er det for at de blir varig uføre. Ungdomsgarantien må inn tidligere, seinest etter 3 måneder, med tiltak. Når det gjelder heltid/deltid, fungerer det ikke i praksis. En arbeidsgiver skal ikke ha lov til å ansette 8 i halv stilling i stedet for 4 i hel. Dette må inn i loven. En undersøkelse viser at om 20 år er bare 5 prosent av stillingene i arbeidslivet for ufaglærte. Derfor må vi ha fokus på utdanning.

Kjell Norman Borglund, forbundsstyret, hadde bare et godt råd å komme med: - Gi oss 100 pst. fradrag for fagforeningskontingenten nå, og dere vinner valget!

Arve Hammerøy, avd. 3, sa at de fra Møre og Romsdal ikke bare var opptatt av sykehus, men også av industripolitikk, og dette at det er nok kraft. Industrikraft Møre fikk konsesjon for gasskraftverk med rensing. Litt lenger ute i fjorden ligger Ormen Lange-anlegget og sender gass til Storbritannia. Den skal dekke noe sånt som 20 % av landets energibehov. Den gassen brukes uten rensing. Også Skogn har fått konsesjon uten krav til rensing. Hvorfor denne forskjellsbehandlingen?

Christian Heinecke, avd. 7, sa at han som representant for flyplassansatte, opplever et offentlig anbud der vi blir bedt om å oppgi tarifftilleggene for

hele anbudsperioden. Vi skal også i dag kunne si hva vi får i lønnstillegg til neste år. Og oppdragsgiver kan justere kontrakten hver måned. Det gir en veldig usikker arbeidsdag. Han hadde tatt opp denne saken gjentatte ganger med AP-politikere – hva vil dere gjøre for å få orden på offentlige anbud?

Ken André Johansen, avd. 2, sa det er kommet til 250 00 nye arbeidsplasser, to tredeler av disse er private, 160 000 er tilnyttet useriøse renholdsbedrifter. Det er for mye sosial dumping. Gjør noe nå!

Karl-Tinus Votvik, avd. 8, sa han så med gru på framtida om ikke vetoretten ble brukt mot vikarbyrådirektivet.

Marius Gaarder, avd. 2, var hovedtillitsvalgt for vekterne på Gardermoen. Han sa at Arbeidsmiljøloven brytes systematisk i offentlig sektor, bevisst og ubevisst. - Vi tar det opp gang etter gang at folk dør av varme, og vi ber om en vifte til. Det tar to år. Det er på tide å gjøre noe!

OPPSUMMERING AV JENS STOLTENBERG

Jens Stoltenberg fikk ordet til oppsummering. Han takket for mange gode innlegg. Det var mye å ta fatt i. Han kunne ikke svare alle, både på grunn av tiden, men også fordi han ikke visste alle svarene. Alt er imidlertid notert. Han viste videre til at både Trond Giske og Hanne Bjurstrøm ville kunne bidra med svar på sine områder. Han ville konsentrere seg om noen hovedområder.

Mange hadde tatt opp krav om et anstendig arbeidsliv på ulike måter. Dette er ett av de aller viktigste områdene, der arbeidsmiljøloven er et av de viktigste redskapene. Det ene er å forhindre at loven svekkes. Det andre er å forbedre den, og det behøver ikke bare å bety strengere bestemmelser. Det vil kanskje også å åpne opp for mer lokale tilpasninger. Så er det dette med bransjer. Bransjeplan er under vurdering for renhold. Det første er å få på plass en offentlig godkjenningsordning for renholdsbransjen.

Dokumentasjonsarbeidet ute er viktig. Vi ser stadig at det fins en virkelighet på papiret, og en annen "virkelighet i virkeligheten", og det er den siste som gjelder. Vi ser at et offentlig regelverk for innkjøp fins, der det heter at tariffavtaler gjelder der de eksisterer, og ellers er det bransjenormen som gjelder. Så i teorien er dette på plass, men det fungerer ikke i praksis. Da

må vi spørre: Hvorfor virker det ikke? Det er ofte lettere å vedta enn å overholde en lov. Nå nedsettes et utvalg for at vi sammen med dere skal gjennomgå offentlige anbud og innkjøp. Vi har to pakker på sosial dumping. Vi ser problemet og jobber sammen.

Noen enkeltspørsmål. Når det gjelder rabattordninger for lærlinger på lik linje med studenter, er sannheten at vi ikke har gjort noe. Det svaret er spørsmålsstilleren helt sikkert ikke fornøyd med, og det aksepterer jeg! Det er gjort mye på lærlinger, men ikke når det gjelder rabattordninger. Imidlertid ser regjeringen generelt på ungdomsrabatter, en generell ordning ville være lettere å regulere og kontrollere.

Mange ber om mer penger. Vi bevilger mer penger til mange gode formål, men det er også vår fordømte plikt å prioritere. Skal Stad Skipstunnel prioriteres opp, vel, da må noe annet prioriteres ned. Vi kan ikke gjøre alt på en gang. Det er ubegrenset av gode formål, men ikke ubegrenset med penger.

Et par ting til: Dere skal være stolte av at representanter som Diana, Felicia og Said, som representerer nye grupper. Det er kjempefint at dere får dem med. Når det gjelder sykehus i Nordfjord, er det snakk om å ha en god avdeling i Volda i stedet for to svake. Andre ting vil legges til Nordfjord, slik at samlet tilbud blir bedre. Dessuten er det ikke lang vei til Volda.

Thorbjørg Michelsen hadde snakket om kreft, en av de mest alvorlige sykdommene vi kan rammes av. Altfor mange må vente for lenge på diagnose og behandling. Vi behandler stadig flere og på en bedre måte. I dag lever 2 av 3 etter fem år. Før var kreft en dødsdom, nå er prognosen overlevelse. Det kuttes ikke. Det blir for eksempel mer penger totalt når vi ser på diskusjonen om Aker og A-hus.

Erna Hagensen takket for et fint innlegg. - Vi er stolte av Jens som statsminister. Han tok opp det fagligpolitiske samarbeidet; vi mener også at det er svært viktig. Vi må ha en regjering som lytter til oss, det gjør dere. Ja, det er ikke mange regjeringer som i det hele tatt legger fram et fagligpolitisk regnskap. Hun håpet å kunne ønske Jens velkommen til landsmøtet i 2015 – også da som statsminister.

Møtet hevet kl. 15.50 for 20 minutters pause.

Møtet satt kl. 16.15. Det var 197 stemmeberettigde i salen.

Dagsorden pkt. 4. Vedtektene – Innkomne forslag

Landsmøtet fortsatte behandlingen av pkt. 4 på dagsordenen. Dirigenten sa at under § 6 – Landsmøtets myndighetsområde, stod nå votering over forslag 17, side 9-10 i heftet, for tur.

VOTERINGEN

Forslag nr. 17 – landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag nr. 18 – landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag nr. 20 – landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 9 – Landsstyrets myndighetsområde. Ingen ønsket ordet.

Forslag nr. 22 – landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag nr. 23 – landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 10 Forbundsstyret. Ingen ønsket ordet.

Forslag nr. 24 – landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 11 – Forbundsstyrets myndighetsområde. Ingen ønsket ordet.

§ 12 – Hovedkontor, firmategning og forvaltning. Ingen ønsket ordet.

Forslag nr. 26 – landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 16 – Arbeidsstans. Ingen ønsket ordet

Votering

Forslag nr. 27 – landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 17 Stønad under arbeidsstans

Forslag nr. 29 – landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 19 Kontingent.

Erna Hagensen viste til det Moen hadde sagt før med tanke på kontingent. Hun hadde forståelse for dem som betalte mye kontingent, men det betyr da også at de tillitsvalgte har gjort en god jobb og forhandlet fram en god lønn for de ansatte. Et tak vil ha stor betydning for forbundets økonomi. Et tak på 600 kroner måneden, betyr et bortfall på 10 millioner i året; et tak på 800 et bortfall på 6 millioner. Dette vil altså ha stor betydning for om det skal bli overskudd eller underskudd i regnskapene. Hvor skal vi spare? Kanskje ved å redusere antall ansatte eller redusere på kurs og skolering av tillitsvalgte.

Vi må huske på at vi også har mange som tjener dårlig, og forholdet mellom kontingent og lønn er det samme – vi trekker 1,6 prosent. Den andre siden av saken kan være krav om fritak for de som tjener minst. Hun mente forbundet har en god modell og et passe nivå. NAF har ikke en spesielt høy kontingent; mange ligger langt høyere. Dette må i så fall hentes inn et sted, og hun ønsket ikke å måtte gå til ansatte og si at det ikke var plass til alle.

Geir Kåre Opheim, avd. 6, sa mange reagerer på at det blir trukket kontingent av feriepengene. Han opprettholdt derfor forslag nr. 35 med endring (§ 19 Kontingent):

- trekkes ikke kontingent av ferielønn
- 1,6 endres til 1,82

Tekst: 1. Kontingenten er på 1,82, det trekkes ikke lønn av ferielønn.

Helge Sverre Moen, avd. 3, sa han forstod at det ble reagert på forslag nr. 33 fra avdelingen, og ba om støtte til det mindre vidtgående forslag nr. 34, som opprettholdes og bes vedtatt:

"Vi i avd. 3 foreslår for landsmøtet at vi tar forslag 34 fra avd. 214 Sandbekk gruvearbiderforening inn i vedtektene."

Odd Arild Egeland, avd. 214, viste til forslag 34 om tak på kontingenten og sa at han opplevde diskusjon hele året om hvorfor man skal betale kontingent etter hvor mye overtid man har. Vi vil jo gjerne beholde medlemmene våre og kontingentene deres. Hvis ikke folk får beholdt sin ekstrabetaling, er jeg redd vi mister medlemmer, sa Egeland.

Runar Munkhaug, avd. 8, sa at han hadde et yrke som lavtlønnet. Jeg jobber hver dag med å organisere nye medlemmer. Det første spørsmålet jeg får fra mulige kandidater er hvor mye det koster? Vi har mange deltidsansatte, og her vil man øke minstekontingenten. Et tak på kontingenten strider mot mine prinsipper. Jeg synes forbundet har gjort en god jobb. Han ønsket å beholde paragraf 19 som den var. Det var vanskelig nok å få folk organisert.

Helge Aasmul, avd. 6, viste til forslagene 33 og 34 og sa at man først og fremst ønsket et sterkt og solidarisk forbund, og at man satset på ungdommen. Da koster det også forbundet penger. Erna sa at hvis vi mistet 10 millioner, ville det ført til betydelig mindre aktivitet. Jeg vil være blant vinnerne hvis det innføres tak. Da kan jeg stappe 7-8000 kroner mer i lommen, men de lavtlønte trenger ytelser fra forbundet og rammes hardes ved innskrenkninger i økonomien. Jeg ønsker fremfor alt et solidarisk forbund og et anstendig arbeidsliv.

Kjell Norman Borglund, forbundsstyret, sa seg enig med forrige taler. Solidaritet er det viktigste ordet her. Det er solidarisk å betale etter evne – det samme gjelder i skattesystemet. Man betaler mer for høyere inntekt. Vi har i forbundet opplevd dårligere tider enn dette, og vi vet hva det fører til. Da må vi kanskje ta tæring etter næring. Jeg har en god lønn og betaler årlig 11 000 kroner i kontingent med glede. Han likte også forslag 30, men han ville støtte dagens ordning.

Helge Haukeland, forbundsstyret, sa seg enig med Kjell. Han hadde hørt argumentene både til de med lav lønn og de med høy lønn. For den med lav lønn, betyr det noe at minstekontingenten øker. I dette forbundet er det folk som tjener 450 000, men noen tjener også en million i året. Han var enig med sin navnebror Helge Aasmul i at hvis handlingsprogrammet skal gjennomføres, må det ressurser til. At vi kan miste noen medlemmer til gule forbund, kan så være. Vi har i LO-systemet likevel bedre ordninger for medlemmene enn konkurrentene. Han viste også til at fratrekket i skatten var økt etter at de borgerlige senket beløpet til 900 kroner. Nå er det på 3660 kroner og forsto jeg signalene riktig, kan det bli en videre oppjustering. Han kom inn på mulig fritak på feriepengene og mente man skulle stå på landsstyrets innstilling.

Reidar Løvås, avd. 6 sa at en med 500 000 kroner, ville sitte igjen med 492 000 etter kontingenttrekk, mens en med 250 000 kroner, ville få trukket 4000 i kontingent og sitte igjen med 246 000. Er det slik at vi skal jobbe for at de rike blir enda rikere mens de fattige skal skape et anstendig arbeidsliv for de rike?

Steinar Rindhølen, avd. 2, sa at han jobbet på private anlegg og hadde en høy lønn. Han opplevde at medlemmene på hans arbeidsplass diskuterte assistanse og gratispassasjerer, men ikke den høye kontingenten. Han viste til forslag 35 som han ville stemme imot.

Aleksander Løkke Sørensen viste til forslag 32 om å heve minstekontingenten fra 100 til 150 kroner. Han hadde regnet på hva forbundet skulle dekke med dette bidraget. Det gjaldt porto, forsikring og infomateriell. 1200 kroner dekker ikke utgiftene. Hvorfor skal jeg da verve flere medlemmer som forbundet taper penger på? Derfor bør minstekontingenten opp på 150 kroner, sa Sørensen.

Christian Heinecke, avd. 7, sa at man i vaktbransjen synes at man betalte en passe kontingent. Medlemmene er opptatt av hvilke ytelser forbundet kan gi. Han ville også minne om at feriepenger er lønn. Det er ikke noe for seg. Han minnet om at avdelingene kunne innføre 1,82 allikevel om de ønsket dette. Han syntes det beste var å beholde dagens kontingentordning.

Strek ble foreslått satt under neste taler.

Jan Ove Jørmeland, avd. 7, sa at han egentlig ikke hadde noen problemer med å betale kontingent, men en del folk at de som tjener mest, har problemer. Noen er også engstelige for at noen vil forsvinne til Yrkesarbeiderforbundet hvis det blir en høyere kontingent. Hvis vi taper medlemmer, taper vi også kontingentpenger. Derfor er jeg engstelig.

Ingar Elling M. Eira, avd. 7 sa at menneskene var noen merkelige vesener. De ville bare ha og ha, men de ville ikke gi noe selv. Det kan sammenlignes med å redusere mammas penger og så forvente at man skal få like gode middager for det. Det er jo som å tro på julenissen. Men de trenger selvfølgelig ikke å betale noe, men da får de heller ikke noe. Er det dette vi vil?

Hamdi Sæther, avd. 6 viste til forslag om at det ikke skulle være mindre lønnsomt å melde seg inn i forbundet om høsten enn om våren. Grunnen var kontingent av feriepengene. Men er ikke prinsippet at man skal betale etter evne, sånn som på skatteseddelen. Hvis man innfører en fast kontingent, vil det tilsvare en flat skatt på alle, f. eks. 5000 i året. Hvordan kan det føles urettferdig? De høytlønte sitter jo allikevel igjen med mer penger enn andre etter kontingenttrekk?

Monica Gram Larsen, avd. 2, hadde hørt om argumenter for og mot. Det er snakk om å gi og ta. Vi bør være mer opptatt av hvilke aktiviteter forbundet kan bidra med overfor medlemmene. Det er konkurrenter der ute i markedet. Det må bare føre til at vi arbeider hardere.

Kåre Johnsen, avd. 2, sa at det var betimelig å sammenligne kontingenten med prisen på en øl på Aker Brygge. Hvis man avsto fra en øl på Aker Brygge, så var kontingenten betalt, inklusiv forsikring. Dette er et meget solidarisk forbund. La oss fortsette med det. Vi skal først og fremst jobbe for medlemmene.

Ken André Johansen, avd. 2 sa at han hadde levert endringsforslag til forslag 35, som hadde følgende ordlyd:

Forslag 35. Kontingent er 1,82 % av brutto lønn, feriepenger er da ikke trekkpliktig. Mulig for de klubbene som ønsker det, å trekke 1,6 % av lønn med trekk også på feriepenger

Han sa videre at man ikke kunne godta forslagene 33 og 34.

Berner Midthjell, avd. 6, viste til forslag 35 og sa at det måtte være et poeng at man ikke tapte på å melde seg inn i april for siden å få en kontingentsmell på kontingenten på ferielønningen i juni. Det kunne utgjøre flere hundrelapper. - Jeg tror vi kan verve flere medlemmer hvis vi unngår denne kontingentsmellen, sa Midthjell. Han var for forslag 35, men avviste forslagene 33 og 34.

VOTERINGEN

Dirigenten fastslo at man nå var kommet til voteringen over de enkelte forslagene på vedtektene.

Forslag 32 ble tatt opp først. Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten la til at det etter innstillingen skulle gjennomføres fra 1.1.2012. Møtet godkjente også dette.

Dirigenten foreslo at man voterte over kontingent-tak, tak eller ikke tak. Det ble godkjent.

Voteringen: Det ble vedtatt med overveldende flertall at det **ikke skulle settes noe tak** på kontingenten.

Forslag 35. Landsstyrets innstilling vedtatt med stort flertall.

Forslag 36. Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt, og det var vel nesten umulig å stemme mot.

Tommy Nymo, forbundsstyret, fikk ordet til forretningsorden. Han påpekte at dirigenten ved forrige avstemning hadde votert over dagens kontingentordning med satsen 1,6. Man kan jo etter denne ordningen også bruke 1,82, sa delegaten.

Dirigenten sa at det ikke var noen tvil om at han hadde votert over om dagens ordning skulle beholdes.

Christian Heineche, avd. 7, fikk ordet til forretningsorden og sa at han trodde det forelå et annet forslag med sats 1,82 men med mulighet til å velge 1.6. Hvis det ligger inne i et annet forslag, er det gjort en formell feil her.

Dirigenten sa at forslagene var satt opp mot hverandre.

Janita Blomvik, landsstyret, fikk ordet til forretningsorden sa at voteringen var korrekt. Man hadde vedtatt å beholde dagens ordning, andre forslag var dermed falt.

Forslag 37 ble ikke behandlet.

Forslag 38 ble vedtatt.

På dette tidspunktet meldte *Terje Mikkelsen*, lederen av valgkomiteen, via dirigenten, at valgkomiteens møte startet øyeblikkelig. Dirigenten navnga medlemmene og ba dem innfinne seg på møterommet umiddelbart.

Dette reduserte antallet stemmeberettigede tilsvarende.

AVDELINGENES VEDTEKTER

§ 1

Håvard Næss, hadde bedt om ordet til forretningsorden og han spurte om landsmøtet hadde stemt over forslag 25 denne dagen eller dagen før. Han hadde mistet oversikten.

Dirigenten opplyste at forslaget ikke var tatt opp av noen.

Forslag 39 Landstyret støttet forslaget.

Ragnar Leine fikk nesten ordet til forretningsorden, men ble avvist.

Thorbjørg Michelsen sa at hun så på vedtektene som èn sak, og da hadde Leine hatt ordet tre ganger og kunne ikke få det flere ganger.

Dirigenten hadde funnet ut det samme.
Man tok opp igjen forslag 39. Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslag 40 Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 4

Eva Jenssen, forbundsstyret, hadde et tilleggsforslag til forslag 46:

"Dette gjelder også ved valg av landsmøtedelegater".

Forslag 41
Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 43
Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 44 og 45

Landsstyrets innstillinger enstemmig vedtatt.

Forslag 46
Innstillingen, med Eva Jenssens tilleggsforslag, ble enstemmig vedtatt.

Forslag 47
Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslagene 48 og 49 var dermed falt.

Forslag 50
Her forelå et forslag fra *Ragnar Leine* om suppleringsvalg på ekstraordinære årsmøter.

Kirsti Mandal fikk ordet og sa at forslaget ville koste svært mye ekstra i forhold til dagens ordning. Hun ba delegatene tenke over dette før de stemte.

Det ble votert for og mot landsstyrets innstilling. Landsstyrets innstilling ble vedtatt mot noen få stemmer.

Forslag 51 og 52
Landsstyrets innstillinger enstemmig vedtatt

KLUBBVEDTEKTENE
Forslagene 53 og 54. Landsstyrets innstillinger enstemmig vedtatt.

Dirigenten tok til slutt opp alle vedtektene til samlet godkjenning. Disse ble enstemmig godkjent og dirigenten konstaterte at forbundet hadde fått nye vedtekter.

Dirigenten sa at bergindustrien skulle bli igjen i salen etter landsmøtets slutt. Han refererte en permisjonssøknad som ble innvilget (delegat 94) 9-15 torsdag.

Møtet hevet kl. 17 30.

Landsmøtet torsdag

Landsmøtet startet torsdag morgen kl. 0900. Dirigent *Hilde Thue* ønsket velkommen. Salen ville bli stengt mellom kl. 14.00 og 14.20 i dag, så delegatene ble bedt om å ta med seg sakene sine. Det var kommet inn en klage på røykerne. De ble bedt om å trekke over veien nede og ikke henge foran inngangen.

Dermed åpnet dirigenten for denne morgenens kulturinnslag, og hun ønsket velkommen det eminente DS-koret, som med stående deltakelse fra salen og til stor applaus framførte de kjente og kjære *Syng høyt, kamerater* og *Ta hverandre i handa og hold,* begge med tekst og musikk av *Stein Ove Berg*.

Dirigenten takket DS-koret og la til at hun syntes de var kjempeflinke. Hun ga ordet til sekretær *Ann Kristin Roksvåg* som leste protokollen fra onsdagens møte.

Steinar Rindhølen, avd. 2, kom med en rettelse til referatet istedenfor til protokollen. Han ble henvist til referentene.

Neste taler hadde også en kommentar til dagsreferatet. Han gikk i samme fella. For å bruke hans egne ord.

Ragnar Leine viste til protokollen og sa at han bare hadde fått ordet to ganger i en sak og ble nektet et tredje innlegg. Han hadde levert en ta ordetlapp til, men denne ble feilaktig regnet som innlegg.

Dirigenten sa at han også hadde hatt innlegg i den generelle debatten. Da ble det tre ganger.

Med disse merknader ble protokollen godkjent.

Dirigenten sa at man nå skulle behandle dagsordens pkt. 10. Forbundets handlingsprogram – Innkomne forslag. Ettersom næringsminister *Trond Giske* skulle holde sin innledning kl. 10.00, ville han først gi ordet til en innledning til handlingsprogrammet. Han ga ordet til *Helge Haukeland*, forbundsstyret.

HELGE HAUKELANDS INNLEDNING

Landsmøte, dirigentar, gjestar!

For vel 4 år sidan sto eg her, og mange av dykk var med på å prøva å sjå inn i glaskula på kva som var dei store utfordringane for Norsk Arbeidsmandsforbund og dei områda vi skulle arbeida med i inneverande landsmøteperiode.

4 år er lang tid i dagens arbeidsliv. Oppsummert kan vi trygt sei att på mange område lykkast vi og har fått gjennomført det vi vedtok. Andre område er "uendelege", og må arbeidast med kontinuerlig. Atter andre område forutsåg vi ikkje i det heile. Derfor er dei årlege handlingsplanane til forbundstyre veldig viktige i forhold til dei stadige endringane og nye utfordringar som oppstår i arbeidslivet.

For å involvera breiare i forkant ved utarbeidinga av dette handlingsprogrammet, var avdelingsleiarane og distriktssekretærane vinteren 2009/2010 med på å bestemme att avdelingane skulle få gje sine innspel, på kva politiske saker det var viktig att landsmøte tok stilling til, og kva som bør vera med i handlingsprogrammet for dei neste 4 åra.

Rundskriv om dette gjekk ut til alle involverte 1. mars 2010 med frist om tilbakemelding 1. juni 2010.

Dei fleste avdelingane kom med innspel, og det meste av dette er forsøkt innarbeid i det forslaget til handlingsprogram som no føreligg.

Komiteen som utarbeidde grunnlaget for dette vart innkalla 9. juli og hadde to møter i august/september 2010.
Komiteens medlemmar var:

Britt Rogn	avd 1	Reinhald
Inge Ramsdal	avd 7	Private anlegg
Geir Gravdal	avd 2	Private anlegg
Said Hassen Hamed	avd 6	Reinhald
Jan Morten Langolf	avd 8	NVE
Ulf Terje Eliassen	Ungdomssekretær	

Ann Kristin Kristiansen har vore sekretær.

Komiteens forslag vart, etter ein orienterande runde i forbundstyret, utsendt til avdelingane. Avdelingane fekk svarfrist til 01. desember 2010.

Forbundsledelsen, forbundsstyret og landsstyret har vidare behandla det forslaget som no føreligg.

Sjølv med ein så open prosess og grundig behandling føreligg der 73 forslag til endring og forbetring av handlingsprogrammet, og 9 diverse forslag – mot 71 og 5 i 2007.

Rundt det ganske land har vi mange flotte ungdommar som i desse dagar når dei vaksnes rekker gjennom konfirmasjon. I mange talar får dei høyra om å stå på eigne bein, og sjå muligheiten framfor å fokusera på problem.

Vårt fokus må òg vera på muligheitene. Når vi går ut av denne salen på lørdag, har landsmøte gitt marsordre til lands- og forbundstyre, forbundsledelsen, avdelingar og tillitsvalde, kva som er viktig og kva det skal arbeidast med og mot dei 4 neste åra. Så veit vi att vi har ikkje veto, og i mange spørsmål har vi minst ein part til vi må forhalda oss til og som vi må komma til enigheit med for å oppnå eit resultat.

Ikkje minst politisk er vi avhengig av forståelse og positive vedtak for å vidareutvikla og gjera vårt arbeidsliv og kvardag betre for den enkelte, slik att våre medlemmar har muligheit til å vera velfungerande fram til pensjonsalder, og endå til ha mange gode og meiningsfylte år etterpå. Dèt vil òg kunna verta eit godt samfunnsrekneskap framfor utstøyting frå arbeidslivet og uføretrygd.

Når vi oppsummerar det politiske rekneskapet etter dei 4 siste åra trur eg det hadde vore skremmande tynt med ei borgarleg regjering.

Vi veit det for vi såg korleis dei forringa Arbeidsmiljølova i 2005

Vi veit det fordi vi så kva dei gjore med stønad til arbeidsledige

Vi veit det fordi vi såg kva dei gjore med å trekk større delar av fagforeiningskontingenten frå på skatten, faktisk heilt ned til kr 900,-. I dag er den tross alt på kr 3.660,-

Vi veit det fordi vi har sett korleis dei har stemt på Stortinget for tiltak mot sosial dumping, bl.a. når det gjaldt å forbetra forholda for reinhold. Eg kunne samla opp fleire punkt, men lar det vera.

I dag ropar høgresida på større fleksibilitet i arbeidslivet. 1/3 av Norges arbeidsstyrke arbeidar, meir eller mindre, i dag utafor normalarbeidstida, det vil sei etter klokka 17.00 og fram til 07.00 på morgon. Det vert arbeidd meir og meir natt. Sjølv om nattskiftet vart avvikla på 1970-talet. 13 timar arbeidsdag og normalarbeidstid fram til klokka 21.00 krev høgresida.

Eg spør: - Vil det vera nok når halve Norges befolkning er fleksible døgnet rundt? Er det arbeidet som skal ta all vår oppmerksomheit? Kvifor kjempa våre forfedre for 8 timars arbeidsdag ein gong? Hadde det kanskje noko med å ta vare på ein familie og elles delta i eit samfunnsliv utanom arbeidet òg?

Vi krev no 6 timars dag for reinhaldarane. Dei skal ikkje vera bruk og kast lenger. Ein kan fort snakka seg varm når ein kjem inn på slike tema, og det kan difor vera lurt å stoppa opp litt ved dei 13 hovedpunkta i handlingsprogrammet.

1)
NAF er eit LO i miniatyr med alle sine avtaleområde. Det å ha nok og godt nok skulerte tillitsvalde ute på den enkelte arbeidsplass, har vore ei utfordring for oss, og det vil vera det i kommande periode óg.

Formålsparagrafen i NAF er omfattande og ligg til grunn for virksomheita. Som det heiter blant anna i § 2 "NAF vil motarbeida ulovlig kontraktørvirksomhet, sosial dumping og privatisering av offentlig virksomhet".

Her møter vi mange utfordringar allereie. Omstrukturering og oppkjøp av bedrifter. Stor innleige av arbeidskraft framfor eigne tilsette. Anbudspolitikken der berre prisen vert vektlagt.

2)
Mange avdelingar har fokus og forslag på kontrollen med rutinar for offentlege innkjøp **må** skjerpast slik at norske lønns- og arbeidsvilkår vert ivaretekje på ein forsvarleg måte. Her ligg òg forslag på at berre bedriftar som har tariffavtale skal kunne gje anbud innafor det offentlege.

3)
Som forbundsledaren sa i sin opningstale har NAF arbeidd for eit forbundslaust LO sidan 1989. Etter siste LO kongress var vi ein time i tenkeboksen om det var verdt seg å fortsetja denne saka som vi har fått **lite** støtte på frå andre forbund. Eit forbundslaust LO vil heller ikkje vera problemfritt, men ikkje så meiningslaus som den kampen som foregår mellom ulike forbund til tider, og som gjerne fører dei som kunne vore LO medlemmar går til YS og andre istadenfor. Dette har blitt godt belyst tidligare i landsmøte. Derfor står vi der vi sto før, vi vil ha eit forbundslaust LO.

NAF har god økonomi og treng difor ikkje slå seg saman med andre forbund. Allikevel ser vi att vårt forbund som part i arbeidsliv ofte skal vera representert på mange område, og dette er både tids- og ressurskrevjande, og stundom strekk vi ikkje til. Som de har høyrt tidligare har vi teke imot invitasjonen frå Transport og Postcom og gje inn i eit prosjekt for å få vurdert grunnlaget for vidare samarbeid, eventuelt samanslåing slik att vi har fleire bein å stå på.

Eit viktig område vert óg å arbeida for at medlemmar med ikkje- vestlig minoritetsbakgrunn blir meir inkludert i forbundets aktiviteter.

4)
Innafor informasjon og samfunnskontakt har vi fått sett den største og raskaste utviklinga, og det er ingen grunn til å tru at det stoppar der. Informasjon er viktig, og både vårt fagblad og NAF sentralt er bevisste på å få intervju og nyheter raskt ut. Ungdom og ein del eldre, brukar dei sosiale mediar mange ganger dagleg, og dette er ei utvikling som berre vil gå vidare.

5)
NAF har i fleire år satsa sterkt på skulering og utdanning. God kunnskap tjenar alle partar og kan óg vera med på å forbetra lønnsutviklinga. Her møter vi òg forslaget om full lønnskompensasjon under kurs som vi òg diskuterte for 4 år sidan. Dette har ikkje forandra seg mykje i forhold til faren i å få full beskatning på kompensasjonen. De ser sjølve i forslagshefte meirkostnaden med dette, og det vil kunna føra til at langt færre får delta på kurs (grunnlaget for reknestykket).

Men her ligg og forslag på å få auka forståelsen for norsk kultur og språk i arbeidslivet for våre nye landsmenn, og her trur eg vi er inne på eit kjerneområde.

6)
Rekruttera og ta vare på våre medlemmar er òg ein viktig del i forbundet. Dette området trur eg ikkje vi kan verta for gode på.

I 2007 på landsmøtets første dag kom ungdommen siglande inn på tvers i Norsk Arbeidsmandsforbund, og sidan har dei våre der, vår framtid som skal byggja organisasjonen vidare. Her ligg mange føringar både mot avdelingar og forbund for å ivareta aktiviteten til ungdomane og vi trur det er rett å leggja klare føringar for dette arbeidet. Lærlingane får og sin rettmessige oppmerksomheit og her ligg reine politiske forslag som å styrka Husbanken for å prioritera boligar til ungdommen.

8)
Kapittelet om arbeidsmiljø viser at ei god helse heng nøye saman med eit godt arbeidsmiljø. Mange område innafor Helse miljø og sikerheit vert berørt innafor dei ulike bransjane. Dette kapittelet vil krevja mykje og kontinuerleg arbeid, ikkje minst innafor avtalen om inkluderande arbeidsliv. Lykkast ein ikkje her med å få ned sjukefråveret og folk til å stå lenger i arbeid, kan konsekvensen verta større utgifter for arbeidsgivarsida og karensdagar på arbeidstakarsida. Innarbeidingsordningar, styrking av arbeidstilsynet og krav til at retten til heiltid må lovfestas.

9)
Under ytre miljø kunne det nok vore tekje meir med. Dette har innverknad på vår tryggheit, helse og sikkerheit. Medbestemmelse og medvirkning er viktig. Det er med stor spenning ein ser fram til arbeidslivsmeldinga som regjeringa skal leggja fram no i sommar. Eit sunt og levedyktig arbedsliv og å fremja fornybar og besparande energikilder er óg stikkord under dette kapittelet.

10)
NAF har lange tradisjonar innafor **international solidaritet** som vi høyrde i talen til Erna. Dette arbeidet er viktig for forbundet å fortsetja med, derfor har også det fått sitt eige kapittel. Tida mi tillet ikkje her att eg går nermare inn på dette, berre kort nevna at kampen mot barnearbeid ligg under dette kapittelet.

11)
Innafor tariffpolitikken er der ikkje mindre enn 19 kulepunkt vi skal arbeida vidare med i landsmøteperioden. Eg nevner i stikkordsform:

Ulike EU-direktiv
Ulike garantibestemmelsar
Full fradragsrett for fagforeningskontingenten
Motarbeida sosial dumping
At reglane for omsorgspermisjon vert utvida
Motarbeida ufrivillig deltid m.m.
Ingen enkle område nokon av dei.

12)
Kapittelet om næringspolitikk omtalar blant anna viktigheita av forutsigbart og stabile rammevilkår for næringslivet. Dette kan óg vera god distriktspolitikk. Forsking og skaping av nye arbeidsplassar må gå hand i hand.

Her finn ein òg forslag 113 som omtalar bergindustrien og viktigheita av å utvida og kartleggja nye mineralforekomstar. Ein er òg tydeleg på at ein støttar vidare kålutvinning på Svalbard.

Samferdsel har denne gangen fått sitt eige kapittel. God samferdselspolitikk er òg god næringspolitikk. Samferdsel berører oss alle anten i arbeid eller i dagleglivet. Forbundet har over tid arbeidd aktivt gjennom LOs samferdselspolitiske utval for å fremja våre synspunkter og forslag til Nasjonal Transportplan. Kapittelet må vera overordna.

For NAF er det viktig å henta ut mest mogeleg midlar frå statsbudsjettet for å få løyst oppgåver og for å ha full sysselsetting for våre medlemmar.

Vi ser òg i perioden ei kraftig auke av bevilgningane innafor anelgg.

Bygging er viktig, men drift og vedlikehald på det vi har må få prioritering. Flom og ras skal i større grad forebyggjast. I tillegg må talet på hardt skadde og drepne i trafikken kraftig ned. Sjølv om statsministeren i går viste til stor nedgang i trafikkdrepne i fjor, så mista vi 210, pluss alle hardt skadde. Her ligg alt for mange tragediar.

Vi omtalar jernbane, kysten og vegnettet. Forlengelse av Nord-Norgebana har fått sin plass og bygging av Stad skipstunnel handlar om blant anna auka sikkerheiten på sjø.

Når de har sett gjennom dette handlingsprogrammet finn de gjerne ikkje akkurat dei orda de brukte, men det aller meste skal vera ivaretekje slik det no foreligg. Med dette legg eg fram forslag til handlingsprogrammet for 2011-2015.

Takk til komiteen og alle som har bidrege så langt, og ikkje minst sekretæren som har ført dette i penn og sikkert korreturlese og retta dokumentet minst 15 ganger.

Dirigenten sa at antall stemmeberettigede manglet på tre avdelinger, og bad om å få inn dette.

Kl. 0945 ble møtet hevet for 10 minutters pause.

Møtet satt kl. 09.55.

Dagsorden pkt. 8. Næringspolitikk - Innledning ved næringsminister Trond Giske

Dirigenten ønsket næringsminister *Trond Giske* velkommen, og sa at det var anledning til å tegne seg på talerlista hos Johnny og Linda bak i salen under hans innledning. Dermed gav hun ordet til Giske.

Næringsminister *Trond Giske* takket for invitasjonen. NAF er et stort og viktig forbund når det gjelder næringspolitikk. Han ville begynne med en takk: Uten innsatsen til LO og forbundene ville vi ikke ha hatt en rødgrønn regjering. I 2005 og igjen i 2009 sa dere at nok er nok med Bondevik. Vi vil ha en annen kurs! Giske viste til samarbeidet med en av sine beste venner, distriktssekretær i NAF, *Kjell Iversen*, som dessverre ikke er blant oss lenger. Han medvirket til å vinne Trondheim tilbake i 2003 - etter 14 år med Høyre-styre. Han personifiserte på mange måter de som vant. Det som preger tillitsvalgte er etter min mening idealisme, optimisme, utholdenhet, samholdsfølelse og en usedvanlig lojalitet.

Finnes det i det hele tatt noe vakrere ord enn tillitsvalgt? Ikke bare er man valgt, men folk har tillit til at vi skal ivareta vanlige folks interesser. Vi trenger ikke å sette klistrelapper på oss selv som "for folk flest". Vi **er** folk flest i hverdagen.

Vi som sitter i politiske verv, er også tillitsvalgte. Om jeg er tilliten verdig, avgjøres ikke av terningkast i avisene; den avgjørende testen er den jeg får i Folkets Hus i Trondheim. Takk for innsatsen ved valgene, og vi skal vise oss tilliten verdig, den dere gav oss i 2005 og 2009!

Kjell Iversen var også med på en annen seier i 1994. Mens jeg var AUF-leder tidlig på nittitallet, var jeg med på å organisere EU-motstanden i arbeiderbevegelsen. Da leste jeg meg opp på hva som hadde skjedd i 1972. Da var det AIK, AUF, Grafisk og NAF som laget en allianse. Jeg tok bl.a. kontakt med *Arnfinn Nilsen* i NAF og *Finn Thoresen* i Grafisk, og mange er sikkert glad for den jobben vi gjorde den gangen.

I 2009 gikk vi til valg, ikke på et utydelig budskap, men vi formulerte valget som et retningsvalg. Vi skulle styre Norge gjennom finanskrisen. Vi skulle satse på arbeid for alle. Vi skulle velge velferd fremfor skattelettelser. Høyre kan for tiden gjøre seg høy og mørk og si at det er blått flertall på meningsmålingene. Vi vet imidlertid at ved valg er det et annet alvor i folks partivalg. Folk har sagt ja til de rødgrønne når det virkelig teller, i 2005 og 2009. Vi ønsker ikke en politikk som øker forskjellene.

Vi vil ikke ha skattekutt istedenfor velferd. Vi vil ha eldreomsorg fremfor skattekutt. Vi har også levert varene etter valget. Det er ikke noe som er viktigere for folk enn å ha et arbeid å gå til. Folk må gis muligheter, og det er arbeid som skaper verdier. Vi skal bekjempe fattigdommen også fordi vi vet at ledighet skaper større forskjeller. Vi visste hva vi hadde å gjøre da finanskrisen kom og de amerikanske bankene gikk over ende. Vi brukte statens muskler for å hindre at ledigheten bet seg fast. Jeg er ganske sikker på at min statsminister også sa dette i går, men allikevel. Han sa at det hadde vært veldig hyggelig her, hyggeligere enn i Stortingets spørretime – det var en spøk, sa Giske som viste frem en graf over utviklingen i BNP fra finanskrisen oppsto til dags dato. Den viste klart og tydelig at alle andre land hadde større fall og lengre fall i BNP enn Norge. Norge var suverent best i klassen. På de neste plassene kom Tyskland og Sverige.

Han viste også en graf over sysselsettingen i de vestlige land etter finanskrisen, der det framgikk at Norge kom best ut. - Også vi fikk en liten økning i ledigheten, men nå er vi tilbake på samme nivå som før krisa. Men se på de andre. Vi ser en kraftig økning i ledigheten i Europa og USA. Til tross for at BNP øker, har arbeidsledigheten bitt seg fast. Derfor er det så viktig å unngå

at den øker; den er vanskelig å få ned igjen.

I USA er 30 millioner mennesker avhengige av matkuponger. I Europa er det 24 millioner registrerte ledige, og dette handler i tillegg om familier, barn og ektefeller. I Sverige er hver 4. ungdom uten arbeid, i Spania e tallet 50 prosent. Dette er en sosial katastrofe som vi har klart å styre utenom. Noen spør: - Hva er vitsen med en rødgrønn regjering, med et fagligpolitisk samarbeid? Her ser vi nettopp noe av vitsen. Retten til arbeid er helt sentral.

Men sjøl om vi har unngått krisa i Norge, så er den ikke over ute i verden. Det er millioner av arbeidsledige, det kuttes i offentlige budsjetter og statsgjelda øker. Dette rammer også norske arbeidsplasser og bedrifter, fordi vi har en eksportrettet økonomi. Derfor la vi fram vår vekstpakke da den private etterspørselen stoppet opp, og mange nye arbeidsplasser er skapt. Og det må understrekes at de verdiene som går tapt, det arbeidet som ikke utføres, ved at folk går arbeidsledige, det kan aldri kompenseres for. De er tapt for alltid. Og dette handler ikke bare om økonomi.

Vi må aldri glemme at dette handler om mennesker, om utrygghet ved å arbeide i bedrifter som sliter, den vonde magefølelsen det skaper å gå og være usikker på hvor lenge du har arbeid. Og dere er jo ikke bare opptatt av de som har arbeid, dere er like opptatt av de som ikke er i jobb, bl.a. gjennom en fantastisk ting som roterende permisjoner, og gjennom moderate lønnsoppgjør.

Høyresida tar feil når den sier at en sterk fagbevegelse, kollektive avtaler og ordna arbeidsforhold er en konkurranseulempe. Sannheten er at det er tvert om – dette er Norges største konkurransefordel! Vi greier å konkurrere til tross for høye kostnader. Dette er fundamentet for den norske modellen som gir verdisikring, vekst og gode bedrifter.

Nå er det blitt moderne å være sosialdemokrat, det skal til om med ha vært Anders Lange som fant opp den norske modellen, og Erna Solberg er for velferdsstaten. Det var en litt annen tone da vi overtok i 2005. Da varsla Børge Brende i VG dommedag, og sa at titusener av arbeidsplasser ville gå tapt. Jens svarte: - Dette er som når pyromanen snakker om brannvern.

Men hvordan ser det egentlig ut 5-6 år etter at vi tok over? Giske viste en graf der det framgikk at Norge har hatt en kraftig sysselsettingsvekst på

over 220 000 arbeidsplasser i Norge. Erna Solberg sier det har skjedd i offentlig sektor. Ja, det er riktig at det har vært vekst i offentlig sektor, men 150 000 av de nye arbeidsplassene er kommet i privat sektor. Og vi har hatt vekst i industrien, og dette er viktig. Vi skal fortsatt være et industrisamfunn med høyproduktive jobber som gir den verdiskapingen vi er avhengige av.

Men da er det også viktig at vi definerer verdiskaping. Om overskuddet øker i en bedrift, er det ikke verdiskaping om det skjer på bekostning av de ansattes lønn og arbeidsvilkår. Norge blir ikke rikere av å flytte penger fra en gruppe til en annen. Det er ikke verdiskaping å erstatte fast ansatte med vikarer, av å selge Hafslund til private – det er å flytte verdier fra det offentlige til det private. Noe av det siste Høyre og Frp gjorde i Trondheim, var å selge kraftverket. Beregninger viser at tapet for kommunen pr. i dag er på ca. 6 mrd. kroner. Riktignok var Statkraft kjøper, men dette var da en gave fra kommunen til staten.

Privatisering av Statkraft, salg av aksjer i Hydro, DnB og Mesta? Vi mangler da ikke kapital i det offentlige; vi har milliarder på bok. Dette er bare å overføre gode selskaper til private, og i denne forbindelse til utlandet, for det er bare utenlandske kjøpere som er aktuelle. Vi vil for vår del bruke eierskapet aktivt til å styrke næringsgrunnlaget. Vi må aldri tilbake til den passive, næringsnøytrale politikken. Vi kan ikke satse på alt. Vi har viktige basisnæringer som olje og gass og maritim virksomhet, men vi trenger også nye.

I dag benyttet Giske landsmøtet til å lansere en ny slik næring, en vekstnæring som vil fortsette å vokse. Verden vil etterspørre norske råvarer innen mineraler. Vi har kompetanse, havner og andre forutsetninger. Derfor varslet Giske fra talerstolen en ny nasjonal strategi for mineralnæringen. - Vi skal utnytte mulighetene. Derfor er bevilgningene til NGUs letevirksomhet doblet.

Ifølge en FAFO-rapport representerer offentlige innkjøp 16 prosent av BNP. Det offentlige er med andre ord en klar premissleverandør på området, og det legges for stor, ensidig vekt på pris. Men billig kan bli dyrt, fordi det kan stå i veien for mer innovative og framtidsretta løsninger; og det kan gå ut over lønn og arbeidsvilkår for de ansatte.

Erna sa ved åpningen av dette landsmøtet at diskusjonen om klasseskiller ikke er over i Norge. Nei, det ser snarere ut som om noen vil gjeninnføre

klasseforskjellene. Fremskrittspartiet vil at arbeidere igjen skal forhandle på egen hånd om lønns- og arbeidsvilkår. Vi ser også at tankesmia Civita vil ta sin del av ansvaret for den norske samfunnsmodellen. *Kristin Clemet* vil ha sin del av æren for sosialdemokratiet. Det var sikkert høyrefolk som ble skutt i Menstadslaget, og det var sikkert Høyre som sto fremst i kampen mot *Karl Glad* og lockouttrusselen i 1986. Det var sikkert også Høyre som kjempet fram 8-timersdagen og arbeidsmiljøloven. Vi skal vel egentlig være glad for at de ønsker litt av æren for den sosialdemokratiske modellen og at det ikke er omvendt, at ikke vi nå sier at liberalismen egentlig var vår idé. Einar Gerhardsen var den store liberalisten, liksom. Jeg tror vi har en god sjanse til å vinne den konkurransen om hvem som har stått for fremveksten av velferdsstaten.

Hvis vi ser på Fremskrittspartiets program, står det helt klart at arbeidere ikke har rett til pause; de har ikke rett til søndagsfri. Arbeiderne skal ha avtalefrihet, overtid kan pålegges uten varsel og folk skal jobbe inntil 13 timer per dag. Overtid skal skje ved behov, inntil 400 timer ekstra i året. Det er jo samme leksa om igjen! Dette er et angrep på opparbeidede rettigheter. Dette som er bygget opp over 40 år, kan de rive ned på fire år. Det er vi som er garantister for at rettighetene ivaretas. Raymond Johansen sa under Aplandsmøtet at et bulgarsk orkester nok kunne spille "Yesterday", men det var tydelig for alle at de ikke hadde skrevet sangen sjøl.

Arbeiderpartiet er best på velferd. Vi er best til å sikre arbeid for alle. Vi er også best på verdiskaping og industriell vekst. Dette nyter både arbeidstakere og eiere godt av. Vekst og trygghet går hånd i hånd. Vi skal føre en aktiv, ikke en nøytral næringspolitikk. Vi ønsker en aktiv stat som også satser kapital i næringsutviklingen. Når vi til alt overmål også er best på verdiskaping, må vi si oss fornøyd. Tusen takk for oppmerksomheten!

Innledningen ble etterfulgt av stående ovasjoner.

Dirigenten takket *Trond Giske* for innledningen og åpnet for debatt. Hun foreslo 2 minutters taletid fra første stund, og dette ble enstemmig vedtatt.

DEBATTEN ETTER GISKES INNLEDNING

Håvard Næss, avd. 4, takket for en god innledning. Han sa at han kom fra ei lita bygd, Hommelstø i Brønnøy kommune. For 10 år siden var det ei utdøende bygd, der det var størst aktivitet på gamleheimen. Da ble det startet

opp en bergverksbedrift. I dag er det totalt 90 sysselsatte i en bedrift som tenker i 100 års perspektiv.

Kalken vi tar ut blir brukt til overflatebehandling og fyllstoff i papir. Dette er et miljøvennlig produkt. Brønnøy Kalk er 100 % norsk eid. Oppredningsverket er i Elnesvågen. Hustadmarmor er 100 % utenlandsk eid.

- Hva vi skal leve av etter oljen, er et stadig tilbakevendende tema i norsk samfunnsdebatt. Det er et viktig tema, som vi som fagforening bruker tid og krefter på å tenke over. Svaret er ikke enkelt, og trolig finnes det ikke ett, men flere svar. Få næringer er så lønnsomme at de kan konkurrere i omfang og størrelse med oljeinntektene. For meg er det ganske tydelig nat bergverksnæringen bør være en av de næringene vi bør satse på.

Vi vil at dere skal opprette et ressurssenter for mineralressurser plassert i Nord-Norge. Det kan bidra til vekst i næringa. Det vil være viktig, ikke bare i nord, men for hele landet.

Arild Olsen, avd. 142, sa at han også kom fra bergindustrien. På Svalbard hadde gruveindustrien stått sentralt i 100 år var selve grunnfjellet bak Svalbard-samfunnet og Longyearbyen. Svalbard fremstår i dag som en mønsterkommune hvor både turistnæring og forskning blomstrer. Alt spirer og gror på Svalbard for tiden. Det er mange lokale gründere. Og gruveselskapet som tidligere var subsidiert av staten bidrar i dag med betydelige midler til statskassa.

Men et av problemene nå er at sentralfeltet i Svea snart er uttømt. Vi setter vår lit til det nye Lunkefjell-prosjektet. Dette gir lyse utsikter, men problemet er at det ennå ikke er gitt grønt lys i Miljøverndepartementet. Konsekvensutredningen er foretatt. Miljøavdelingen hos sysselmannen er positiv. Skal vi risikere at alle pengene som er brukt i prosjektet, er brukt til ingen nytte? Vi må ikke skrote dette prosjektet på grunn av en "populær" miljøpolitikk. Vi må være proaktive. Jeg vil sitere Bjørnstjerne Bjørnsom som en gang sa: "Norges fjell skal betale Norges gjeld!" Jeg er helt enig med ham.

Monica Bolli, avd. 142, kom også inn på problemene etter Svea Nord-epoken. I dag har Store Norske store problemer med å opprettholde familiesamfunnet på Svalbard. Det mangler bl.a. boliger, og man frykter at man mister kompetanse. Vi kan ikke som på fastlandet flytte for å skaffe oss

annet arbeid i nabokommunen. Det er ikke livsløpsboliger som bygges på Svalbard. På grunn av usikkerheten med hensyn til fremtiden, kan det være mange som slutter, og da mister vi kompetanse.

Dirigenten sa at **strek** var satt.

Odd-Gunnar B. Braathen, avd. 1, viste til at hans bedrift LNS Spitsbergen var terminert av Store Norske. Dette innebar at den kontrakten man hadde hatt i ti år, ble avsluttet. Store Norske er et selskap som eies 99,5 % av staten. I februar fikk vi vite at vi skal avslutte arbeidet 1. desember, som er midt i lastesesongen i Svea. Vi vet ikke i dag hva som skjer. Akkurat nå skjer det en befaring på vår arbeidsplass. Dette skal pågå til 6. juni. 60-70 arbeidere er nå i tvil om fremtiden. Fra Store Norskes side er det gjort klart at kompetansen i vårt selskap skal være med i det nye selskapet. Det sies at man har vært fornøyd med hvordan vi har utført arbeidet for Store Norske, så vi vet ikke hvorfor vi er blitt terminert. Både familiefolk og enslige venter på svar.

Thorbjørn Jungård, forbundet, viste til at Rosenborg nylig tapte på Lerkendal, men en patriot sa til meg at de likevel spilte bra! Det hjelper jo lite når de taper. Det er tross alt resultatene som teller. Norske bergverk må bygges videre ut. Samfunnet og næringslivet trenger ikke bare mineraler. De trenger sand, grus og pukk. Dagens bergverksindustri krever nye moderne maskiner, mobilsystemer og flatskjermer. Vi må lete mer intenst i Norge for her ligger det ressurser for tusenvis av milliarder kroner. Vi må forvalte de geologiske ressurser på land like godt som vi har gjort til havs. Han ønsket også etablert et industriforetak som gikk i bresjen i Norge. Han ville komme tilbake til resonnementet i neste innlegg, som han allerede hadde tegnet seg til.

Kåre Johnsen, avd. 2, sa innledningsvis noe om at "betterø, dette var bra", som ho sa etter å ha kosa seg om natta. Han hadde sett Giske skjelve mange ganger når han ble konfrontert med nedleggelser og slakting av norske bedrifter. Etter hans mening burde norske myndigheter nekte slakting av fabrikkutstyr. Hvis de ikke kunne nyttiggjøre seg det selv, burde de selge det til andre industriforetak. Det viser seg at mange av disse bedriftene kunne drives forsvarlig hvis de bare ikke hadde vært slaktet. Hvis Siv Jensen er den nye Ap-politikeren, så må det være etter at de har slukket lyset!, sa Johnsen.

Jens Petter Hermansen, forbundsstyret, viste til at Giske ikke hadde snakket veldig pent om Børge Brende i sin innledning. Likevel hadde han utnevnt ham til styreleder for Mesta. Hvordan hadde dette seg? Var han god nok til det, da? I en revidert stortingsmelding tidligere i år om statlig eierskap, står det at man ikke vil flytte Mesta fra kategori 1 (forretningsmessige mål). Vi skulle ønske vi kunne komme i kategori 3. Vi har også ønsket oss en mer aktiv eier slik at vi kunne brukes som et markedskorrektiv. Vi har sett hvordan prissamarbeid og lokale monopoler har ført til en uheldig utvikling,

Tommy Nymo, forbundsstyret, sa at han også var bergverksmann. Det sies at vi skal satse på bergverksindustrien, men da trenger vi også en stor norsk aktør. Det er mangel på kapital i Nord-Norge. Dessuten må vi opprette et ressurssenter for mineralutvinning, som en del av nordområdesatsingen. Dette bør være et statlig ansvar, men gjerne i samarbeid med private aktører. Vi burde fått et Mineral-Statoil. I dag er Statoil blant de mest innovative innen offshorenæringen, takket være god statlig satsing. I Sverige og Finland er det gjennomført omfattende kartlegging av ressursene. Vi ønsker også en norsk kartlegging velkommen.

Tordis Breivik, landsstyret, sa at den borgerlige regjeringen hadde privatisert 100 arbeidsplasser i veisektoren. Det var da Mesta ble skapt. Masse dyktige folk som vi hadde den gangen, ville ha holdt veiene i bedre stand enn de er nå. I stedet ble det satset mer og mer på innleie av utstyr og folk. Man sa at dette var billigere. Man parkerte sitt eget utstyr og reduserte antallet ansatte. Mesta ble også et konsern, og utviklingen viser at de store konkurrerer mot hverandre. Derfor synes jeg at Giske må kunne kreve bedre samarbeid mellom enhetene. Ved fusjoner får de tillitsvalgte lite innsyn. Standardsvaret er at det er for komplisert. Jeg synes vi skal kunne forlange fagarbeidere på alle plan og tariffavtaler i alle ledd, sa Breivik.

Ola Duås, avd. 8, takket for en god innledning. Han kom fra bedriften Minera, som bl.a. hadde drift på Oppdal og i Sverige. Det var snakk om den største skiferforekomsten i landet. Man hadde 190 ansatte og en omsetning i 2010 på 190 millioner kroner. Her hadde man innført 6 timers arbeidsdag og to skift. Prosjektet startet i 2006. Det var faktisk arbeidsgiverne som foreslo kortere arbeidstid. Sykefraværet var oppe i 14-15 %. Nå er det nede i 5 %. Han viste til handlingsprogrammet og forslaget fra renhold om å jobbe for sekstimersdagen. På Oppdal har vi skifer for to generasjoner fremover,

men et problem er at det ligger inntil verneparken. Han anbefalte regjeringen om å satse mer på bergindustrien - også i Sør-Norge.

Ingar Elling M. Eira sa: - Kjære næringsminister! Mye av det jeg hørte var som en sang, og hvis det er en god sang, vil man gjerne høre den flere ganger. Giske sa at fagbevegelsen var en garantist for en rødgrønn regjering. Ja vel, men ikke alene. Regjeringen selv må bidra. Regjeringen må vise evne til liv. Pasienten må komme seg opp. Jeg tror kanskje moderniseringen av politikken har ført til at rødfargen blekner, særlig når man tenker på at mer og mer offentlig tjenesteyting settes ut på anbud, og at det er så liten vilje til å få en statlig styring på kraftproduksjonen. En ukontrollert modernisering bygd på sosialøkonomiske prinsipper, kan fort bli til politisk adopsjon, sa Eira.

Karl Severin Olsen, forbundsstyret, sa at Ålesund fotballkubb ikke hadde sluppet inn så mange mål som Rosenborg gjorde hjemme. Han viste til privatiseringen av Kystverket i Ålesund. Etter dette hadde den operative driften blitt satt bort til Secora av en bevisstløs kystdirektør. Kystverket trenger den kompetansen som 160 ansatte representerer. Det hjelper ikke om vi pøser på med ingeniører. Vi må ikke komme i den situasjon at vi selger kompetansen videre. Giske snakket også om å vinne valget. Snakk ikke så mye om dette. Snakk heller om hva du vil levere!

Ragnar Leine, avd. 2 viste til motkonjunkturpolitikken og de resultater man hadde å vise til overfor verden for øvrig, men det er litt paradoksalt at Norge skal tjene på kriser i Midt-Østen og Nord-Afrika. Han gikk inn for at det ble bygget et industriarbeidermuseum i Oslo, i tilknytning til Akerselva, som har vært så sentral for industrireisingen i Norge - ikke bare i Oslo. Vi må også beholde industriarbeidsplasser i Oslo slik at ungdom med fagbrev kan få jobbe i Oslo etter utdanningen.

Erlend Hjartholm, avd. 2, sa at han representerte Oslo/Akershus, men opprinnelig kom han fra et sted i Sogn og Fjordane. Hvor er det ressursene befinner seg? Jo, det er rundt i landet. I min hjembygd i Sogn er vel gjennomsnittsalderen 50 + i kommunen. Det finnes ikke arbeidsplasser utover eldreomsorgen; det utvikles ikke noen arbeidsplasser i fylket. Det er 3-4 kommuner i fylket som har vekst, alle andre har tilbakegang.

Jan A. Klemetsen, avd. 2, sa at det fagligpolitiske samarbeidet er helt avgjørende. Vi trenger hverandre. Uten fagbevegelsen ville vi ikke hatt en

rødgrønn regjering i dag. Når det gjelder anbud, legges det altfor mye vekt på pris. Dette må det bli slutt på, og det er spesielt underleverandørene som utgjør problemet. Hva vil statsråden gjøre for å sikre at offentlig virksomhet bare benytter seriøse leverandører? Når det gjelder den høye strømprisen om vinteren, sa han at det må settes grenser for nedtapping om høsten.

Terje Tyriberget, avd. 5, var enig med Giske i at vi kunne være stolte over å ha berget sysselsettinga under finanskrisa, det var ingen andre som klarte det. 250 000 nye arbeidsplasser er skapt, og det er riktig at 4 blå år kan rive ned like mye som 40 rødgrønne kan bygge opp. Giske hadde sagt at det er viktig for ansatte å kjenne trygghet for arbeidsplassen. Når det gjelder Mesta Entreprenør, er vi usikre på framtida. Ledere slutter nesten før de har begynt, og dette er ikke noe godt signal for oss som jobber ute med å bygge vei. Han ville gjerne ha signaler om den videre kurs for Mesta.

Thorbjørn Jungård, forbundssekretær, sa at det var brukt mye penger på letevirksomhet i Norge, ufattelige summer, men nesten alt brukes under vann. På land er det bevilget 100 mill. over 4 år; dette kan settes opp mot 30 mrd. årlig under vann. Til Oslo/Akershus er det stor tilflytting, og det er viktig å få kartlagt ressursene i Sør-Norge før områdene bebygges. En mineralstrategi er viktig. Kineserne investerer milliarder i Afrika for å få hånd om ressurser. Og, Giske, la ikke Miljøverndepartementet ta hånd om Lunkefjell og Svalbard!

GISKE OPPSUMMERER

Trond Giske fikk ordet til oppsummering og takket for mange gode innlegg. Det hadde vært mye snakk om mineraler, og det var han glad for. Mange forhold vil bli tatt opp i mineralstrategien, og det vil bli et tett samarbeid med NAF når strategien skal utformes, for dere har mye å bidra med. Han ville også minne om at dette globalt er en bransje med veldig tøffe arbeidsforhold, hvor det kan gå på livet løs.

- Vi vil for vår del bygge på det beste i Norge av standarder når det gjelder helse, miljø og sikkerhet, og vi vil sørge for et mer enhetlig lovverk, sa han. Det er stor etterspørsel etter råstoff, bl.a. i Europa, og Giske hadde registrert stor interesse for Norge som leverandør på dette området. Vi trenger kapital, investorer og store aktører. Svalbard er en viktig del av mineralstrategien, og han skulle sjøl dit om et par uker. Det er i landsmøtet pekt på Lunkefjellprosjektet, og Store Norske er en nøkkelbedrift. Det er tatt opp problemet med kontraktene der, og dette er en alvorlig sak som er under etterforskning.

I tilknytning til Mesta sa han at noe av det beste med norsk fagbevegelse, er forståelsen for at bedrifter ikke kan gå med underskudd over tid. Dette gjelder også for offentlig eide bedrifter. Hvis ikke, undergraves hele idéen med statlig eierskap. Det gjelder også Mesta. Bedriften må gå godt for å være en trygg arbeidsplass, men det må selvsagt skje i samarbeid med de ansatte og på en god norsk måte.

Det samme kan sies om Secora, som også var tatt opp i debatten. Arbeidsplassene blir trygge ved at en kan konkurrere om de lønnsomme oppdragene, og han var sikker på at det ville bli funnet en god industriell løsning for Secora. 60 000 av de nye arbeidsplassene har for øvrig kommet på Vestlandet. Bare i Hordaland, Erna Solbergs hjemfylke, er det under den rødgrønne regjeringa skapt like mange arbeidsplasser som i hele Norge da Erna Solberg satt i regjering. Og det er på produktivitet, kompetanse og dyktighet vi skal være best, ikke på å være billigst.

Giske avsluttet med en historie. Det er ofte slik at hans statssekretær på kort varsel må steppe inn for statsråden når noe kommer på. Under et slikt tilfelle var det en dame som gikk fram til statssekretæren og sa: - Du Giske, du er mye penere i virkeligheten enn på tv!

Med dette takket han for oppmerksomheten.

Erna Hagensen overleverte blomster og takket for inspirerende og gode innlegg. Forbundet er opptatt av å ha en aktiv og synlig næringsminister, og det er Giske. Vi er også opptatt av at det skapes gode rammevilkår for de bedriftene staten eier. Hun noterte den hyggelige nyheten om berginDustrien. Dette vil kunne gi nye arbeidsplasser i distriktene, og det trengs.

Dirigenten hevet møtet kl. 11.30 for et kvarters pause.

Møtet satt kl. 11.50.

Dagsorden pkt. 9. Veiskiller i norsk arbeidsliv - Innledning ved arbeidsminister Hanne Bjurstrøm

Dirigenten ønsket velkommen og gav ordet til arbeidsminister *Hanne Bjurstrøm*, som takket for en hyggelig velkomst, og beklaget at hun måtte begynne med å si at NAF har store utfordringer, eller rettere problemer, på sitt område. Det er store problemer knyttet til renhold. Det har vi visste lenge, men det ble godt dokumentert i FAFO-rapporten i går. Det ble dokumentert uverdige forhold både i privat og offentlig sektor.

Økt bruk av anbud i offentlig sektor setter arbeidsvilkårene under press. Norske lover og regler følges ikke. Sosial dumping er alvorlig nok, men det følger også med en rekke andre alvorlige, kriminelle forhold, som skatteunndragelser og svart arbeid. Slik kan vi ikke ha det. Alle ressurser må settes inn. Situasjonen rammer ikke bare ansatte, men også seriøse aktører.

Sosial dumping er et spørsmål om samfunnsmoral og om hva slags samfunn vi ønsker å leve i. Vil vi ha en underbetalt underklasse, eller tjenerskap, som utfører det arbeidet vi ikke vil ha og som er praktisk talt uten noen rettigheter? Vi har alle et ansvar: Er en tjeneste for billig, er det også noe galt et sted.

Renholdsyrket må gjenreises. Det må skapes lovlige og ordnede forhold, og her skal dere vite at dere kan stole på en rødgrønn regjering i dette arbeidet, sa Bjurstrøm. Derfor har regjeringen startet arbeidet med et treparts bransjeprogram der renhold er først ut, og da må vi ha aktiv deltakelse fra dere for å få bukt med dette. Regjeringen har bestilt en situasjonsbeskrivelse fra FAFO som skal foreligge i slutten av juni, det skal opprettes en ID-ordning og en godkjenningsordning for bedriftene. Arbeidstilsynet er styrket med 10 mill. kroner, og allmenngjøring av tariffavtaler på dette området er snart på plass.

Hun var ikke stolt av det som framkom i FAFO-rapporten når det gjelder offentlig sektor, men det er tatt fatt i også dette. I etterkant av Adecco-saken er det nedsatt et utvalg for å se på sosial dumping i offentlig sektor, med særlig fokus på kommunesektoren. Som arbeidsminister hadde hun også vært tydelig overfor sine regjeringskolleger på at de må rydde opp innen sine ansvarsområder. Vi har en stor utfordring i at det offentlige ikke viser vei slik det skal gjøre.

Hun hadde stor tro på regionale verneombud. De trengs, og nå har vi fått en løsning. De skal formelt være ansatt i Arbeidstilsynet, men de skal fungere som verneombud på regionalplan. Hun mente det var funnet en god løsning og takket NAF for medvirkning til å få den på plass. Hun hadde gått gjennom en del grunnleggende ting som Regjeringen må gjøre for å få orden i denne bransjen. Men også forbundet har et ansvar. Det trengs mer organisering. For å vri litt på et utsagn: - Gå ut og gjør alle renholdere til deres medlemmer, så skal vi nok greie å få til ryddige forhold i bransjen, sa hun til slutt.

Dirigenten sa at det var mange talere på lista, men hun ville starte uten begrensning i taletida foreløpig.

DEBATTEN ETTER BJURSTRØM

Rolf Martin Madsen, landsstyret, viste til at Bjurstrøm hadde sagt noe om hva slags samfunn vi vil ha. Flere av hans kolleger i Veidekke opplever at de ikke får dagpenger. Det kan ikke være riktig at vi må shoppe folk til sesongen der ute hvert år. Kompetanse kan gå tapt. Det er jobbet en del med dette i Veidekke, og mange venter på svar. Ingen tør å ansette folk i dag.

Thorbjørg Michelsen, avd. 1, ville si litt om NAV. Det er mange av oss som har hatt en alvorlig sykdom som har møtt problemer der. For sin egen del ville hun si at hun var kommet tilbake i jobb på tross av NAV, ikke på grunn av NAV. Noe er til å le av: - De sier at du skal finne deg sjøl! Det har jeg gjort for lenge siden; det jeg trengte var arbeidsrelaterte kurs.

- Det er ikke det at jeg ikke vil jobbe. Det tar bare noen lenger tid å komme tilbake etter sykdom, sa hun. Vi må slåss for rettighetene våre i NAV. Du ringer, den og den har ikke peiling, du settes over hit og dit. Dette burde være enklere. Nei, NAV hadde ikke vært slik hun trodde, og hun ville aldri mer stå med lua i hånda for å få økonomisk hjelp – det får være måte på å bli sett ned på.

Lise Myrvold, forbundssekretær, takket på det hjerteligste for at man nå fikk RVOene. Dette har vært en lang prosess. Det har vært snakket om i 30 år, og da *Dagfinn Høybråten* satt på Bjurstrøms plass, var det ikke mye velvilje å få. Optimismen steg da de rødgrønne overtok i 2005, og vi møtte velvilje da, men hun ville berømme Hanne for den handlekraft hun har vist. Det er nå vi får resultatene.

Eva Jenssen, forbundsstyret, sa at NHO synes å samarbeide når det passer dem, så hun trodde ikke helt på dem når de sier at de useriøse skal ut. Det er noe som ikke er helt bra her. Vi skal ha samfunnsmoral, men hvorfor skal alt være så billig da? Vi har ikke mer tid på oss; de seriøse løper beina av seg. Bemanningsbransjen brer om seg innen våre områder. Det gjør også noe med lønnsforhold og arbeidsmoral. Hun var skeptisk til at RVOene skulle ansettes i Arbeidstilsynet, men innså at det var snakk om et kompromiss, så hun ville si takk, likevel.

Dirigenten satte ned taletiden til 2 minutter.

Britt Rogn, landsstyret, sa tusen takk til Hanne for det hun her hadde fått til, og hun håpet det ble fulgt opp. Selv hadde Rogn tatt fagbrev innen renhold og fått litt bedre lønn, man da får du høre at du koster for mye. Oppdragsgiverne bør sette pris på fagarbeid, og det koster litt mer. Deltid er et stort problem. Du får ikke banklån med 50 %-stilling. Det brukes bemanningsbyråer og utenlandsk arbeidskraft som ikke kjenner norske vilkår og bestemmelser. Her er det mye som må kontrolleres og følges opp. Det offentlige må gå foran.

Einar Helge Johannessen, avd. 1, arbeidet innen vakt i Østfold. Han hadde nylig opplevd at firmaet hadde vunnet et anbud, men så viser det seg at det skal brukes et svensk bemanningsbyrå for installasjon. Folk sies opp daglig; veldig mange har mistet fast jobb. Den offentlige anbudspolitikken har vært veldig utsatt. Vi har fått oppsigelser tre ganger på grunn av at anbudene ikke har vært klare. Her må vi følge med.

Robert Valslag, avd. 8, ville snakke om tariffpolitikk. Sosial dumping og ønske om heltidsstilling, er viktige saker. Men han ville minne om at det fins avtaler helt ned i 125 kroner timen, og sjøl med 100 prosent stilling, gir ikke det ei levelig lønn. Det blir 230 000 kroner, ca. 60 prosent av gjennomsnittlig industriarbeiderlønn. Satsene må justeres opp til et levelig nivå. Selv med 40 års opptjening ender du opp som minstepensjonist. Hva kan statsråden og regjeringen gjøre med dette?

Bjørnar Myre, avd. 9, syntes det var godt å høre det som skjer innen renhold. Vi skal ikke behøve å ha de useriøse bedriftene. De er bare på jakt etter profitt, mange må jobbe for en slikk og ingenting, ja, det er som å gå 100 år tilbake i tida, da du måtte stå med lua i handa og be om en liten skjerv. Godt

vi er kommet bort fra dette. Nå gjenstår det å se resultatene.

Helge Aasmul, avd. 6, arbeidet innen privat anlegg der det har vært gode forhold i mange år, men nå merker vi at også denne bransjen settes under press av aktører som opererer med langt dårligere lønns- og arbeidsvilkår. Han minnet om at det offentlige allerede har et regelverk, og dette bør tas i bruk i kontraktene som inngås. Det er renhold som sliter mest, med en beintøff arbeidsdag. Hanne hadde vært innom det meste. Allmenngjøring må på plass snarest mulig, pluss kanskje 6 timers arbeidsdag.

Helga Perander, avd. 9, ville også få takke Hanne. - Det hun har gjort, er viktig både for renhold og for alle andre. En anbudsperiode kan vare i 4 år, og når den er over, kan en ny bedrift overta, og da kan vinneren gjerne velge og vrake. Situasjonen kan utnyttes til å bli kvitt eldre som kanskje koster litt mer og som kan bli syke.

Said Hussein Hamed, landsstyret, var takknemlig for at den rødgrønne regjeringen hadde satt av mer midler til kursing av innvandrere enn det høyreregjeringa hadde gjort. Han viste til statistikk fra NAV om at 70 prosent får jobb via kjente. Dette nettverket har ikke innvandrere. Når de har tatt kurs, har de nesten ikke mulighet for å få jobb eller lærlingplass. Han ville gjerne at Bjurstrøm så på denne situasjonen og at hun setter av midler som brukes direkte til å hjelpe dem til å skaffe seg jobb etter at de har tatt kurs.

Anne-Karin Johannessen, landsstyret, sa at nå har vi fått en minister som forstår renhold. Endelig. Dette er en kjempesak. Vi står sammen for et godt og inkluderende arbeidsliv. Hun hadde selv bakgrunn fra renhold, og hadde opplevd forholdene på kroppen. Bemanningsforetak er noe forferdelig. Her må vi ha nye regler.

Marte Martinussen, avd. 8, hadde bakgrunn fra Statens veivesen i Nord-Trøndelag. Her har vi både prosedyrer og håndbøker å følge. Men hva med sanksjoner? Hva er de statlige mulighetene når vi påviser lovbrudd etter lovbrudd?

Hamdi Sæther, avd. 6, sa at noe som opptok han mest, var at deltid ikke bare var et problem i offentlig helsesektor. Det var også et kjempeproblem innen vektertjenesten. Det er ingen vektere som får begynne på heltid i bransjen. Vi har fått inn en avtale om at man skal kunne begynne på 70 %

og er nødt til å betrakte dette som en seier. Nå er det ikke slik at man ikke kan jobbe full tid. Det kan man gjøre ved å shoppe vakter. Da bombes man med tekstmeldinger hele tiden. Hvis man er mye syk, får man ikke ekstravakter. Heller ikke hvis man sier nei til en ekstravakt. Da sier de at du er vanskelig. De fleste unge vekterne blir utbrent etter et par år i bransjen. Det er jo synd at de skal bli lei av arbeidslivet etter så kort tid!

Ingebrigt Bjerke, avd. 8, sa at NAV var på kollisjonskurs når det gjaldt de tillitsvalgte som jobbet på skianlegg. Dette er sesongarbeid, og det er faktisk mest å gjøre om sommeren. Mange er heltidsansatt i asfaltbransjen og har krav på dagpenger. De forlanger et anstendig arbeidsliv. Men nå har arbeiderne på Oppdal fått permitteringsvarsel, og da sier NAV at det ikke er sikkert at de får dagpenger. Det må vurderes individuelt. Derimot får sesongansatte dagpenger. Dette er ikke et forhold vi kan akseptere.

Trine Wiig Hagen, avd. 2, takket statsråden for det hun hadde gjort for renholdsbransjen. - Du har gått opp løypa, men du må ikke legge deg til å hvile på laurbærene. Du må sikkert gå løypa opp igjen og opp igjen. Du er ikke ferdig med jobben!

Kjell Norman Borglund, forbundsstyret, sa at han for en gangs skyld kunne konstatere at vi hadde en statsråd som leverte. Dette var man ikke bortskjemt med. Det var jaggu på tide. I dag hører man om begrepet sosial dumping i annenhver setning. Det er et økende problem. Her trenger vi en lovendring. Vi har avskaffet slavearbeid. Nå må vi avskaffe sosial dumping. Vi må også gjøre mer for de som ikke er 100 % friske.

Tallak Askland, avd. 7, sa at han ikke hadde trodd han skulle snakke til en minister, men når det er noe man brenner for, må man jo bare gjøre det. Han påpekte det faktum at i offentlige anbud er det bare pris som teller. Jeg jobber i Mesta. Statens Vegvesen tar ikke hensyn til kvalitet eller om en bedrift har tariffavtaler. Her burde jo staten gå foran og være den flinkeste i klassen.

Nils Spjeldnes, avd. 2, ville fremme et forslag om et annet grunnleggende problem som ikke var reist av andre. Han syntes det var vanskelig å se på at kanskje 50 000 papirløse i Norge mistet retten til arbeidstillatelse og skattekort i forbindelse med at de skulle sendes ut av landet. Problemet var bare at man ikke hadde noen steder å sende dem til. Kunne man ikke gi dem noe som ga dem anledning til å arbeide? Hvis ikke, vil det oppstå gråsoner

mellom det vanlige arbeidsmarkedet og det svarte. La dem heller få en arbeidstillatelse light og et skattekort!

Marius Gaarder, avd. 2, takket også statsråden for innledningen. Hun viser at hun tar ufrivillig deltid på alvor. Det er mange som sliter med dette. Mange har 4-5 jobber for å tjene nok. Dette er helt uverdige arbeidsforhold. Gjennom offentlige anbud vil man spare penger, men samtidig bidrar dette til sosial dumping. Gaarder jobbet som vekter på Gardermoen. Her hadde man de siste årene halvert antallet heltidsansatte. Han syntes at man måtte få en lovfestet rett til heltid i løpet av de neste 6 årene.

Hilde Hollund, avd. 7, sa at hun hadde vært i renholdsbransjen i 20 år. Hun syntes det var ufattelig alle de lovbrudd som statsråden hadde avslørt. Hjertelig takk! I Rogaland vet vi hvor viktig det er med regionale verneombud for i det hele tatt å gå på jobb. Regionale verneombud er en viktig sak.

Jan Arthur Klemetsen, avd. 2, takket for en god innledning. Det er slett ikke alle ministere vi har jobbet så godt sammen med som deg, Hanne! Jeg synes veien å gå er å få til allmenngjøring av tariffavtalene. Samtidig trenger Arbeidstilsynet enda mer penger. RVO for renhold er en bra sak. Her har de satt seg på bakbeina i årevis og ventet lengst mulig. Det må være slik at heltid er en rettighet og deltid et valg. Mange på deltid sliter med bitte små stillingsbrøker. De offentlige anbud legger 100 % vekt på pris, 0 på kvalitet og 0 på tariffavtale. – Jer er glad for at Jens valgte deg som arbeidsminister for Arbeiderpartiet, sa Klemetsen.

Kåre Johnsen, avd. 2, sa at han var glad for at statsråden var ute og gikk, og at hun ikke var av dem som bare ligger der og tar imot. Han sa at han så på bemanningsselskapene som en mark i et råttent eple. Man forsynte seg bare av det man ville; resten kastet man fra seg. Hvem skal betale for ødeleggelsene etterpå, når man har ødelagt den produktive delen av markedet? – Vi er et fargerikt folk i Norge. Vi tenker rødt stemmer blått og jobber svart. La oss imidlertid holde den røde fane hevet!

Henning Bråten, avd. 9, sa at han var en moderne rallar som kom fra Syd-Varanger og gruva der. – Selv om vi yngler som kaniner, selv om vi har den moderne rallaren til å fly på jobb, selv om vi i fjor i samarbeid med NAV og videregående skole utdanna 60 dumper-sjåfører, er det ikke nok. Vi trenger folk, og folk med kompetanse.

Bjarne Haakon var for et par år siden på Kimek og lanserte servicekontoret for utenlandske arbeidstakere. Der skulle det bl.a. bli lettere for russere med kompetanse å søke arbeidstillatelse i Norge. Der skulle Arbeidstilsynet, skatteetaten, UDI og politiet danse i en effektiv svaneballett og behandle søknader som kniv i smør. Men i dag er det bare skatteetaten som er der i en ensom closedans. Når kommer resten?

Kommer de tidsnok til at vi får grensebeviset, et bevis som for øvrig ikke inneholder noen forenkling av å bruke arbeidskraft i Nikel, som bare er fire mil unna. Med en dagpendling derfra, kunne vi løst mange problemer i industrien i Øst-Finnmark, sa Bråten.

Dirigenten ga ordet til arbeidsministeren for en oppsummering.

HANNE BJURSTRØMS OPPSUMMERING

Hanne Bjurstøm sa at hun slett ikke skulle hvile på laurbærene. Tusen takk for rosen! Det var veldig hyggelig. Men jeg er så strengt oppdratt at jeg tar ros som en forpliktelse. Rosen gjør meg også litt nervøs, men jeg er fullt klar over at jeg ikke kan hvile på laurbærene.

Hun slo videre fast at den innførte RVO-ordningen i renholdsbransjen, var en seier for NAF. Jeg er klar over at anbudsvirksomheten undergraver det tradisjonelle arbeidslivet. Jeg går likevel ikke inn i en debatt om for eller mot anbud. Det vil overskygge de reelle problemene. Det jeg har som utgangspunkt er, det som er min jobb, er at norske lover skal følges i Norge. Det er min viktigste oppgave.

Hun var videre enige med dem som mente at rutinene i Arbeidstilsynet var for dårlige. Mange ropte på flere og sterkere sanksjoner ved lovbrudd. Dette kunne det sikkert være behov for, men først og fremst må vi se om det vi innfører, fungerer i praksis. Vi må ikke innføre noe som ikke virker. Hvis ikke politi og påtalemyndigheter følger dette opp, hjelper det lite med høyere straffer. Arbeidstilsynet må få et større spekter å spille på, et større spillerom. Det var en i debatten som hadde sammenlignet bemanningsbransjen med en mark i et råttent eple. Dette bekymrer meg mye. I dag er det i Norge registrert 1500 bemanningsbyråer. Hvem ville trodd at Adecco, det største og mest anerkjente internasjonale selskapet, skulle være det verste? De opererer i mange land. - Dette gjør at jeg også er bekymret for de 1499 andre bemanningsselskapene. Regjeringen skal følge opp de kravene som

er reist av forbundet, sa hun.

Jeg vet også at det er andre enn renholderne som har problemer. Men det er på en måte renholdernes dag i dag. Vi har valgt ut én bransje som den første i programmet. Vi må få bukt med dette problemet, og vi har valgt å begynne med en bransje.

Mange sliter med å få en full lønn å leve av på grunn av deltidsjobber. Problemet er ikke at de ikke får **jobbe** heltid, de ansettes bare på deltid. Jeg vil ikke stå her om noen år og si at jeg dessverre ikke leverte det jeg lovet denne dagen. Jeg lover heller ikke for mye, men det jeg lover, skal jeg levere. Det lover jeg.

Forbundsleder *Erna Hagensen* takket statsråden og sa at Hanne alltid ville ha en stor plass i forbundets hjerte, i våre hjerter, kanskje spesielt for renholdsbransjen. Våre forbund i Danmark og Sverige sliter med mange av de samme problemene som oss. Nå vil Norge fremstå som et mønsterland for andre. Tusen takk!

Dirigenten takket også statsråden for innsatsen og ba om at redaksjonskomiteen for politiske uttalelser møte utenfor salen etter lunsjen.

Salen ville være stengt mellom 1400 og 1420, men åpne for ettermiddagsmøtet presis kl 14.30.

Møtet hevet kl. 1300.

Møtet ble satt igjen kl. 14.30. Valgkomiteen gikk i møte nå etter lunsj. Organisasjonsarbeidere og RVOere skulle møte bak i salen etter møtets slutt denne dagen. Vekterne skulle også samles bak i salen i løpet av en pause. Avd. 3 fikk podiet og framførte den nye kampsangen:

Norsk Arbeidsmandsforbunds nye kampsang (sentral versjon)

Vi skal opp, vi skal fram

(Tekst og melodi: Vidar A. Røren)

Vi skjøna ka so gjer det at fleire og fleire ser det, vi lar oss ikkje blende av populistiske trende.
Kampen som e ført i alle tide he vør vår, med håp om rett og rettferd i dei frø som vi sår.

Refr.: Vi skal opp vi skal fram vi skal bygge vårt land,
Vi skal sammen være klar og gje morgendagen svar.
Vi skal opp vi skal fram vi skal trygge vår stand,
Vi skal sammen stolt stå fram til vårt budskap e i havn.

Hverdagsjag og slit, for den vanlige mann og kvinne, med
Arbeidsmandsforbundet he du alt å vinne.
Den rettferd som du søke står vi sammen for å dele,
Den urett som du føle skal vi kjempe for å kvele.

Refr.: Vi skal opp...

Samhold e vår sak og vår rygg er rett og rak,
Still krav til dine steg og stå fram på din veg.
Vårt fellesskap er sterkt, deg er deg det gjelde
Og slik er det vi e inn i forbundet.

Refr.: Vi skal opp...

Vi gir oss aldri selv om ting sku gå på tverke, kom og bli med så skal du fellesskapet merke.
Vi står på sjøl om nokon skulle falle, for at vi he plass til alle.

Refr.: Vi skal opp...
(To ganger)

Dagsorden pkt. 10. Forbundets handlingsprogram - Innkomne forslag

Dirigenten sa at på dette punktet hadde *Helge Haukeland* holdt innledningen tidligere denne dagen, og landsmøtet gikk nå videre i behandlingen. Hun forslo samme framgangsmåte som for vedtektene. Først blir det en generell debatt om handlingsprogrammet, da ingen forslag framsettes. Så går vi videre på hvert enkelt punkt i programmet, og da kan forslag opprettholdes eller fremmes under hvert punkt.

Steinar Rindhølen, avd. 2, sa med erfaring fra dagen før, at hvert enkelt forslag som framsettes under debatten, måtte refereres for salen før voteringen. Han mente også at landsstyrets innstilling ikke bør stilles opp mot alle andre forslag dersom det er flere. Det kan svekke oppslutningen om landsstyrets innstilling. Han foreslo at den ble satt opp mot hvert enkelt motforslag, og det mest ytterliggående først.

Dirigenten sa at vi skal bli flinkere til å referere forslagene, men hun holdt fast på at landsstyrets innstilling ble satt opp mot alle andre forslag under punktet samtidig. Hvis den faller, kommer vi til de andre forslagene.

Rindhølens forslag ble tatt opp til votering. Dirigentbordets forslag vedtatt. Dirigenten minnet også om at forretningsordenens pkt. 4 om maks tre ganger ordet i én sak gjelder, og at handlingsprogrammet er å oppfatte som en sak.

Ragnar Leine lurte på hva som ville skje hvis det var flere forslag som måtte samarbeides. Vi har god tid. Her gjelder det å ikke gå for fort fram.

Dirigenten sa at i slike tilfeller ville forslagene bli sendt til redaksjonskomiteen, som så vil komme tilbake til landsmøtet med eventuelle nye forslag. Deretter ble det åpnet for generell debatt på handlingsprogrammet.

GENERELL DEBATT

Steinar Rindhølen, avd. 2, sa at handlingsprogrammet er en god følgesvenn for de neste 4 år; vi har en mal å gå etter. Men det er mange skjær i sjøen, det er som Stoltenberg sa i går lettere å vedta enn å gjennomføre. Men vi må ha en fagforeningsvennlig regjering etter neste valg også. Det er trolig enda viktigere enn et godt tariffoppgjør. Mange har vært opptatt av bemanningsbyråer og utfordringene der, noe Flåthen også hadde vært inne

på. Mange bedrifter har ikke tariffavtaler og faller utenfor de begrensninger som gjelder. Han hadde tatt opp saken i ulike fora uten den helt store responsen. Vi har § 14.2 og § 14.9, men vi bare prater om det. Vi gjør ingenting. Han ville skrive en uenighetsprotokoll, og oppfordret andre til å gjøre det samme.

Thorbjørn Jungård, forbundssekretær, mente som foregående taler at handlingsprogrammet ville bli viktig for de neste 4 år. En kompis hadde sagt til han at solidariteten strekker seg bare til lommeboka. Det er viktig å utvikle det internasjonale faglige samarbeidet og solidaritetsarbeidet. Vi må ikke bli for navlebeskuende. Norge er en svært liten del av verden, men av og til løfter vi blikket, og vi har stolte tradisjoner på området. Fagbevegelsen er internasjonal av natur. Selv hadde han hatt gleden av å delta på møter med Los Mineros i Mexico, landets gruvearbeiderforbund. Det betyr veldig mye for dem at vi engasjerer oss. Det skal ikke mer til enn noen uttalelser.

Dette forbundet er medlem av i alt fire internasjonaler. *Arnfinn Nilsen* var med på å utarbeide ILO-konvensjon 176 om HMS i bergindustrien. Det er på tide å gå videre, vi må prøve å få til noen internasjonale prosjekter, vi kan gå via Norad.

Thorbjørg Michelsen, avd. 1, sa at handlingsprogrammet var et viktig dokument. Dette er det programmet vi skal jobbe etter de neste fire årene. Hun ville understreke noen saker som hun syntes var spesielt viktige. Det ene var Nordlandsbanen. Det var viktig at den ble forlenget, ikke minst av miljøhensyn ved at man fikk mer trafikk over fra vei til bane. Hun slo også et slag for Eidanger-tunnelen som allerede var nevnt i Norsk Transportplan. Hun var også glad for at man har fått RVOere for renhold.

Vi trenger dette også i høyeste grad innen privat parkering. Disse er også satt ut på anbud, og i noen selskaper betaler man bare lønn etter antall bøter man har skrevet ut. Dette er en utsatt gruppe, også de som jobber på Gardermoen. Vi er en utsatt gruppe, akkurat som vekterne. Vi anmelder noen forhold, men de går dessverre ikke til rettsapparatet fordi vi må håndteres etter det privatrettslige lovverk. Da hjelper det ikke at vi har beviser. Hvis vi hadde jobbet i kommunen, hadde det blitt straff med en gang. Hun hadde til slutt en bønn til alle i NAF. Få flere i parkeringsbransjen til å organisere seg! Blir vi flere, blir vi også sterkere.

Eva Jenssen, forbundsstyret viste til forslag 83 om sekstimersdagen. Hun mente at man først skulle jobbe for å få til forsøk med sekstimersdagen innen renhold. Dette er utprøvd i LO-regi, men det har ikke resultert i noe. Derfor synes jeg at vi skal begynne i én bransje og kanskje få i stand dette i samarbeid med arbeidsgiverne. Jeg synes landsmøtet skal støtte dette forslaget. Så får vi se hvor langt vi kommer. Kanskje det tar 30 år, men vi gir oss aldri, sa Jenssen.

Bjørn-Erik Johansen, avd. 2, ville snakke om rekruttering. Han ville så et korn, ikke fremme noe forslag. Politiet hadde drevet mye med det man kalte forebyggende arbeid. Kanskje skulle vi begynne med det samme. Vi kunne gå inn på yrkesretta skoler og fortelle dem om faglige rettigheter og farene for sosial dumping. Han sa at det var behov for sekstimersdagen - ikke bare i renholdsbransjen. De unge vil kanskje lettere organisere seg – når de vet om oss på forhånd.

Dirigent foreslo **strek** satt etter neste taler.

Ragnar Leine, avd. 2, kommenterte forslag 83 og sa at sekstimersdagen burde innføres i alle bransjer, ikke bare i renholdsbransjen. Dette bør være den neste store reformen. Han viste til de gode resultatene ved Minera Skifer i Oppdal. Han trodde ikke bare at sykefraværet ville reduseres, men man kunne også oppnå mindre deltid. Han viste til de eldste erfaringene med sekstimersdagen i Battle Creek i USA hvor Kelloggs cornflakes hadde innført sekstimersdagen så tidlig. Dette var beskrevet i en bok. Innføringen var en betydelig suksess. Den eksisterte helt fram til 1985. De ble den fjernet av kapitalkreftene i USA. Det som kommer frem i boken, er at man fikk bedre tid til familieliv, mer tid til naturopplevelser, sport og fritid eller simpelthen å kunne snakke mer med naboen.

Han viste til forslag 103 fra avd. 8. *Diana Kuuskler* hadde fremmet viktige synspunkter om sosial boligpolitikk dagen før. Den sosiale boligbyggingen måtte gjenreises. Ungdom måtte få boliger utenom det ordinære boligmarkedet hvis de skulle ha råd til å kjøpe en bolig. En annen ting han ville minne om, var internasjonal solidaritet. Han mente at forbundet skulle arbeide for at LO brøt samarbeidet med Histadrut. Dette er en organisasjon som har jobbet tett sammen med det sionistiske prosjektet siden 1918. De støtter ulovlige bosettinger, de støtter muren og de behandler palestinske arbeidere som annenrangs borgere.

Dirigenten sa at **strek** var satt.

Jan Arthur Klemetsen, avd. 2, takket Helge for en god innledning. Det var all grunn til å være stolt over det forbundet hadde oppnådd, men vi skal aldri si oss helt fornøyd. Handlingsprogrammet er viktig, men enda viktigere er praktisk handling. RVO-saken tok lang tid å få gjennom, men forbundet har stått på og fått dette til. Han viste til forslag 71 som var støttet også av landsstyret – det gikk på det fagligpolitiske samarbeidet.

Handlingsprogrammet varer i fire år, og det er lang tid. Man spør seg alltid om det som ikke er gjennomført også. Jeg har vært så heldig at jeg fikk gå på Geneve-skolen. Der oppdaget man fort hvilke luksusproblemer vi har i norsk fagbevegelse. I Columbia var problemet at mange av lederne var drept, i Sør-Afrika var problemet heller at de fleste hadde flyttet inn i regjeringsbygget. Han ba om at diverse forslag ble behandlet for seg.

Anne-Karin Johannessen, landsstyret, viste til avsnittet om skolering og utdanning. Her står det at forbundet vil arbeide for å oppnå mulighet til å utbetale full lønnsdekning for lengre kurs og skoleringsmoduler i NAFs, LOs og AOFs regi. - Jeg har jobbet mange år som tillitsvalgt og har sett at jeg går i minus hvis det har vært mange kurs, frikjøp og lignende Vi taper også pensjon i egen bedrift når vi får fri fra jobb uten lønn og får tapt arbeidsfortjeneste. Det må det arbeides for å forbedre ordningene. Jeg vet at noen bedrifter har en ordning som gjør at de kan sende regning til LO etterpå, og dermed taper ikke medlemmene penger eller pensjonspoeng. Vi lever i 2011, og ingen vil tape penger. Verden går fremover, trodde Johannessen.

Helge Sverre Moen, avd. 3, sa at han dagen før hadde argumentert med at det burde innføres tak på kontingenten. Det gjorde han for å styrke rekrutteringen, ikke for sin egen del. Jeg var ikke opptatt av egne penger. I dag har jeg ikke noe forslag, men Bjørn Erik hadde en ide om at vi kanskje skulle gi opplæring tidlig. Når vi etter innføring av sekstimersdagen, får to timer til overs, kan vi kanskje bruke disse til rekruttering. Jeg er også for allmenngjøring av tariffavtaler, men det forutsetter at alle er organisert. Alle må med.

Brede Edvardsen, avd. 1, sa at det hadde vært mange smarte innlegg på landsmøtet. Det gjaldt innlegg om konkurranseutsetting, anbud og bemanningsselskapene, om sosial dumping o.s.v. Han ville ta opp det problemet

som oppstår når sykelønnsordningen nå endres. Man vil fjerne adgangen til aktiv sykmelding. Dette er en ordning vi har brukt mye i vår bedrift. Heretter skal man ha graderte sykepenger. Dette rammer de deltidsansatte og innleide. I vår bedrift har vi eget bemanningsbyrå. Det er i grunnen ikke noe annet enn en snikinnføring av midlertidige ansettelser.

Han nevnte også konflikten med FF om organisering av stuepikene. De tilhørte samme forretningsområde, og når anbud skal skrives, legger man til grunn det billigste alternativet, og det er ikke vårt. Her må du passe på, Lise, sa Edvardsen.

Said Hassen Hamed, landsstyret, sa at språkopplæring var meget viktig. Det er for mange nøkkelen for å få arbeid i Norge. Han viste til forslag 68 fra avd. 2 som også var støttet av landsstyret. Han ville minne klubblederne om at det var mulig å få penger til kurs i AOF-regi. Hans bedrift hadde fått en halv million kroner til språkopplæring. 60 fra min bedrift har fått bedre språkopplæring gjennom denne ordningen. Vi kan hjelpe til. Han støttet også forslaget om sekstimersdagen.

Dirigenten sa at det var 186 stemmeberettigede i salen og sa at man ville behandle handlingsprogrammet avsnitt for avsnitt.

Handlingsprogrammet

INNLEDNING

Her var det ingen som forlangte ordet.

FORMÅLSPARAGRAFEN

Jan Arthur Klemetsen, avd. 2, viste til forslag 56. Han ville ta det opp igjen ettersom han ikke syntes det var ivaretatt i landsstyrets innstilling. Han ville at forslaget ble oversendt redaksjonskomiteen som et tillegg.

Maj- Britt Bongé Johansen, avd. 2, sa at det var en gal utvikling med mye ufrivillig deltid, utvanning av bransjer, sosial dumping. Dette uvesenet må vi også bekjempe gjennom formålsparagrafen, sa Johansen og henviste til forslag 56. Hun ønsket at dette tillegget kom med.

Strek var satt.

Dirigenten foreslo at forslag 56 ble oversendt redaksjonskomiteen og dette ble godkjent.

Forslag 57 Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 58. Landsstyrets innstilling vedtatt.

Forslag 59 skulle sees i sammenheng med forslagene 99 og 100.
Landsstyrets innstilling: Intensjonene støttes, ble vedtatt

Forslag 61
Landsstyrets innstilling vedtatt

EGEN ORGANISASJON
Strek ble satt.

Forslag 62 Innstillingen enstemmig vedtatt

Forslag 63 skulle sees i sammenheng med forslag 64. Landsstyrets innstilling: Tiltres, ble enstemmig vedtatt.
Informasjon og samfunnskontakt

Strek ble satt

Forslag 65
Landsstyrets innstilling vedtatt.

SKOLERING OG UTDANNING
Jan A. Klemetsen, avd. 2, sa at landsmøtet har demonstrert at det er et fagligpolitisk verksted, hvor viktig dette er, og hva som kan bli konsekvenser hvis vi får en annen regjering. Han oppfordret folk til å få til noe fagligpolitisk lokalt og jobbe sammen med partiene på venstresida.

Galina Iampolskaja, avd. 2, jobbet i renhold og understreket hvor viktig det var å lære seg norsk. Arbeidsgiverne utnytter de som ikke kan det. Det er viktig å kunne fortelle om situasjonen på sin arbeidsplass. Språket er nøkkelen, også i integreringssammenheng. Hun støttet forslag nr. 68.

Christian Heinecke, avd. 7, tok opp forslag nr. 66. Kurs er viktig. Uten kurs fra NAF ville han helt sikkert ikke ha stått her i dag. Det er ikke alle som har fått det økonomisk bedre, som forbundslederen sa, og han så et stort problem her. Kurs koster mye, det er så, men det er viktig for framtida å få med alle. Så selv om det kostet, ville han på vegne av avdelingen opprettholde forslag nr. 66.

Landsstyrets innstilling ble satt opp mot forslag nr. 66. Forslag nr. 66 vedtatt.

Forslag nr. 67, sees i sammenheng med forslag nr. 68 – landsstyrets innstilling vedtatt.

Forslag nr. 69 – landsstyrets innstilling vedtatt.

Forslag nr. 70, sees i sammenheng med forslag nr. 71. Landsstyrets innstilling vedtatt.

Forslag nr. 72 – landsstyrets innstilling vedtatt.

Forslag nr. 73, sees i sammenheng med forslag nr. 76 – landsstyrets innstilling vedtatt.

Forslag nr. 74, sees i sammenheng med forslagene 134 og 135 – landsstyrets innstilling vedtatt.

Forslag nr. 75 – landsstyrets innstilling vedtatt.

Landsmøtet hevet kl. 15.40 for 15 minutters pause.

Møtet ble satt kl. 15.55. Antall stemmeberettigde i salen var 196. Dirigenten sa at de som var tilbake fra permisjon, måtte melde fra til sekretariatet, slik at vi vet hvor mange stemmeberettigede som til enhver tid er i salen. Vekterne skulle møte bak i salen etter møtets slutt. Renholderne skulle møtes i foajéen. Det samme skulle avd. 1.

Landsmøtet gikk videre med behandling av handlingsprogrammet

REKRUTTERING OG MEDLEMSPLEIE
Ingen ønsket ordet.

UNGDOMSARBEIDET
Ingen ønsket ordet.
Forslagene 77 og 78: Landsstyrets innstilling vedtatt.
Forslag 79: Landsstyrets innstilling vedtatt.

ARBEIDSMILJØ
Ragnar Leine, avd. 2, framsatte et tilleggsforslag til nr. 83 om å arbeide for å innføre 6-timersdagen med full lønnskompensasjon. Han ønsket forslaget oversendt redaksjonskomiteen. Han mente også at forslagene 97, 98, 99, 100 og 101, og muligens 102 ikke hørte inn under tariffpolitikken, og burde legges under et annet kapittel.

Eva Jenssen, forbundsstyret, opprettholdt forslag 83 fra avd. 8. - Det står for seg sjøl, og vi må starte i én bransje.

Jan Ove Jørmeland, avd. 7, fremmet forslag om nytt punkt som ble vist på skjermen.

Forslag nr. 82 – landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Einar Johannessen til forretningsordenen: - Forslag nr. 76 er ikke votert over.

Dirigenten sa at nr. 76 ble behandlet under nr. 73, og er allerede tiltrådt.

Jan A. Klemetsen, avd. 2, sa at Leines forslag ikke var blitt behandlet.
Forslag 83 – landsstyrets innstilling vedtatt.

Tilleggsforslaget fra Ragnar Leine – vedtatt oversendt redaksjonskomiteen.

Maj-Britt Bongé. Johannessen, avd. 2, lurte på hvordan man kunne stemme over andre forslag når landsstyrets innstilling allerede var vedtatt.

Christian Heinecke, avd. 7, syntes dette ble rotete. Eva Jenssen opprettholdt sitt forslag, så kommer det et tillegg fra Leine, da bør vel de to settes opp mot hverandre?

Helge Haukeland, redaksjonskomiteen, sa at komiteen går gjennom alle forslag, og et forslag kan godt komme tilbake til landsmøtet. Når det gjaldt dette punktet, hadde landsmøtet etter hans oppfatning gitt et meget klart signal til komiteen.

Forslaget fra Jørmeland om arbeidstidsordninger innen bergverk, ble vedtatt oversendt redaksjonskomiteen.

YTRE MILJØ
Jan Kåre Rugtvedt, avd. 1, fremmet forslag om energipolitikk.

Forslag 85 - landsstyrets innstilling vedtatt.
Forslag 86 – landsstyrets innstilling vedtatt.
Forslag 87 – landsstyrets innstilling vedtatt.
Forslag 88 – landsstyrets innstilling vedtatt.
Forslag 89 - landsstyrets innstilling vedtatt.

Det forelå et forslag fra *Jan Kåre Rugtvedt.* Han hadde levert et forslag som omhandlet det ytre miljø. Han ønsket seg en sosial energipolitikk hvor man fikk til en helstatlig regulering av kraftmarkedet og kunne sikret forutsigbare priser på strøm og vannressurser i magasinene. Dagens system ga etter hans mening usikre prognoser og fremtidsutsikter for familier og bederifter.

Dirigenten spurte om man kunne stemme over om dette skulle oversendes dette til redaksjonskomiteen.

Marius Gaarder, avd. 2, ba om ordet til forretningsorden og sa at dette var et nytt forslag. Forslagsfristen var forlengst gått ut. Det er mange ting vi kunne tenke oss å foreslå, men det går bare ikke nå.

Dirigenten sa at det var et minstekrav at de som entret talerstolen leverte navn eller nummer. En ble avvist da han forlangte ordet til forretningsorden for annen gang.

Dirigenten sa nå at man avviste det fremsatte forslag fra Rugtvedt.

Terje Mikkelsen sa til forretningsorden at hvis dette forslaget skulle avvises, måtte man også avvise et annet forslag. Enten måtte begge avvises eller begge behandles. Vi kan ikke gjøre forskjell.

Ken André Johansen, avd. 2, mente forslagene kunne sendes til redaksjonskomiteen.

Ingar Eira spurte om dette var et nytt forslag. Han hadde oppfattet det slik at det var et tillegg til et annet forslag. Man må være klarere på dette når man presenterer forslaget. Ellers må dirigenten rette det opp.

Dirigenten forslo 10 minutters pause 16.35.

Pausen ble doblet og møtet satt igjen 17.55.

Dirigent *Hilde Thue* sa at dirigentene ville legge seg flate. - Vi har gjort feil, og vi vil nå foreslå at de to forslagene blir oversendt redaksjonskomiteen til behandling. Men etter dette, vil vi følge forretningsorden som sier at hvis det fremsettes et forslag som ikke har noe med innkomne forslag å gjøre, skal de avvises.

Landsmøtet godkjente dette.

De fremsatte forslagene ble enstemmig vedtatt oversendt redaksjonskomiteen.

Dirigent *Bjørn Tiller* fortsatte behandlingen av handlingsprogrammet.

INTERNASJONAL SOLIDARITET
Forslag 90

Landsstyrets innstilling vedtatt.

Forslag 91 Enstemmig vedtatt.

Forslag 92 Intensjonen støttes. Innstillingen vedtatt.

TARIFFPOLITIKK
Helge Aasmul, avd. 6, viste til forslag 94 til handlingsprogrammet. Intensjonen med forslaget var at alle skulle ha samme rammevilkår ved konkurranseutsetting. Han satte frem et forslag med en ny ordlyd som gikk på dette. Blant annet skulle reglene bare ta hensyn til bedrifter med tariffavtaler. Han foreslo dette oversendt redaksjonskomiteen.

Ingebrigt Bjerke, avd. 8, sa at han var med i tariffrådet for skianlegg. Han hadde et tilleggsforslag til forslag 97. Generelt vil jeg si at forbundet har en bra tariffpolitikk, men på enkelte områder kan den være mer presis. Han ønsket et nytt kulepunkt etter 3.5.7. Han poengterte at de private ville ha minst like mye i tillegg ved natt, helgedag og helligdag som det offentlig ansatte får. Det er 233 %. Vår avtale sier bare "tillegg" – det kan bety 50 øre!

Knut Mathisen, avd. 8. Viste til forslag 93 som var ment som et forslag som skulle hjelpe de svakeste på arbeidsplassen. Innen maskin hadde man mange som hadde dysleksi, og de hadde vanskeligheter med å føre sine egne saker. Etter nøye overveielse trakk han forslaget og sa at man ville prøve å komme frem til en ordning med OKAB lokalt.

Roger Sveen, avd. 2 sa at han tidligere hadde fremmet et forslag til forslag 130. Han mente dette var plassert på feil sted. Han var opptatt av å verne om vekternes egentlige fagoppgaver. I dag ble vektere satt til renhold, rene vaktmestertjenester og trafikkvakter. Dette er selvfølgelig sosial dumping når fagarbeidere blir satt til andre arbeidsoppgaver enn de er utdannet til. Det er anbudspolitikken som har fremmet denne utviklingen. Jeg så akkurat på nettet utlyst en stilling. I denne stillingen skulle man være vekter, ha ansvar for drift av eiendom og service på kundens leietakere. Dette er ikke noe annet enn vaktmestertjenester. Dette er dagens virkelighet i vekterbransjen. Man driver sosial dumping mellom ulike fagområder. Han viste til forslagene 360, 361 og kulepunkt. 9. Det kreves endring i Hovedavtalens § 5 for å kunne arbeide aktivt mot sosial dumping. Send dette til redaksjonskomiteen, forlangte Sveen.

Ken André Johansen, avd. 2 ba om støtte til forrige taler forslag og utsagn. Det er slitsomt å måtte gjøre arbeidsoppgaver man ikke er utdannet til. Jeg driver for eksempel med catering.

Trine Wiig Hagen, avd. 2 støttet forslaget til Sveen. Vekterne må ha mer definerte oppgaver. Dette er ikke ivaretatt nok. Under renholdsstreiken oppdaget vi at vektere tømte søppel. Hvis man hadde hatt et sterkere vern om faget, skulle ikke dette ha skjedd. De hadde imidlertid ikke nok vern om sine fagbrev.

Marte Johansen, avd. 9, sa at hun kom fra vakt. Hun ba om at man støttet forslaget fra avd. 2. Selv hadde hun to 50 % - stillinger på hotellet - pluss at hun kjørte med aviser.

Ingar Elling M. Eira, avd. 9, sa at man tidligere hadde snakket om virksomhetsoverdragelser, I forslaget til handlingsprogram står det noe om dette på 397-8. Han syntes imidlertid at landsstyrets formulering var litt upresis. Han foreslo derfor en presisering. Poenget med et program må være at det er så presist at det ikke kan sås tvil.

Marius Gaarder, avd. 2 sa at han støttet forslag 130. Det skal stå under tariffpolitikken og ikke her. Han sa at mange opplevde at yrkesområdene ble utvannet for vekterne. Noen dirigerte trafikk, noen gjorde rent og noen drev anlegg. Hvis det ikke gjøres noe, ender vi alle opp med en renholds-, service- og vakttralle. En vekter er ikke en renholder og omvendt. Vi må være i forkant i kampen mot dumping på alt vi gjør.

Bjørn Erik Johansen støttet sin kamerat Sveen. Han kom selv fra anlegg. Der hadde man ikke bare brukt vektere som vakter, men som trafikkontrollører når man krysset veiene med dumpere. Her skal man ha et kompetansebevis for å utføre jobben, og jeg tviler på at mange vektere har det.

Forslag 94
Landsstyrets innstilling med tilleggsforslag fra Aasmul ble enstemmig vedtatt oversendt komiteen.

Forslag 96
Enstemmig vedtatt

Forslag 97
Her forelå et nytt forslag. Dirigenten foreslo dette også sendt redaksjonskomiteen. Dette ble enstemmig vedtatt.

Nytt forslag fra *Ingar M. Elling Eira* var behandlet under forslag 59, sa dirigenten.

Ingar Elling M. Eira fikk ordet til forretningsorden og sa at dette forslaget ikke var til forslag 59, men til forslag 100.

Dirigenten avviste flere forsøk på å ta ordet til forretningsorden fra denne delegaten. Han presiserte at forslaget som ble nevnt allerede var behandlet under forslag 59. - Vi tar det derfor ikke opp her.

Forslag 101 - Intensjonen støttes.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 103. Intensjonen støttes.

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Forslag 104
Landsstyrets innstilling vedtatt.

Forslag 105
Landsstyrets innstilling vedtatt.

Endringsforslag fra *Roger Sveen* ble oversendt redaksjonskomiteen enstemmig. Dirigenten foreslo nå at man avsluttet dagens forhandlinger. Han ba redaksjonskomiteen møte ved podiet straks. Møtet ble hevet kl. 17.30.

Landsmøtet fredag

Landsmøtet startet fredag morgen kl. 0900. Dirigent var *Hilde Thue*, som ønsket velkommen. *Vigdis Fossum* ledet allsangen av *Seiren følger våre faner*, med tekst av *Arne Paasche Aasen* og musikk av *Jolly Kramer-Johansen*. *Kjetil Skaslien* akkompagnerte på trekkspill.

Det ljomet kraftig i kongress-salen da et stående landsmøte kastet seg inn i allsangen. Dirigenten sa at det var kjekt å høre at det var så mange som kunne synge.

Hun ga ordet til sekretær *Ann Kristin Roksvåg* som leste protokollen fra onsdagens møte.

Dirigenten etterlyste antall delegater fra avd. 1 og 6. Det måtte innleveres straks.

Jan Klemetsen, avd. 2. sa at det var mulig han hørte feil, at forslag 56 skulle være avvist. Så vidt han mente selv, ble det ble oversendt til redaksjonskomiteen.

Ingar M. Elling Eira fikk ordet, men ble høflig henvist til referentene da det viste seg at han ville kommentere dagsreferatet for onsdagen – ikke protokollen.

Sekretæren redegjorde for forslag 56. Det var vedtatt oversendt komiteen.

Dirigenten spurte om protokollen med fremkomne merknader kunne godkjennes. Den ble enstemmig godkjent.

Dagsorden pkt. 10. Forbundets handlingsprogram - Innkomne forslag

Dirigenten innskjerpet at de som ville ha ordet, måtte levere lapp til sekretariatet, slik at dirigentene hadde kontroll på hvem som stod på talerstolen. Neste kapittel til behandling var Næringspolitikk.

NÆRINGSPOLITIKK

Henning Bråten, avd. 9, opprettholdt forslag nr. 107 på side 25 i heftet, og foreslo videre at det skulle oversendes redaksjonskomiteen for å sammenfattes med forslag nr. 113, side 27 i heftet. Forslaget gjaldt etablering av et norsk ressurssenter for bergverk, i tilknytning til utdanningsinstitusjoner innen området. Dette kan være begynnelsen på et gruve-Statoil på land. For å understreke betydningen bergindustrien blir tillagt i Nord-Norge, viste han til en stor dialogkonferanse i Kirkenes torsdag. Det er snakk om å hente ut 14 mill. tonn malm, og om investeringer på 600 mill. dollar.

Strek satt.

VOTERINGEN

Dirigenten foreslo at forslag 107 sammen med forslagene 108-113, samt forslaget om å opprettholde det som ligger i nr. 107, ble oversendt redaksjonskomiteen. Dette ble vedtatt.

Forslag 114 – landsstyrets innstilling vedtatt.
Forslag 116 – landsstyrets innstilling vedtatt.
Forslag 117 – landsstyrets innstilling vedtatt.
Forslag 118 – landsstyrets innstilling vedtatt.

SAMFERDSEL

Ketil Fiskum, avd. 8, foreslo et tillegg til forslag 120.

Jan Ove Jørmeland, avd. 7, opprettholdt forslag nr. 124.

Dirigenten bad *Helge Haukeland* om en kort redegjørelse om hva som ligger i forslagene.

Helge Haukeland sa at det er mange synspunkt ute og går når det gjelder jernbane - ordinær jernbane, høyhastighetstog, trasévalg m.m. Dette er diskusjoner som ikke er avgjort. NAF har vært en pådriver for hurtigtog, og LO har sluttet seg til. Når det gjelder Oslo-Trondheim og Oslo-Göteborg, er det ikke diskusjon om trasévalg, men det diskuteres for andre banestrekningers vedkommende. Dette er ting som vil komme mer fram i neste Nasjonal Transportplan. Tunge prosesser er i gang.

Kåre Johnsen, avd. 2, mente det er feil at ansvaret for fylkesveiene blir nedgradert og overlatt kommunene. Kommunene har dårlig råd fra før, og han fryktet at veivedlikeholdet med dette ville bli enda dårligere. Nå er det slik at staten driver og setter opp fotobokser for å ta de som kjører for fort. Men med dagens veistandarder, skal du være glad til om du i det hele tatt greier å komme frem til en fotoboks!

Dirigenten konstaterte at **strek** var satt.

Det forelå et tilleggsforslag til forslag 120. Dette ble vedtatt oversendt redaksjonskomiteen.

Forslag 121 - landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Til forslag 122 henviser landstyret til forslag 123. Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.
Forslag 124

Her var det levert et nytt forslag fra representant *Jan Ove Jørmeland*, avd. 7.

Landsstyrets innstilling var: Tiltres ikke.

Jan Ove Jørmeland opprettholdt forslaget.

Det ble votert over landsstyrets innstilling, som ble vedtatt.

Dirigenten konstaterte at dagsorden pkt. 10 var ferdigbehandlet foreløpig, med unntak av det som var sendt redaksjonskomiteen. Det skulle behandles lørdag.

Dagsorden pkt. 11. Diverse innkomne forslag

Jan A. Klemetsen, avd. 2, ble først avvist da han hadde brukt opp talekvoten, men nå var det nytt punkt på dagsorden og nye sjanser.

Han sa at han ville kommentere vekterutdanningen uten at han ville fremme noe forslag. Vekterskolen er nedlagt, og han var opptatt av at det kom noe isteden. Han visste at forbundet jobbet med dette, og han hadde tillit til at man kom fram til en løsning. Forslag 131 tiltres ikke. Dette forsto han

godt. Han ville likevel oppfordre avdelingene til å opprette pensjonistgrupper. Her får man med tidligere tillitsvalgte og kan danne oppegående grupper lokalt.

Han syntes det var mer merkelig at landsstyret hadde "ikke tiltres" som innstilling på forslag 132. Er det noen som ønsker å kommentere denne innstillingen?

Dirigenten sendte ballen videre til folkene på 1. benk, nærmere bestemt *Trond Karlsen*.

Forbundssekretær *Trond Karlsen* bemerket at dirigenten var blitt ganske varm i trøya nå ettersom hun kommanderte ledelsen opp på talerstolen. Han kunne imidlertid godt kommentere nedleggelse av vekterskolen. Den ble opprettet i 2004, men nedlagt i 2009. Det er vanskelig å opprette et samarbeidsorgan med arbeidsgivere som ikke vil samarbeide med oss. Vi har kommet et stykke på vei når det gjelder nye retningslinjer for vekteryrket, men vi må samarbeide med andre aktører for å få til kompetanseutvikling i faget; enten nå det blir myndighetene, politiet eller AOF. Vi jobber for en kompetanseutvikling som kan gi yrket en høyere status. Så får dere se om fire år om vi har jobbet godt nok, sa Karlsen.

Dirigenten innrømmet at hun kanskje var blitt litt vel varm, så derfor ville kun spørre *Kirsti Mandal* om ikke hun kunne svare på det direkte spørsmålet fra representanten Klemetsen.

Organisasjonsleder *Kirsti Mandal* sa at det ikke var sånn å forstå at landsstyret har noe imot at det skal være god kontakt mellom lokale og sentrale politikere. Det er imidlertid forbundet sentralt sin oppgave å ha kontakt med sentrale politikere, og avdelingene har kontakt med lokalpolitikerne. Vår oppgave er å påvirke for å få gjennomført den politikken som er viktig. Hun mente det ikke er forbundets oppgave å sørge for kontakten mellom lokalpolitikerne og sentralpolitikerne, det kunne de politiske partiene selv ordne opp med.

Ragnar Leine, avd. 2, sa seg enig med forrige taler når det gjaldt forslag 132. De politiske partiene har organer som kan ivareta denne kontakten. Det er jo ikke bare snakk om ett parti.

Han ville også gjenoppta forslag 136 fra 214 Sandbekk hvis det var slik at forslaget ble trukket. Han var opptatt av den negative utviklingen på sykehussektoren. Her nedlegges bl.a. Aker sykehus på Oslo øst, et sykehus som har sørget for at mine tre barn kom trygt til verden. Det var rangert som Norges beste fødeavdeling. Likeledes var han opptatt av at den private helseforsikringen ikke fikk for stort omgang. Forslaget tilfredsstilte ikke alle hans ønsker, men intensjonen var han enig i. Støtt derfor forslag 133!

Strek var satt.

Forslag 133
Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 134 og forslag 135 var behandlet under forslag 74, sa dirigenten.

Forslag 136. Landsstyret foreslo dette oversendt det nye forbundsstyret. Dette ble enstemmig vedtatt.

Man var dermed foreløpig ferdig også med pkt. 11 Innkomne forslag og møtet kunne heves for en kort pause.

Dirigenten ba *Jan Kåre Rugtvedt* møte ved dirigentbordet. Møtet hevet kl. 09.50.

Møtet ble satt igjen kl. 10.10.

Dirigenten sa at det nå skulle tas gruppebilde, så alle måtte gå ned i trappa i foajéen, og komme tilbake til plassene sine når bildet var tatt.

Dagsorden pkt. 13. Bevilgninger

Bevilgningskomiteens leder *Kirsti Mandal* fikk ordet og la fram komiteens forslag. Hun sa at det er lang tradisjon for å bevilge penger på NAFs landsmøte. Mange trenger vår hjelp og støtte, og vi må holde fast på en tradisjon som vi har hatt i mange, mange år. Denne gangen er det bare foreslått årsbevilgninger som gjelder for hele kommende 4-årsperiode.

Tradisjonen tro er det også i år foreslått størst bevilgning til Norsk Folkehjelp, som driver et stort arbeid over hele verden. Forslaget er på kr. 150 000

pr. år. Til LOs internasjonale arbeid er det foreslått kr. 50 000 årlig. NAF har bl.a. vært med på en delegasjon til Nicaragua i år. Det er også viktig å støtte opp om det politiske ungdomsarbeidet. Derfor er det foreslått kr. 50 000 til AUF og kr. 30 000 til Sosialistisk Ungdom, årlig. Videre er det foreslått årlig kr. 30 000 til Framfylkingen og kr. 10 000 til Nei til atomvåpen.

VOTERING
Det ble votert enkeltvis over hver bevilgning, og **alle ble vedtatt** med stort flertall.

Ragnar Leine, avd. 2, sa at han gjerne ville ha presisert i protokollen at ikke alle bevilgninger var enstemmige. Det gjaldt bevilgningene til AUF og SU.

Dirigenten sa at dette ville bli gjort. Det som nå gjenstod var valg, som i kjøreplanen var satt opp etter lunsj. Planen nå var at valgkomiteens leder ville innlede om innstillingen før lunsj. Deretter ville det bli tidlig lunsj i dag, og møtet ville starte igjen kl. 14.30, og da ville landsmøtet gå videre med valget. Dessuten foreslo dirigentene at lørdagens møte startet kl. 10.00. Ingen hadde innsigelser mot dette. Valgkomiteens leder *Terje Mikkelsen* fikk ordet.

Dagsorden pkt. 12. Valg

Valgkomiteens leder *Terje Mikkelsen* sa at landsmøtet dermed var kommet fram til valg, og dette pleier det å være knyttet en viss spenning til. Tidligere har valgkomiteen blitt nedsatt på landsmøtet. Av ulike årsaker ble den denne gangen valgt av landsstyret for et par måneder siden. Komiteen begynte arbeidet straks. Dette har vist seg å være en grei måte å arbeide på; det ble ro over prosessen.

Det har vært et greit samarbeid i gruppa. Alle har vært løsningsorienterte, alle har hatt den innstilling at de ikke kan få rett i alt, det er snakk om å gi og ta, for så å komme fram til en løsning som alle kan enes om. Denne innstillingen har vært i gruppa hele veien, og arbeidet hadde etter hans mening gitt et godt resultat i form av en enstemmig innstilling.
Det er litt av hvert av hensyn å ta for å få kabalen til å gå opp. Det skal bl.a. tas hensyn til avdelinger, geografi og kjønn. I forbindelse med behandling av vedtektene og forslag nr. 17 fra landsstyret, gikk det fram at antallet representanter i forbundsstyret og landsstyret skulle økes.

Antallet medlemmer av forbundsstyret er økt til totalt 14 medlemmer. Det har vært en diskusjon i komiteen om hvorvidt alle avdelinger skal være representert. Dette står ikke uttrykkelig i vedtaket, men komiteen har lagt stor vekt på geografisk spredning. En annen nyhet er at det også skal velges nestleder i kontrollkomiteen.

Da forslaget til innstilling ble sendt ut, forventet han mange reaksjoner og forslag tilbake. Det har ikke skjedd. Det kan tolkes både positivt og negativt – negativt om det betyr mangel på engasjement, positivt om det betyr at medlemmene stort sett er fornøyd med de som i dag representerer dem, og dermed ikke ser behov for store utskiftninger. Han valgte for sin del den positive tolkningen.

Dermed takket han for oppmerksomheten, og sa at valgkomiteens innstilling ville bli utdelt ved utgangene når delegatene forlot salen.

VALGKOMITEENS INNSTILLING

Landsmøtet 2011, Oslo

Forbundets ledelse

Leder:	Erna Hagensen
Nestleder:	Helge Haukeland
Organisasjonsleder:	Kirsti Mandal
Forbundssekretær:	Svein Johansen
Forbundssekretær:	Lise Myrvold
Forbundssekretær:	Trond Karlsen
Forbundssekretær:	Thorbjørn Jungård
Ungdomssekretær:	Ulf-Terje N. Eliassen

Forbundsstyret Representanter:

	Avdeling	Faggr.:
Erna Hagensen, leder	Forbundet	
Helge Haukeland, nestleder	Forbundet	
Kirsti Mandal	Forbundet	
Svein Johansen	Forbundet	
Lise Myrvold	Forbundet	
Kjell Borglund	Innlandet	E
Jens Petter Hermansen	Oslo/Akershus	P
Tommy Nymo	Nordland	B
Eva Jenssen	Midt-Norge	R
Terje Mikkelsen	Sør-Vest	C
Brede Edvardsen	Øst	R
Ingar Eira	Nord	A
Hilde Thue	Vest	C
Karl S. Olsen	Møre & Romsdal	H

Vararepresentanter Forbundsstyret:

	Avdeling	Faggr.:
1. Trond Karlsen	Forbundet	
2. Thorbjørn Jungård	Forbundet	
Steinar Førde Olsen	Nordland	E
Steinar Rindhølen	Oslo/Akershus	P
Jan Ove Jørmeland	Sør-Vest	B
Irene Skuggen Olsen	Møre og Romsdal	R
Liv Brannan	Møre ogRomsdal	C
Ingar Oliversen	Øst	W
Berner Midthjell	Vest	A
Rune Hansen	Vest	C
Jan Morten Langolf	Midt-Norge	N

LandsstyretRepresentanter:

	Avd.:	Faggr.:
Tordis Breivik	Øst	A
Said Hassen Hamed	Vest	R
Britt Rogn	Øst	R
Ellen Marie Store Olsen	Nord	V
Karl M. Appelkvist	Nordland	B
Åshild Aunsmo	Midt-Norge	R
Ole Morten Karlsen	Oslo/Akershus	C
Asbjørn Fritsen	Nordland	P
Bente Karin Isdahl	Vest	L
Janita Blomvik	Møre og Romsdal	C
Inge Ramsdal	Sør-Vest	P
Lars Kjenstadbakk	Midt-Norge	E
Arild Olsen	Svalbard	B
June Karlsen	Sør-Vest	C
Terje Tyriberget	Innlandet	P

Vararepresentanter Landsstyret:

	Avd.:	Faggr.:
Christian Finsrud	Innlandet	A
Galina Iampolskaja	Oslo/Akershus	R
Carina Haveland Hagen	Møre og Romsdal	R
Marte Martinussen	Midt-Norge	V
Odd Arild Egeland	214 Sandbekk	B
Trine Berg	Nordland	R
Anna C. Krogstad	Midt-Norge	C
Frode Aalerud	Innlandet	P
Cato Uhlman	Øst	L
Oddvar Aas	Innlandet	C
Helge Aasmul	Vest	P
Øystein S. Pedersen	Nord	B
Monica Bolli	Svalbard	B
Fatima H. Hemmingsson	Sør-Vest	R
Hege K. Mjelde	Vest	C

Kontrollkomiteen Representanter:

	Avd.:	Faggr.:
Leder Jan Marvin Athammer	Midt-Norge	A
Nestleder Oddlaug Reksten Tellefsen	Vest	C
Liv Randi Matre	Sør-Vest	R

Vararepresentanter:

Helge Sverre Moen	Møre og Romsdal	B
Anna Sørdal	Midt-Norge	R
Oddvar Rønneberg	Øst	B

LO Stats Representantskap Representanter:

	Avd.:	Faggr.
Helge Haukeland	Forbundet	
Sigmund Steinnes	Nord	V

Vararepresentanter:

Kirsti Mandal	Forbundet	
Jan Morten Langolf	Midt-Norge	N

LOs Representantskap Representanter:

	Avd.:	Faggr.:
Helge Haukeland	Forbundet	
Kjell Borglund	Innlandet	E
Janita Blomvik	Møre og Romsdal	C
Karl M Appelkvist	Nordland	B
Eva Jenssen	Midt-Norge	R

Vararepresentanter:

Tommy Nymo	Nordland	B
Stian Solevåg	Møre og Romsdal	A
Geir Kåre Opheim	Vest	C
Ann Kristin E. Roksvåg	Møre og Romsdal	R
Brede Edvardsen	Øst	R

Dirigenten sa at Helge Haukeland hadde minnet om at redaksjonskomiteen for handlingsprogrammet skulle møtes bak scenen i pausen. Dirigenten opplyste videre at det ikke ble noen felles lunsj lørdag grunnet mange permisjoner og tidlig avreise for mange.

Det ville imidlertid gå en felles buss fra Folkets Hus til Gardermoen kl. 13.30. Hun opplyste videre at Oslo S var stengt mellom lørdag og søndag, men at NSB ville sette opp busser som alternativ til flybussen.

Lunsjen ville være fra kl. 13.00 til 14.30. Møtet skulle settes igjen kl. 14.30.

Nå var det tid for avdelingsbildetaking i trappa ned til foajéen. Møtet ble hevet kl. 10.40.

Møtet ble satt igjen kl. 14.30. Landsmøtet sang *"At jorden er en stjerne"* med tekst og musikk av Dagfinn Rimestad. *Vigdis Fossum* var forsanger, tonefulgt av *Kjetil Skaslien* på trekkspill. Dirigenten sa at alle delegater måtte ta med seg sakene når møtet var over, for salen skulle ryddes for landsmøtefest med frammøte kl. 19.00. Ta med adgangstegn og godt humør! Alle i forbundets ledelse, forbundsstyret og landsstyret skulle stille foran dirigentbordet etter møtets slutt - for fotografering. Det var nå 198 stemmeberettigede i salen.

Dagsorden pkt. 12. Valg

Dirigenten sa at valgkomiteens leder hadde sagt litt om innstillingen før lunsj, og alle hadde fått utdelt innstillingen. Først ville det bli åpnet for en generell debatt, der det ikke skulle framsettes motkandidater eller andre forslag – det skal gjøres under hvert enkelt valg. Om noen ønsker skriftlig avstemning, må kravet leveres under det enkelte valg. Mer enn 10 personer må ønske det, og landsmøtet må ta stilling.

Det ble åpnet for en generell debatt.

Marte Martinussen, avd. 8, viste til at valgkomiteens leder var overrasket over hvor få forslag som kom inn, og at det kunne tolkes både positivt og negativt. Hun sa at medlemmene fra statlig sektor hadde samordnet seg og levert inn forslag på samme kandidat til LO Stats representantskap. Ingen av dem var blitt tatt til følge. Det var litt trist, for det var gode kandidater, og hun varslet at forslagene ville bli tatt opp.

VOTERINGENE

Ingen flere ønsket ordet til generell debatt. Dermed gikk landsmøtet til valg. Det ble votert over hver enkelt kandidat.

FORBUNDETS LEDELSE

Valgkomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

FORBUNDSSTYRET

Dirigenten var usikker på om de fem første i innstillingen automatisk var valgt. Valgkomiteens leder *Terje Mikkelsen* sa at de tre første av de fem – leder, nestleder og organisasjonsleder, er automatisk valgt til forbundsstyret. De to øvrige fra forbundets ledelse, *Svein Johansen* og *Lise Myrvold*, må velges til forbundsstyret.

Valgkomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

VARAREPRESENTANTER FORBUNDSSTYRET

Arild Olsen, avd. 142 framsatte forslag på *Øystein Pedersen* som motkandidat til *Jan Ove Jørmeland*. Det ble nødvendig med tellekorps. *Jan Ove Jørmeland* ble valgt med 113 stemmer, mot Pedersens 85.

Valgkomiteens innstilling ble vedtatt. Øvrige foreslåtte vararepresentanter ble valgt enstemmig etter valgkomiteens innstilling.

LANDSSTYRET

Valgkomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt. Valgene ble foretatt enkeltvis.

Dirigenten spurte om hun kunne votere over varerepresentantene samlet. Det fikk hun. Hun refererte de foreslåtte kandidatene. Valgkomiteens innstilling enstemmig vedtatt.

KONTROLLKOMITEEN

De foreslåtte representantene ble valgt, etter valgkomiteens innstilling. De ble valgt én etter én. Vararepresentantene ble valgt under ett. Enstemmig.

LO STATS REPRESENTANTSKAP

Valgkomiteens innstilling på *Helge Haukeland* som leder, ble enstemmig vedtatt.

Marte Martinussen, avd. 8, opprettholdt forslag på *Jan Morten Langolf*, satt opp mot valgkomiteens forslag på *Sigmund Steinnes*.

Ingar Elling M. Eira, avd. 9, sa at det ikke var uvanlig at det kom motforslag på valgkomiteens innstilling, men han syntes at valgkomiteen her hadde gjort en så grundig jobb at man burde følge innstillingen. Han kjente Sigmund Steinnes som en spesiell person. Han hadde vært hovedtillitsvalgt både i Mesta og Statens Vegvesen. Han var også en erfaren politiker og parlamentariker. Og dette var en nyttig ballast å ha med seg i representantskapet. Da må man være strukturert. Jeg vil derfor støtte valgkomiteens innstilling.

Ved voteringen ble *Sigmund Steinnes* valgt.

Vararepresentantene til representantskapet ble tatt opp under ett og navnene ble referert. Enstemmig vedtatt etter valgkomiteens innstilling.

LOs REPRESENTANTSKAP

Landsmøtet fulgte valgkomiteens innstilling på alle punkter. De foreslåtte representanter ble valgt én for én. Dirigentene refererte navnene på vararepresentantene. Alle ble enstemmig valgt etter innstillingen.

Dirigenten orienterte om at morgendagens møte skulle starte kl. 10 00. Delegatene måtte sjekke ut av hotellene før de gikk på landsmøtet – etter frokost. Hun hadde en beskjed til komiteen for politiske uttalelser. De skulle møte på avtalt sted etter møteslutt her. - Jeg minner videre om landsmøtefesten kl. 19 00. Vel møtt og kos dere utover ettermiddagen!
Møtet hevet kl. 15 35.

Landsmøtet lørdag

Møtet ble satt kl. 09.00. Dirigent *Brede Edvardsen* ønsket velkommen, takket for i går, og spurte om formen var bra. Det var den. Dagen startet med sang, og som vanlig var det *Vigdis Fossum* og *Kjetil Skaslien* som stilte på podiet med sang og trekkspill. Sangen var *"Ta hverandre i handa og hold"*, med tekst og musikk av *Stein Ove Berg.*.

Forbundsleder *Erna Hagensen* overrakte blomster og takket på vegne av landsmøtet for flott innsats fra forsanger og trekkspiller, som riktignok skulle i ilden igjen én siste gang ved avslutningen av landsmøtet.

Dirigenten opplyste at det var mistet en lommebok på festen i går. Hvis det var noen som hadde én for mye, kunne den leveres tilbake til sekretariatet som ville sørge for at den kom i de rette hender. Det var også funnet en skinnjakke, som var i Irenes trygge varetekt, og som kunne hentes hos henne.

Dirigenten opplyste at det nå var bare 173 stemmeberettigede i salen.
En av sekretærene leste protokollen fra fredagens møte.

Det var èn merknad:

Forbundsleder *Erna Hagensen* syntes hun hadde hørt at sekretæren leste opp at *"Ulf-Terje N. Eliassen* var blitt valgt til forbundssekretær". Det var han ikke. Han ble gjenvalgt som ungdomssekretær.

Sekretæren innrømmet feilen og dirigenten repliserte: - Ulf Terje, det gikk ikke denne gangen.

Med den gitte korreksjon ble protokollen tatt opp til godkjenning. Enstemmig godkjent.

Dirigenten foreslo videre at protokollen fra denne dagens møte skulle godkjennes av forbundsstyret. Dette ble enstemmig vedtatt.

KONKURRANSE I TRAPPA

Morten Grostad fra Sparebank 1 takket for en hyggelig middag fredag, og syntes det var ekstra hyggelig at han i dag kunne dele ut førstepremien i konkurransen, som var kr. 3000. Vinner var *Håvard Næss*, som ikke var til stede i salen. Premien ble mottatt av en kamerat, som takket på vinnerens vegne.

Dagsorden pkt. 10. Forbundets handlingsprogram - Innkomne forslag

Landsmøtet fortsatte behandlingen av dagsordenen pkt. 10. Redaksjonskomiteens leder *Helge Haukeland* fikk ordet, og sa at komiteen hadde behandlet i alt 10 forslag. Han la fram følgende redegjørelse:

Forslag oversendt komiteen for handlingsprogrammet

Behandling nr. 1.

Til forslag 56, linje 34-47, tilleggstekst linje 48.
"Stillingsvernet i de ulike bransjer må styrkes og at det jobbes for økonomisk sikkerhet."
Begrunnelse: er ikke godt nok ivaretatt i linje 42-47.

Komiteens syn:
Se behandling nr 5.

Behandling nr. 2.

Til forslag 83
"Jobbe for å innføre 6 timers dagen med full lønnskompensasjon også for andre bransjer.

Det må også settes i gang mange flere forsøk med 6 timers dagen på flere områder."

Komiteens syn:
Avvises.
Komiteen har diskutert grundig, og har enstemmig falt ned på at man ikke

vil anbefale dette forslaget i handlingsprogrammet. Komiteen mener at man denne gangen skal ha hovedfokus på renholdsbransjen. At det er andre bedrifter har, eller kan oppnå 6-timers dag, er ikke komiteen i mot.

Redaksjonskomiteen viser også til det solide flertallet i landsmøtesalen på torsdag 12. mai under avstemning av forslag 83.

Hvis forslagsstiller vil fremme forslaget for landsmøtet, må det reises på nytt.

Behandling nr. 3.

Nytt forslag
"Industribedrifter innen bergverk har behov for en arbeidstidsordning som også kan nyttes for personer som ikke har nattkvarter utenfor hjemmet. Det er av stor betydning at forbundet og LO utarbeider kriterier og ordninger for denne gruppen."

Komiteens syn:
Avvises.
Viser til forbundsavtalen mellom LO og de seks berørte forbundene, som ble vedtatt februar 2011. Det finnes også allerede åpning i AML for denne type arbeid.

Behandling nr. 4.

Energipolitikk, strøm m.m.
Oversendt til politisk uttalelse

Behandling nr. 5.

Til forslag 94

Komiteens syn:
Innarbeides i linje 42-47:
"Anbudspolitikken har kommet for å bli, men anbudene må vinnes på flere parametere enn pris.
Anbudsutlysningene må ha klare kriterier og krav til blant annet velfungerende **tariffavtale**, internkontroll og dokumenterbart HMS-**arbeid** i det daglige, heri inkludert både arbeidstid og fysisk og **psykisk** arbeidsmiljø jfr.

AMLs § 4-4, **4-3.**
Kontrollen med rutiner for offentlige innkjøp må skjerpes slik at norske lønns- og arbeidsvilkår ivaretas på en forsvarlig måte.

Videre må det jobbes for at kun bedrifter med tariffavtale for overenskomstområdet, får delta i konkurransen om kontraktene.
Forbundet må også arbeide for at ansatte i anbudsutsatte bransjer får styrket sitt stillingsvern.

Behandling nr. 6.

Til forslag 97
Nytt kulepunkt etter linje 357
"At arbeid på kveld, natt, helg og helligdager, utløser tillegg som er minst like bra som i offentlig sektor"

Komiteens syn:
Innarbeides i linje 356-357, nytt punkt vil lyde:
"At overenskomstene i lavlønnsyrker blir likt med gjennomsnittet i industrien, videre at mindre overenskomster også får innarbeidet gode ubekvemstillegg"

Behandling nr. 7.

Til forslag 130
Linje 360 – 361, tillegg i tekst:
- arbeide for å styrke regelverket i Hovedavtalens § 3 for å unngå tariffhopping, ved at bransjer pålegges arbeidsoppgaver tilhørende andre fagområder

Linje 364, tillegg i tekst:
- å aktivt motarbeide sosial dumping

Komiteens syn:
Tiltres

Behandling nr. 8.

Til forslag 107, sammenfattes med forslag 113
Ønsket tekst:
"Det må snarest etableres et norsk ressurssenter for prospektering med midler fra f. eks. Innovasjon Norge. Senteret må selvsagt etableres med fagkyndige innen geologi, gruveteknikk og økonomi, for faglige vurderinger knyttet opp mot etablering av nye virksomheter. Senteret bør opprettes i tilknytning til utdanningsinstitusjoner innen bergverk."

Komiteens syn:
Forslaget settes inn i vedtatte forslag 113, med to justeringer, ny tekst vil lyde:
"(...)Undersøkelser viser at Norge har et betydelig potensial for økt mineralutvinning i årene som kommer. Det må snarest etableres et norsk ressurssenter for prospektering med midler fra bl.a. Innovasjon Norge. Senteret må etableres med fagkyndige innen geologi, gruveteknikk og økonomi, for faglige vurderinger knyttet opp mot etablering av nye virksomheter. Senteret bør opprettes i tilknytning til utdanningsinstitusjoner innen bergverk.

Kull som energikilde vil være en nødvendig ressurs som verden trenger i generasjoner (...)"

Behandling nr. 9.

Til forslag 120, tillegg i tekst
"Forbundet må derfor arbeid for at det satses på bl.a. høyhastighetsbaner mellom de store byene, forlengelse av Nordlandsbanen og elektrifisering av Meråkerbanen."

Komiteens syn:
Innarbeides i linje 474-475, kulepunktet vil lyde:
"prioritere utbygging og vedlikehold av veg, baner, farleder og havner, herunder elektrifisering av gjenstående banestrekninger"

Behandling nr. 10.

Til forslag 100, linje 376-378, endring i tekst
"Man må også arbeide for å styrke lovverket vedrørende virksomhetsoverdragelse, til også å gjelde der annen bedrift overtar arbeidsplasser, vunnet i anbudskonkurranse (jfr. AML kapittel 16)"

Komiteens syn:
Eiras forslag styrker teksten, og tiltres derfor.

Haukeland uttrykte håp om at hans redegjørelse hadde vært gjennomført på en forsvarlig måte. Dirigenten nikket anerkjennende, og man gikk direkte over til voteringen.

Hele innstillingen fra redaksjonskomiteen ble enstemmig vedtatt.

Når det gjaldt behandling nr. 13, spurte dirigenten spesielt om man skulle behandle forslaget fra Eira som ikke hadde vært innom dirigentbordet. Landsmøtet godkjente dette, og også "Behandling 13" ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten sa at for å få avsluttet punktene om handlingsprogrammet og diverse forslag på dagsordenen, ble de tatt opp til avstemning i sin helhet.

Pkt. 10 - Forbundets handlingsprogram, enstemmig godkjent.
Pkt. 11 – Diverse innkomne forslag, enstemmig godkjent.

Dirigenten sa at politiske uttalelser ikke var opprettet som eget punkt på landsmøtets dagsorden. Han fikk landsmøtets tilslutning til å gjøre det.

Politiske uttalelser

Redaksjonskomiteens leder *Erna Hagensen* fikk ordet og sa at komiteen hadde forsøkt å lytte til debatten på landsmøtet disse dagene, både i tilknytning til innledningene til Roar, Jens, og de to statsrådene, og til debatten rundt handlingsprogrammet. Målet har vært å få med seg mest mulig av debattene. Derfor er uttalelsene først lagt fram nå.

Det er i alt 6 uttalelser som legges fram. Det har vært en debatt i komiteen om hvor mange som bør avgis. Det bør ikke være for mange, for da kan budskapene våre drukne. Hun mente likevel at de viktigste sakene var kommet med. Hun fikk landsmøtets tilslutning til bare å referere overskriftene på uttalelsene.

Når det gjaldt den siste, om å rydde opp i bemanningsbransjen, gikk høringsfristen ut i 2010, men behandlingen skjer i Stortinget i høst, slik at denne uttalelsen er rettet til Regjeringen. Representanten Jan Kåre Rugtvedt, avd. 1, hadde sendt inn et forslag om kraftforhold; derfor hadde komiteen laget en egen uttalelse om dette. Hun takket for oppmerksomheten, og dirigenten åpnet for generell debatt.

Disse forslag til uttalelser ble lagt fram til godkjenning:

Nei til rasering av arbeidsmiljøloven!
Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund tar sterk avstand fra de borgerlige partienes stadige angrep på arbeidsmiljøloven og opparbeidede faglige rettigheter. Partiene Høyre og Fremskrittspartiet har i Stortinget og på sine landsmøter tatt til orde for dramatiske svekkelser av rettighetene til norske arbeidstakere. Vi husker fortsatt Bondevik-regjeringens og Frps endringer i arbeidsmiljøloven som svekket arbeidstakernes rettigheter i 2005. Heldigvis ble disse reversert av den rødgrønne regjeringen etter Stortingsvalget samme år. Det er viktig å støtte en regjering som er med oss og ikke mot oss!

Forslag om 13 timers arbeidsdag, 40 timers arbeidsuke, fjerning av overtidstillegg, ingen begrensning på natt- og helgearbeid, uhensiktsmessige turnusordninger og avvikling av tariffavtaler er noen av forslagene disse fagforeningsfiendtlige partiene akter å innføre hvis de kommer i posisjon. Disse forslagene vil ramme våre medlemmer med full tyngde hvis de blir gjennomført i praksis. Også mange kvinnedominerte yrker vil bli ekstra hardt rammet av et frislipp av viktige reguleringer for norsk arbeidsliv. Arbeidstidsbestemmelsene er sentrale verneregler som er nødvendige for å beskytte arbeidstakernes helse og velferd.

Når høyrepartiene med Fremskrittspartiet i spissen går imot kollektiv forhandlingsrett anerkjenner de ikke tillitsvalgte som legitime representanter. Dette er en krigserklæring mot fagbevegelsen og alle fagorganiserte. Dette vil sette arbeidstakernes rettigheter 100 år tilbake i tid. Norsk Arbeidsmandsforbund aksepterer ikke en politikk som vil innebære at norske arbeidstakere må stå med lua i hånda og vil kjempe med alle legale midler mot disse forsøkene fra høyresiden på å rasere norske arbeidstakeres rettigheter. Norsk Arbeidsmandsforbund vil derfor verne om arbeidsmiljøloven og opparbeidede faglige rettigheter for våre medlemmer

En aktiv næringspolitikk for framtida!
Norsk Arbeidsmandsforbund mener at regjeringen må fortsette den offensive satsingen på næringspolitikk og investeringer til en god infrastruktur i Norge. Dette er en forutsetning for stabil sysselsetting og verdiskaping i landet. Dagens næringsstruktur kjennetegnes blant annet av for lite videreforedling av norske ressurser her i landet. Sårbarheten overfor svingninger i markedene er stor, noe som finanskrisen har vist oss. En større grad av industriell bearbeiding må derfor være et viktig mål i en industrinasjon som Norge. Det er viktig å styrke næringsutviklingen i anleggsbransjen, renholdsbransjen, bergverk og vakt i kombinasjon med øvrige næringer i Norge. Forbundet er spesielt glad for at regjeringen nå har varslet en nasjonal satsingsplan for bergindustrien.

En viktig forutsetning for en vellykket næringspolitikk er også en gjennomarbeidet strategi som bygger på et tett samspill mellom lokale, regionale og nasjonale myndigheter og næringsaktører i alle deler av landet. Norge må i tillegg ha en sterkt utbygd offentlig sektor med etater som kan brukes som korrektiver ovenfor frie markedskrefter. Økt satsing på fagutdanning og forskning i ulike bransjer vil også være viktig for økt rekruttering og en styrket kompetanse i norsk arbeidsliv.

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund krever at:

- *Arbeid til alle er det grunnleggende element i all næringspolitikk*
- *Det statlige eierskapet må være aktivt og det forventes gode rammevilkår.*
- *Styresammensetningene i statseide selskaper må gjenspeile god kompetanse*
- *Det gis tilstrekkelig gode rammebetingelser for norsk næringsliv som innebærer at Norge fremstår som attraktiv for norske og utenlandske investeringer.*
- *Det foretas en kraftig styrking av leteaktiviteten etter mineralressurser.*
- *Det snarest mulig etableres en nasjonal planstrategi for bergindustrien.*
- *Det offentlige virkemiddelapparatet blir satt i stand til å møte de utfordringer og omstillinger som konkurranseutsatte næringer står ovenfor, både på kort og lengre sikt.*

Veien til bedre samferdsel!

Landsmøte i Norsk Arbeidsmandsforbund er tilfreds med at regjeringen fortsetter arbeidet med å oppfylle målsettingene i Nasjonal transportplan når det gjelder både investeringer i vei, jernbane og kyst. Nivået på investeringene må gjenspeile behovene i samferdselssektoren. Flere ulykker har også vist behovet for økte investeringer i økt oljevern og slepebåtberedskap. En økt innsats for økt trafikksikkerhet og rassikring på utsatte veistrekninger er påkrevet. En slik satsting vil medføre både flere arbeidsplasser i anleggssektoren og det vil bidra til at vi alle får en bedre og tryggere infrastruktur i Norge. Anbud i samferdselssektoren må være i samsvar med ILO 94 og ivareta både kvalitet og arbeidstakernes rettigheter. Norsk Arbeidsmandforbund forventer at regjeringen også vil følge opp med økte bevilgninger til samferdselsektoren i kommende budsjetter.

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund krever:

- *Videre satsing på vei- og jernbaneutbygging og kyst i tråd med vedtatt nasjonal transportplan.*
- *Økt satsing på slepebåtberedskap, utbygging av havner og merking av farleder.*
- *Bedre veikvalitet og økt satsing på veinettet i de årlige budsjettene*
- *Økt satsing på jernbane og kollektivtrafikk som vil gi miljøgevinster gjennom mindre utslipp og bedre sikkerhet.*
- *Økt satsing på tiltak for bedre rassikring*
- *Forebyggende tiltak mot ulykker på norske veier blant annet gjennom økt bruk av midt-delere.*

- *Anbud i samferdselssektoren må stille krav til kompetanse, kvalitet, pris og anstendige arbeidsvilkår for dem som utfører jobben.*
- *En begrensning og bedre offentlig kontroll med innleiebransjen i anleggssektoren.*

Et rettferdig kraftmarked!

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund ser med bekymring på utviklingen i kraftmarkedet i Norge. Lav magasinfylling har medført mindre produksjon av kraft i enkelte områder av landet. En slik situasjon er uholdbar og kan medføre driftsmessige problemer for næringslivet i distriktene. Nesten all elektrisitet produsert i Norge kommer fra vannkraftverk. Vannkraftverkenes muligheter til å produsere kraft, varierer i stor grad med nedbørsforholdene fra år til år. I år med mye nedbør kan det bli produsert langt mer enn det blir brukt i Norge, mens vi i tørre år er avhengige av import fra våre naboland.

Konsekvensene av en eventuell krise i kraftforsyningen til deler av landet vil være svært alvorlige, både for næringslivet og for husholdningene og kan medføre at bedrifter vil måtte legge ned eller flytte produksjonen, og arbeidsplasser kan gå tapt.

Dagens kraftmarked er ustabilt og deler av landet har opplever langt høyere strømpriser enn det landet som helhet har opplevd. Det må derfor legges til rette for en sosial energipolitikk, uavhengig av bosted og inntekt. Gjennom en statlig regulering av kraftmarkedet vil man sørge for et forutsigbart prismarked og tilstrekkelige vannreserver i magasinene. Det er en forutsetning at både vannkraft og naturgass må komme hele befolkningen og næringslivet til gode gjennom en rettferdig prisregulering uavhengig av geografisk bosted.

Til kamp for et anstendig arbeidsliv!

Norsk Arbeidsmandsforbund vil stå i front i kampen mot sosial dumping. Mange av forbundet medlemmer står daglig ovenfor økt press i arbeidet og useriøsitet. Forbundet tar avstand fra lønns og arbeidsvilkår som undergraver et seriøst og anstendig arbeidsliv. Tiltak som offentlige godkjenningsordninger, Id-kort, etablering av regionale verneombud, allmenngjøring og treparts bransjeprogrammer er viktige virkemidler i kampen mot sosial dumping.

Den økte konkurranse i anbudsmarkedet har bidratt til at mange ansatte i både renhold, vakt og anleggsbransjen har blitt utsatt for helt uakseptable arbeidsforhold. Det er derfor viktig at regjeringen følger opp handlingsplan 2 mot sosial dumping og sørger for offentlig finansiering av nødvendige kontrolltiltak. I tillegg må påtalemyndighet og politi prioritere straffesaker som omfatter sosial dumping og brudd på lovverket. Fortrinnsretten til heltidsstilling må lovfestes og IA-avtalen må aktivt gjennomføres av alle ledd.

Kampen for vern mot utnyttelse av papirløse må også gis høy prioritet i et anstendig arbeidsliv. Denne gruppen blir utnyttet i utstrakt grad i flere bransjer, deriblant renholdsbransjen. Uavhengig av den enkeltes behov for opphold i landet er det ikke akseptabelt at denne svært sårbare gruppen blir misbrukt særlig innenfor det svarte arbeidsmarkedet. Det må derfor legges til rette for at denne utnyttbare arbeidskraften nederst på bunnen i det norske samfunn får den bistand og hjelp som er nødvendig fra norske myndigheter uavhengig av status for opphold i landet.

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund krever at:

- *ILO-konvensjonen nr. 94 må praktiseres slik at alle arbeidstakere som utfører arbeid for det offentlige, enten på oppdrag for stat, kommune, fylkeskommune eller offentlige foretak ikke skal ha dårligere lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av landsomfattende tariffavtale. Det må også etableres gode kontrollrutiner for oppfølging av offentlige anbudskontrakter.*
- *Arbeidstilsynet styrkes med flere stillinger, og at tilsynet får styrket sine kontrollfunksjoner og sanksjonsmuligheter.*
- *Tillitsvalgte i alle bedrifter med tariffavtale må få innsynsrett i lønns- og arbeidsvilkår.*
- *Tillitsvalgte ikke pålegges taushetsplikt i forhold til å følge opp saker om sosial dumping i egen bedrift.*
- *Oppdragsgiver er solidarisk ansvarlig for ubetalt lønn, overtidsbetaling og feriepenger for ansatte hos oppdragstakere i hele kontraktskjeden*
- *Etableringen av Regionale verneombud, id-kort, regionale verneombud og en offentlig godkjenningsordning for renholdsbransjen må komme raskt på plass.*
- *Trepartsamarbeidet må fremmes både nasjonalt, regionalt og på den enkelte arbeidsplass.*

Rydd opp i bemanningsbransjen

Den senere tids avsløringer rundt bemannings og vikarbyråenes virksomhet i Norge har på nytt synliggjort hvordan privatisering, anbudsprosesser og innleie/utleie av arbeidskraft bidrar til økt useriøsitet i norsk arbeidsliv. I tillegg ser man en generell dumping av lønns- og arbeidsvilkår for norske og utenlandske arbeidstakere som er uakseptabel. Innleie av arbeidskraft er mange steder i dag av et omfang som utgjør en trussel mot det organiserte og seriøse arbeidsliv, deriblant mange av forbundets medlemsgrupper

Innleie av arbeidskraft er utbredt i de fleste bransjer og Norsk Arbeidsmandsforbund ser med bekymring på den sterke veksten i antall vikarbyråer de senere årene. Til tross for arbeidsmiljølovens hovedregel om fast ansettelse er det en klar tendens i flere bransjeområder at faste ansettelser i økende grad erstattes av innleid personell på fast basis. En slik utvikling er både bekymringsfull og uakseptabel da dette bidrar til å svekke det seriøse og organiserte arbeidsliv i Norge. I tillegg er det store innslag av utenlandsk arbeidskraft hvor både utleier og innleier får økt profitt som følge av sosial dumping satt i system.

I tilknytning til regjeringens behandling av EUs vikarbyrådirektiv er Norsk Arbeidsmandsforbund svært kritisk til implementering av et direktiv som i ytterste konsekvens kan innebære en svekkelse av de nasjonale regelverk både i tilknytning til tariffavtaler, innsynsrett for tillitsvalgte i innleie og utleiebedrift og solidaransvaret for innleiebedriften. De nasjonale kravene på disse områdene er grunnleggende og absolutte krav som ikke kan fravikes på noen måte som følge av dette direktivet. Hvis kravene blir svekket eller redusert som følge av såkalte fleksible arbeidsformer vil Norsk Arbeidsmandsforbund be regjering og Storting om å gå i mot implementeringen av dette direktivet.

Det er ikke akseptabelt at opparbeidede rettigheter for norske arbeidstakere og viktige kontrollfunksjoner for et seriøst arbeidsliv skal gå på bekostning av vedtak i EU. I tillegg krever Norsk Arbeidsmandsforbund at regjeringen må iverksette nødvendige tiltak for å sikre lovlige ansettelsesforhold i vikarbyråene for å hindre ulovlig innleie.

Ragnar Leine, avd. 2, tok opp en aktuell sak. Klubbleder Monica ved Transportarbeideravdelingen ved DHL Ulven har fått sparken. Påskuddet er at hun hadde forsovet seg en dag, men arbeidskameratene er overbevist om

at dette er en hevnaksjon fra bedriftsledelsen mot en aktiv og oppegående tillitsvalgt. De nekter å velge ny klubbleder, og forlanger enstemmig at Monica skal få jobben tilbake. Men ledelsen vil knekke henne, hun står nå uten lønn i 8 uker. Kronerulling er igangsatt. Slike forsøk på fagforeningsknusing kan ikke fagbevegelsen akseptere. Vi trenger hjelp og støtte. Forbundet må støtte at klubblederen får jobben tilbake.

Ragnar Leine fremmet følgende forslag:

"Landsmøtet i NAF støtter Oslo Transportarbeiderforenings kamp mot DHL Ulven. NAF anser DHL Ulvens avskjed av Monica Okpe, for på være et forsøk på fagforeningsknusing. Dette er åpenbart hevn for Okpes rolle som en av streikelederne ved fjorårets transportarbeiderstreik

Den formelle begrunnelsen fort avskjeden av Okpe er syltynn og holder overhodet ikke mål. Dette viser at det er helt andre grunner som ligger bak avskjeden.

Vi mener at DHLs beslutning er i strid med Arbeidsmiljølovens § 13-1 og § 15-7 og ILO-konvensjon 87 og ILO-konvensjon 111.

Forbundet støtter kravene om at Okpe umiddelbart får tilbake jobben og at DHL Ulven respekterer at hun er klubbleder på sin arbeidsplass. Det er viktig for alle fagorganiserte at dere vinner denne kampen.

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte oppfordrer alle sine medlemmer til å støtte Oslo Transportarbeiderforening og Monica Okpe i den pågående kampen for organisasjonsretten."

Kjell Norman Borglund, forbundsstyret sa at de politiske saker var noe av de viktigste man skulle behandle på landsmøtet. Dette er de viktigste sakene vi skal jobbe hardt med de neste årene.

Erna Hagensen lovet at forbundet skulle gjennomføre det som står i de politiske uttalelsene, men når det gjaldt denne spesielle saken på Ulven, syntes hun at det var grunn til å vente før man kom med en uttalelse. Dette er en sak som er til behandling i Transportarbeiderforbundet sentralt, og da synes jeg det er riktig å vente med å sende en støtteerklæring om saken.

Ragnar Leine, avd. 2, sa at han hadde snakket med både lederen av transport, *Roger Hansen*, og forbundssekretær *Sissel Karlsen*, som var ansvarlig for saksbehandlingen i forbundet. Begge syntes det hadde vært kjempefint om landsmøtet støttet forbundet.

Ingar Elling M. Eira, avd. 9, sa at man skulle lytte når Erna talte. Det var fornuftig å vente med uttalelser i en sak som etter all sannsynlighet havner i Arbeidsretten.. Det er uheldig om vi allerede nå skal ende opp som en part før den kommer til Arbeidsretten.

Jan Arthur Klemetsen, avd. 2, hadde forståelse for at man burde støtte Transportarbeiderforbundet når forbundslederen ønsket en slik støtte. Det er ikke riktig at en klubbleder skal risikere sparken. Støtt derfor Leines forslag!

Erna Hagensen repliserte at hun hadde vært sammen med lederen av Transport nesten natt og dag de tre siste døgnene, men han hadde aldri nevnt behovet for en uttalelse fra landsmøtet. Det er merkelig at han ikke har tatt dette opp med meg.

Alle 6 uttalelser ble enstemmig vedtatt, uten endringer.

Ragnar Leines forslag ble tatt opp til behandling og forkastet.

Dirigenten sa at dette var en viktig politisk sak som man fikk følge opp med plan B, slik forbundslederen hadde skissert.

Dirigenten ga følgende praktiske opplysninger.

Buss 1 fra Folkets Hus til Gardermoen skulle gå kl. 1300. Her hadde avd. 7 førsteprioritet. 2. buss til flyplassen gikk kl. 13 30. Dirigenten takket på vegne av alle dirigentene og sekretærene for den tillit de var vist under landsmøtet. Han sa at det hadde vært en fantastisk opplevelse å sitte der opp under landsmøtet. - Erna, nå får du overta denne igjen, sa dirigenten som overrakte den gjenvalgte forbundslederen forbundets klubbe.

Dagsorden pkt. 14. Avslutning

Forbundsleder *Erna Hagensen* sa at man nå var ved veis ende av landsmøtet. Det hadde vært fem interessante og slitsomme dager. Men slik skal det også være. Det er gledelig at det er så mange unge her på landsmøtet, og at så mange av dem også har entret talerstolen. Dette lover godt for forbundets fremtid. - Takk for den tilliten dere har vist meg ved å gjenvelge meg! Jeg vil gjøre mitt aller beste for medlemmene. Jeg vil også si meg glad for at jeg har fått et godt team rundt meg. Vi skal alle gjøre vårt beste for å følge riktig kurs fremover. Landsmøtet har fungert som et politisk verksted. Det har vært gode debatter om politiske saker og et anstendigere arbeidsliv. Vi får nok å gjøre i årene fremover. Det har vært 500 medieoppslag fra landsmøtet denne uka. Dette må vi bare takke vår fabelaktige infomann *Trond Erik Thorvaldsen* for. Han har foret pressen med stoff fra landsmøtet hele tiden.

Det er også flere som skal takkes. Det gjelder først og fremst forbundets korps av ansatte. Vi kunne umulig ha gjennomført dette landsmøtet uten dere. - Dere har stått på dag og natt. Jeg vil også takke dirigenter og sekretærer for en god jobb. Dere har loset oss gjennom alle sakene på en strålende måte. Dere har holdt hodet kaldt og ført oss gjennom sakene gjennom systematisk arbeid. Dirigentene har vært utrolige. De leder et møte hvor 200 personer følger deres minste bevegelser. Det ser kanskje lett ut, men det er det slett ikke. Gi en skikkelig applaus og blomster til funksjonærene. Det fortjener de!

Salen reiste seg og sluttet seg til hyllesten med tilrop og heiarop, omtrent som etter en vellykket teaterpremiere.

Det er også noen til som fortjener blomster og takk for at de forlater forbundsstyret, landstyret og kontrollkomiteen. Når man har arbeidet tett sammen over tid, er det alltid litt vemodig å ta farvel. Jeg vil be disse personene komme frem og motta takk og blomster:

Toril Torsvik, forbundsstyret
Anne Karin Johannessen og Rolf Martin Madsen, landsstyret
Svein Engelstad, kontrollkomiteen

Anne Karin Johannessen takket for blomstene på vegne av de nevnte personene og sa at hun nå hadde vært på sitt 5. landsmøte. Dette hadde vært kjempekjekt, og hun ønsket lykke til med neste landsmøte.

Forbundslederen takket til slutt refererentene. - Jeg vil også takke våre gode referenter. Takk for at dere har skrevet alt vi sier. Jeg synes det er helt fabelaktig.

Hun sa avslutningsvis at engasjementet under de fem landsmøtedagene viste at det hadde vært jobbet godt ute i avdelingene også i forkant av landsmøtet.

Tradisjonen tro skulle landsmøtet avsluttes med "Internasjonalen", norsk tekst ved Olav *Kringen* og musikk ved *A & P Degeyter*. *Vigdis Fossum* og *Kjetil Skaslien* førte an i den rungende kampsangen.

Forbundslederen erklærte dermed det 37. ordinære landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund for avsluttet kl. 11 35.

Landsmøtets deltakere

Forbundsledelsen

Erna Hagensen	forbundsleder
Helge Haukeland	nestleder
Kirsti Mandal	organisasjonsleder
Svein Johansen	forbundssekretær
Lise Myrvold	forbundssekretær
Trond Karlsen	forbundssekretær
Thorbjørn Jungård	forbundssekretær
Ulf-Terje Nyheim Eliassen	ungdomssekretær

Forbundsstyret

Erna Hagensen	forbundsleder
Helge Haukeland	nestleder
Kirsti Mandal	organisasjonsleder
Svein Johansen	forbundssekretær
Eva Jenssen	
Jens-Petter Hermansen	
Kjell Borglund	
Karl Severin Olsen	
Terje Mikkelsen	
Tommy Nymo	
Toril Torsvik	
Eva Myrnes	ansattes representant

Landsstyret

Said Hassen
AnneKarin Johannessen
Asbjørn Fritsen
Britt Rogn
Rolf Martin Madsen
Ole Morten Karlsen
Janita Blomvik
Karl M. Appelkvist
Inge Ramsdal
Ellen Marie Store Olsen
Tordis Breivik

Kontrollkomitéen

Jan Marvin Athammer
Liv Randi Matre
Svein Lorang Engelstad

Øvrige i forbundet

Ghulam Abbas	Økonomisjef
Trond Erik Thorvaldsen	Informasjonssekretær
Johnny Myrvold	Organisasjonssekretær
Oddbjørn Nilsen	Faglig sekretær
Johan Valderhaug	ITansvarlig
Arvid Dynge	prosjektmedarbeider

Distriktssekretærer

Jarle Dalberg
Geir Gamborg-Nielsen
Ole Jarl Madland
Lars Moholdt
Marit Nilsen
Pål Sture Nilsen
Eirik Næss
Vidar Røren
Kjell Sagstad
Monrad Sletteng

Organisasjonsarbeidere

Jan Erik Brøste
Gunnar Eriksen
Lisbeth Johansen
Bente Blindheim Kulleseid
Evy Karin Salte

Regionale verneombud

Egon Christensen
Nils Graskopf
Mats Idland
Tom Kilen
Børge Kristoffersen
Knut Navestad

Kjell Harry Prestmo
Arve Morgan Ruste
Knut Jarle Rødseth
Glenn Seland
Roger Sivertsen
Lars Tveiten
Bjørn Tiller

Andre
Hilde Støen Kvam, delegasjonsansvarlig for avd. 5 Innlandet

Arbeidsmanden
Ane Børrud, redaktør
Odd Harald Røst

Referenter
Geir ØvrevikJan Herdal

Innenlandske gjester

Arnfinn Nilsen,	tidligere forbundsleder
Anders Bjarne Rodal,	tidligere nestleder, seksjonsleder privat sektor
Toralf Årdal,	tidligere seksjonsleder statlig sektor
Ola Tuven,	tidligere hovedkasserer
Kjell Edvard Fixdal,	tidligere hovedkasserer
Kjell Holst,	tidligere forbundssekretær
Elisabeth Haaversen	LOs distriktssekretær
Lars Børseth	LO Stat distriktssekretær
Runar Sjåstad	Fylkesordfører Finnmark
Roar Flåthen	Landsorganisasjonen i Norge
Ellen Stensrud	Landsorganisasjonen i Norge
Eivind Gran	LO Stat
Hans O. Felix	EL og IT forbundet
Jan Davidsen	Fagforbundet
Anders Skattkjær	Fellesforbundet
Bjørn Mietinen	Handel og Kontor i Norge
Terje Valskår	Industri Energi
Arne Drabløs	Norsk Jernbaneforbund
Eystein Gaare	Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Jacqueline Hopkinson	Norsk Post- og Kommunikasjonsforbund
Anita K. Solhaug	Norsk Tjenestemannslag
Roger Hansen	Norsk Transportarbeiderforbund
Idar Helle	Forfatter Norsk Arbeidsmandsforbunds historie
Bjørn Willadsen	Prosjekt Forbundsalliansen
Anders Frydenlund	Arbeiderbevegelsens Arbeidsgiverforening
Tove Johansen	AOF
Tore Ryssdalsnes	LO Media
Harald Karlsen	LOs revisjonskontor
Morten Grostad	Sparebank 1
Eskil Pedersen	AUF
Finn Jota	Det norske Arbeiderparti
Inga Marthe Thorkildsen	Sosialistisk Venstreparti
Svein Fjellheim	Statsministerens kontor
Ørnulf Halmrast	Arbeidstilsynet i Oslo
Siri Berg	Byggenæringens Landsforening
Stein Johnsen	HSH
Stein Gunnes	Maskinentreprenørenes forbund

Petter Furulund	NHO Service
Bjørn Erik Selnes	Statens Vegvesen Vegdirektoratet

Utenlandske gjester

Sverige

Björn Inge Björnberg	SEKO
Hans Öhlund	Fastighetsanställdas Förbund
Johan Lindholm	Svensk Byggnadsarbetareförbund
Matts Haglund	Svensk Transportarbetareförbund
Per Skau	Nordiska Byggnads- och Träarbetarefederationen

Danmark

John Dybart	Serviceforbundet
Karsten Hansen	Serviceforbundet
Tonny Holm	3F Fagligt Fælles Forbund

Finland

Hannu Sironen	Service Union United, PAM

Sveits

Anatoly Surin	ICEM

Faggrupper/Koder

Kode	Beskrivelse
A	Asfalt
B	Bergindustrien
C	Vakt
D	Forbundsansatte
E	Maskin
F	Vaktmester
G	Parkering
H	Kystverket
I	Fritidsanlegg
K	Statnett
L	Bom/Bru/Tunnel

Faggrupper/Koder

Kode	Beskrivelse
M	Flyvedlikehold
N	Forbygning (NVE)
O	Kraftlinje
P	Private anlegg
R	Renhold
S	Svalbard div faggruppe 1
T	Svalbard div faggruppe 2
V	Vei
W	Skadedyr/skadesanering
Æ	Skianlegg

Delegat nr:	Navn:	Faggrupper:
Norsk Arbeidsmandsforbund avd.1 Øst		
1	Edvardsen Brede	R
2	Fagerholt Oddbjørn	E
3	Fredriksen Siv Madsen	R
4	Hole Ronny	P
5	Hovden Tore	P
6	Håkonsrud Øyvind	C
7	Johannessen Einar Helge	C
8	Johansen Geir	E
9	Andresen Grethe	R
10	Michelsen Thorbjørg	G
11	Mustafa Lana Rafeeq	R
12	Mutch Steve John	R
13	Nesheim Sverre	P
14	Nesland Jon A	A
15	Næss Åsmund Teigum	E
16	Oliversen Ingar	W
17	Gulli Roy	L
18	Rugtvedt Jan Kåre	C

Delegat nr:	Navn:	Faggrupper:
19	Skogly Kjell Magnus	B
20	Sletten Gunnar	A
21	Sørebø Andreas	L
22	Sørgård Synnøve Solbakken	I
23	Tisjø Olaf	V
24	Uhlmann Cato	L
25	Ulriksen Bjørg Margareth	R
26	Vike Anne Marie	R

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 142 Longyearbyen Arbeiderforening

27	Bolli Monica	B
28	Brun Heidi Jorunn	D
29	Braathen Odd-Gunnar B.	E
30	Olsen Arild	B

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 2 Oslo/Akershus

31	Abbas Syed Safir	C
32	Nils S. Spjeldnæs	R
33	Amundsen Stian	C
34	Bentehaugen Gunnar	C
35	Bøhlerengen Kenneth	C
36	Granlund Egil Noralf	E
37	Gaarder Marius	C
38	Hagen Trine Wiig	R
39	Hjartholm Erlend	C
40	Holmstrøm Marie	R
41	Iampolskaja Galina	R
42	Johansen Bjørn Erik	E
43	Johansen Ken Andre	C
44	Johansen Maj-Britt Bongè	C
45	Johnsen Kåre	P
46	Karlstad Fred	F
47	Klemetsen Jan Arthur	C
48	Kristoffersen Roger	P
49	Larsen Monica Gram	C
50	Leine Ragnar	F
51	Løkke-Sørensen Aleksander	I

Delegat nr:	Navn:	Faggrupper:
52	Mittet Jan Erik	R
53	Morell Rita	R
54	Mustafa Hassan	R
55	Nawaz Rashid	R
56	Nilsson Henrik	P
57	Olsen Torben	E
58	Rindhølen Steinar	P
59	Sezer Huseyin	R
60	Sveen Christoffer	C
61	Sveen Roger	C
62	Thue John	B
63	Vik Jan Åge	P
64	Westerheim Ellen	R
65	Wettre Truls	A

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 214 Sandbekk Grubearbeiderforening

66	Egeland Odd Arild	B

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 3 Møre og Romsdal

67	Brannan Liv	C
68	Hagen Carina Haveland	R
69	Hammerøy Arve	B
70	Moen Helge Sverre	B
71	Myrvoll Johan Per	H
72	Naustdal Kåre	B
73	Olsen Bjørn Arve	E
74	Olsen Irene Skuggen	R
75	Roksvåg Ann Kristin Erlandsen	R
76	Solevåg Stian	A
77	Tangen Håkon Schnell	C
78	Vikan Tor Erik	B

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 4 Nordland

79	Andersen Roy-Anders	C
80	Arntsen Randi Helene	R
81	Berg Trine	R
82	Bjørnådal Morten	E

Delegat nr:	Navn:	Faggrupper:
83	Jensen Kenneth	P
84	Kristiansen Kjell Einar	H
85	Larsen Jøran	E
86	Linchausen Åge	P
87	Lorentsen Roy-Kato	A
88	Næss Håvard	B
89	Olsen Steinar Førde	E
90	Sjøvoll Endre	E
91	Teigland Kirsti	C

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 5 Innlandet

92	Aspelund Per	E
93	Bekkedal Knut	C
94	Didzepetrytev Virginija	R
95	Elnæs Reidar	E
96	Evensen Steinar	B
97	Finsrud Christian	A
98	Hansen Odd	E
99	Larsen Rolf	D
100	Olsson Walther Arnfinn	A
101	Tyriberget Terje	P
102	Aalerud Frode	P
103	Aas Oddvar	C

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 6 Vest

104	Akbar Yakob Mohammad	R
105	Bakke Bronwyn	L
106	Hansen Else Marie Krey	R
107	Hansen Rune	C
108	Haugsdal Morten	P
109	Isdahl Bente Karin	L
110	Krossøy Terje	P
111	Larsen Anita	C
112	Lid Per Olav	W
113	Løvaas Reidar	E
114	Marejeva Larisa	R
115	Merkesdal Geir	C

Delegat nr:	Navn:	Faggrupper:
116	Midthjell Berner	A
117	Mjelde Hege Kristine	C
118	Nilsen Aimee	R
119	Opheim Geir Kåre	C
120	Presterud Arne	P
121	Reichel Sandra	R
122	Sæther Hamdi	C
123	Thue Hilde Kathrine	C
124	Torsvik Brita	R
125	Aadland Trude	R
126	Aalen Stein Håvard	R
127	Aasmul Helge	P

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 7 Sør-Vest

128	Andersson Geir Martin	C
129	Askland Tallak	A
130	Birkelund Martha	R
131	Bjelland Øystein	P
132	Edland Linda	P
133	Frafjord Oddmund	P
134	Friestad Anne Mona	R
135	Heinecke Christian	C
136	Hollund Hilde	R
137	Husvæg Espen	C
138	Jensen Mette	R
139	Jørmeland Jan Ove	B
140	Karlsen June Kathrine	C
141	Koczwara Iga	R
142	Larsen Arve	B
143	Molaug Andrea	C
144	Olsen Øyvind	C
145	Sæther Olav Terje	E

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 8 Midt-Norge

146	Turid Ytterdal	R
147	Bjerke Ingebrigt	Æ
148	Duås Ola	B

Delegat nr:	Navn:	Faggrupper:
149	Fiskum Ketil	A
150	Gylland Hilde	R
151	Tore Burmo	E
152	Hellevik Fredrik	C
153	Johnsen Knut	C
154	Kjenstadbakk Lars	E
155	Langolf Jan Morten	N
156	Lund John Olav	E
157	Martinussen Marte	V
158	Mathisen Knut	E
159	Mcgill Felicia	R
160	Munkhaug Runar	G
161	Ottesen Wenche	R
162	Rødsten Stein I	F
163	Sømliøy Jana	R
164	Undhjem Kjell Oddvar	C
165	Valslag Robert	W
166	Votvik Karl-Tinus	P

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 9 Nord

167	Arnesen Ulf	A
168	Bråten Henning	B
169	Eira Ingar Elling M.	A
179	Grøtte Kåre Magne	W
171	Heggelund Bodil	C
172	Johannessen Jarle	B
173	Johansen Marte	C
174	Kristoffersen Øystein	E
175	Kuuskler Diana	R
176	Myre Bjørnar	E
177	Pedersen Øystein Sedolf	B
178	Perander Helga	R
179	Pettersen May Britt	R
180	Reisænen Rolf Matti	V

Talerliste:

Andersson Geir Martin . . . . . s. 39
Askland Tallak . . . . . s. 110
Athammer, Jan Marvin . . . . . s. 37
Bjerke Ingebrigt . . . . . s. 42, 110, 125
Blomvik, Janita . . . . . s. 74, 85
Bolli, Monica . . . . . s. 100
Borglund, Kjell. . . . . s. 48, 67, 77, 82, 110, 154
Braathen, Odd-Gunnar B. . . . . s. 101
Breivik, Tordis . . . . . s. 102
Bråten Henning . . . . . s. 64, 74, 111, 129
Duås Ola . . . . . s. 102
Edvardsen, Brede . . . . . s. 118, 142
Egeland, Odd Arild . . . . . s. 65, 73, 81
Eira Ingar Elling M. . . . . s. 49, 65, 73, 83, 103, 124, 126, 128, 140, 155
Eliassen, Ulf-Terje Nyheim . . . . . s. 77
Engelstad, Svein Lorang . . . . . s. 72
Fiskum Ketil . . . . . s. 129
Gaarder, Marius . . . . . s. 78, 111, 123, 126
Hagen, Trine Wiig . . . . . s. 110, 125
Hagensen, Erna . . . . . s. 6, 25, 32, 68, 79, 80, 105, 113, 142, 148, 154, 155, 156
Hammerøy, Arve . . . . . s. 77
Hansen, Roger . . . . . s. 23
Hassen, Said . . . . . s. 67, 76, 119
Haukeland, Helge . . . . . s. 47, 82, 89, 123, 129, 143
Heinecke Christian . . . . . s. 46, 77, 83, 121, 122
Hjartholm, Erlend . . . . . s. 103
Hollund Hilde . . . . . s. 111
Iampolskaja, Galina . . . . . s. 120
Isdahl, Bente Karin . . . . . s. 47
Jenssen, Eva . . . . . s. 27, 45, 65, 68, 86, 108, 117, 122
Johannessen, Anne-Karin . . . . . s. 66, 76, 109, 118, 156
Johannessen, Einar Helge . . . . . s. 108, 122
Johansen Marte . . . . . s. 126
Johansen, Bjørn Erik . . . . . s. 117, 126
Johansen, Ken Andre . . . . . s. 78, 84, 124 125
Johansen, Maj-Britt Bongè . . . . . s. 119

Johnsen, Kåre . . . . . s. 67, 75, 84, 101, 111, 130
Jungård, Thorbjørn . . . . . s. 101, 104, 116
Jørmeland, Jan Ove . . . . . s. 65, 73, 83, 122, 129, 130
Karlsen, Trond . . . . . s. 131
Kjenstadbakk Lars . . . . . s. 46
Klemetsen, Jan Arthur . . . . . s. 38, 46, 48, 67, 103, 111, 118, 119, 120, 122, 128, 130, 155
Kuuskler Diana . . . . . s. 73
Larsen, Monica Gram . . . . . s. 83
Leine, Ragnar . . . . . s. 38, 43, 44, 48, 88, 103, 115, 117, 122, 131, 133, 153, 154, 155
Løkke-Sørensen, Aleksander . . . s. 37, 73
Madland, Ole Jarl . . . . . s. 42
Madsen, Rolf Martin . . . . . s. 72, 107
Mandal, Kirsti . . . . . s. 25, 26, 39, 43, 45, 87, 131, 132
Martinussen Marte . . . . . s. 109, 139, 140
Mathisen Knut . . . . . s. 125
McGill Felicia . . . . . s. 76
Michelsen, Thorbjørg . . . . . s. 46, 76, 86, 107, 116
Midthjell, Berner . . . . . s. 66, 75, 84
Mikkelsen, Terje . . . . . s. 46, 48, 123, 133, 139
Moen, Helge Sverre. . . . . s. 43, 81, 118
Munkhaug Runar . . . . . s. 81
Myre Bjørnar . . . . . s. 108
Myrvold, Johnny . . . . . s. 30, 39
Myrvold, Lise . . . . . s. 107
Naustdal, Kåre . . . . . s. 72
Nilsen, Oddbjørn . . . . . s. 39
Nymo, Tommy . . . . . s. 85, 102
Næss, Håvard . . . . . s. 85, 99
Oliversen, Ingar . . . . . s. 47
Olsen, Arild . . . . . s. 100, 139
Olsen, Karl Severin . . . . . s. 65
Opheim, Geir Kåre . . . . . s. 81
Pedersen Øystein Sedolf . . . . . s. 75
Perander Helga . . . . . s. 109
Rindhølen, Steinar. . . . . s. 66, 77, 82, 88, 115
Rogn, Britt . . . . . s. 108
Roksvåg, Ann Kristin Erlandsen . s. 88, 128

Rugtvedt, Jan Kåre . . . . . s. 123
Sagstad, Kjell . . . . . s. 72
Solevåg, Stian . . . . . s. 43, 46, 48, 72
Sveen, Roger . . . . . s. 125
Sæther Hamdi . . . . . s. 77, 83, 109
Thue Hilde Kathrine . . . . . s. 88, 124, 128
Tyriberget, Terje . . . . . s. 74, 104
Valslag Robert . . . . . s. 108
Votvik Karl-Tinus . . . . . s. 78
Aasmul Helge . . . . . s. 47, 82, 109, 124

ARBEIDERBEVEGELSENS
ARKIV OG BIBLIOTEK
82715648